

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (EXECUTIVE MBA)**

Διπλωματική Εργασία

***ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ***

Παλυβού Γ. Θεοδώρα, Α.Μ. ΕΜΒΑ1435

Πειραιάς, 2018

Παράρτημα Β: Βεβαίωση Εκπόνησης Διπλωματικής Εργασίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΣΤΕΛΕΧΗ

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(περιλαμβάνεται ως ξεχωριστή (δεύτερη) σελίδα στο σώμα της διπλωματικής εργασίας)

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη Διοίκηση Επιχειρήσεων για Στελέχη : E-MBA» με τίτλο ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή/τριας.....

Όνοματεπώνυμο... Παλυβού Θεοδώρα.....

Ημερομηνία..... 27/11/2018.....

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Στους γονείς μου Γεώργιο και Ανδριάννα και τα αδέρφια μου
Αιμίλιο και Κυριάκο
για την αμέριστη συμπαράστασή τους
σε κάθε μου επιλογή.

Περίληψη

Η πορεία, προς την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση υπήρξε μια διαρκής και συνεχώς μεταβαλλόμενη διαδικασία που κινήθηκε πάντα με γνώμονα την οικονομική αποτελεσματικότητα, την αειφόρο ανάπτυξη αλλά και την κοινωνική και εδαφική συνοχή. Όμως, μια σειρά από κρίσεις που εγείρονται τα τελευταία χρόνια όπως η οικονομική, η μεταναστευτική αλλά και η ταχύτατη ανάπτυξη της Ινδίας και της Κίνας θέτουν το εγχείρημα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης σε αμφισβήτηση.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει τις προοπτικές αλλά και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ΕΕ σήμερα, συμβάλλοντας στην ενημέρωση όλων των εμπλεκομένων φορέων για τα Ευρωπαϊκά τεκταινόμενα.

Η εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια με συγκεκριμένη δομή. Καθένα από αυτά εμπεριέχει την εισαγωγή, το κύριο μέρος και τα συμπεράσματα. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η Συνθήκη της Λισσαβώνας, η Στρατηγική της Λισσαβώνας και η κριτική αποτίμηση αυτής από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αλλά και το World Economic forum. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η διάδοχος Στρατηγική, Ευρώπη 2020 και η ενδιάμεση αξιολόγηση αυτής. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το χρηματοδοτικό εργαλείο Ορίζοντας 2020 και η συνακόλουθη αξιολόγηση του μέχρι στιγμής. Στο τέταρτο κεφάλαιο επιχειρείται η αποτύπωση της κατάστασης στην ΕΕ σχετικά με την μεταναστευτική κρίση και το νομικό πλαίσιο που τη διέπει. Στο πέμπτο κεφάλαιο που είναι και το τελευταίο παρουσιάζεται η οικονομική κατάσταση της Κίνας και της Ινδίας με τις επακόλουθες προκλήσεις και προοπτικές για την Ένωση καθώς και η σχέση που διέπει τις δύο χώρες με την ΕΕ. Η εργασία ολοκληρώνεται με τα τελικά συμπεράσματα.

Το κυριότερο συμπέρασμα που εξάγεται είναι ότι σήμερα, περισσότερο από ποτέ άλλοτε, απαιτείται μεγαλύτερη σύμπνοια και συνοχή ανάμεσα στα Ευρωπαϊκά κράτη για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που ανακύπτουν και να εκμεταλλευτούν τις όποιες ευκαιρίες αναδύονται στη νέα τάξη πραγμάτων.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την καθηγήτριά μου κα Βικτώρια Πέκκα –Οικονόμου για την καθοδήγηση και την συμβολή της στη συγγραφή της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Κατάσταση Πινάκων

Πίνακας 1.1 Κατατάξεις και βαθμολογίες των χωρών της ΕΕ	Σελ.115
Πίνακας 1.2 Κατατάξεις και βαθμολογίες των χωρών εκτός ΕΕ (Ανατολικής και της Κεντρικής Ευρώπης)	Σελ.116

Κατάσταση Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1.1: Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ	Σελ.110
Διάγραμμα 1.2 Δείκτης απασχόλησης ΕΕ (Ποσοστό % ηλικιακής ομάδας 15-64)	Σελ.111
Διάγραμμα 3.1 Μετανάστες και πρόσφυγες	Σελ.112
Διάγραμμα 3.2 Δέκα κορυφαίες Ευρωπαϊκές χώρες για τους αιτούντες άσυλο	Σελ.113
Διάγραμμα 5.1 Η Ινδία αναλαμβάνει τα ηνία	Σελ.114

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	
Ευχαριστίες	
Κατάσταση Πινάκων	
Κατάσταση Διαγραμμάτων	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ 2000-2010	1
Εισαγωγή.....	1
1.1 Η Συνθήκη της Λισσαβώνας.....	1
1.1.1 Δομή και διάρθρωση της Συνθήκης της Λισσαβώνας.....	2
1.1.2 Θεσμικές καινοτομίες και τροποποιήσεις της Συνθήκης.....	4
1.2 Η Στρατηγική της Λισσαβώνας.....	7
1.2.1 Επιμέρους στόχοι της Στρατηγικής της Λισσαβώνας.....	8
1.3 Η Ανανεωμένη Στρατηγική της Λισσαβώνας 2005.....	16
1.4 Απολογισμός της Στρατηγικής της Λισσαβώνας 2000-2010.....	17
1.4.1 Η Αξιολόγηση της Στρατηγικής από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.....	17
1.4.2 Απολογισμός προόδου σε συγκεκριμένους τομείς.....	19
1.5 Η Αξιολόγηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας από το World Economic Forum.....	23
1.5.1 Μεθοδολογία Έρευνας.....	26
1.5.2 Η Κατάταξη των χωρών με βάση την αποτίμηση της Στρατηγικής.....	26
1.5.3 Οι Επιδόσεις των χωρών μη μελών της Ανατολικής Ευρώπης.....	28
1.5.4 Συμπεράσματα της Αξιολόγησης.....	29
Συμπεράσματα.....	30
Βιβλιογραφία 1 ^ο Κεφαλαίου.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: Η ΝΕΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ 2020 ΚΑΙ Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ	32
Εισαγωγή.....	32
2.1. Η νέα Στρατηγική.....	33
2.1.1 Στόχοι της Νέας Στρατηγικής.....	33
2.1.2 Εμβληματικές Πρωτοβουλίες.....	34
2.2 .Ενδιάμεση αποτίμηση της Στρατηγικής Ευρώπη 2020.....	47
2.2.1 Αποτίμηση της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 ως προς τους στόχους.....	47
2.2.2 Αποτίμηση ως προς τις Εμβληματικές Πρωτοβουλίες.....	50
2.2.3 Η Εξωτερική Διάσταση της Ευρώπης 2020.....	53
Συμπεράσματα.....	54
Βιβλιογραφία 2 ^ο Κεφαλαίου.....	55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ 2020.....	56
Εισαγωγή.....	56
3.1 Δομή του προγράμματος.....	56
3.2 Ενδιάμεση Αξιολόγηση του Προγράμματος 2020.....	61
Συμπεράσματα.....	68
Βιβλιογραφία 3 ^ο Κεφαλαίου.....	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΕ	69
Εισαγωγή.....	69
4.1 Το καθεστώς προστασίας στην Ευρώπη και Διεθνώς	70
4.2 Η κατάσταση στην Ευρώπη σήμερα	71
4.3 Μεταναστευτική πολιτική στην ΕΕ	75
4.4 Κοινή Ευρωπαϊκή πολιτική Ασύλου.....	77
4.4.1 Κριτική αποτίμηση της πολιτικής Ασύλου της ΕΕ.....	80
Συμπεράσματα.....	83
Βιβλιογραφία 4 ^ο Κεφαλαίου.....	84
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ –ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.....	85
Εισαγωγή:.....	85
5.1 Η Οικονομία της Κίνας	85
5.2 Η Οικονομία της Ινδίας.....	88
5.3 Οι σχέσεις ΕΕ-Κίνας.....	91
5.3.2 Νέα προσέγγιση στις σχέσεις ΕΕ-Κίνας.....	97
5.4 Οι σχέσεις ΕΕ-Ινδίας.....	101
5.4.1 Ατζέντα δράσης ΕΕ-Ινδίας 2020.....	102
Συμπεράσματα.....	106
Βιβλιογραφία 5 ^ο Κεφαλαίου.....	106
Τελικά Συμπεράσματα	108
Παραρτήματα.....	110
Βιβλιογραφία.....	117

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ 2000-2010

Εισαγωγή

Στις απαρχές του 21^{ου} αιώνα η Ευρωπαϊκή Ένωση βρέθηκε αντιμέτωπη με μια σειρά προκλήσεων τόσο στο εσωτερικό όσο και το εξωτερικό της περιβάλλον. Οι συνθήκες εντεινόμενης παγκοσμιοποίησης, η αλματώδης εξέλιξη της τεχνολογίας, η νέα οικονομία της γνώσης, η γήρανση του πληθυσμού και η περιβαλλοντική υποβάθμιση διαμόρφωσαν ένα νέο τοπίο ανταγωνισμού. Στο νέο αυτό τοπίο ανταγωνισμού, η ενίσχυση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας αποτελούσαν προαπαιτούμενα για την ανάπτυξη και την ευημερία. Ως εκ τούτου, για να μπορέσει να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις αυτές και να συναγωνιστεί σε παγκόσμια κλίμακα του κύριους ανταγωνιστές της που ήταν η Ιαπωνία και οι Η.Π.Α, έπρεπε να προβεί σε ριζικές μεταρρυθμίσεις.

1.1 Η Συνθήκη της Λισσαβώνας

Η απόρριψη του Ευρωπαϊκού Συντάγματος από την Γαλλία και την Ολλανδία το 2005 μέσω δημοψηφίσματος, οδήγησε την Ευρώπη σε κρίση. Παρότι, η απόρριψη του Συντάγματος, δεν συνεπαγόταν την απόρριψη του Ευρωπαϊκού εγχειρήματος, η Ένωση μετά και την τελευταία διεύρυνση του 2007 απαριθμούσε πλέον 27 κράτη και ως εκ τούτου δεν θα μπορούσε να λειτουργεί αποτελεσματικά και δημοκρατικά χωρίς την ύπαρξη του Συντάγματος (Ιωακειμίδης, 2010: σελ. 9). Η ανάληψη της κυλιόμενης προεδρίας από την Γερμανία το 2007 έδωσε νέα ώθηση στη διαδικασία και όρισε ένα σαφές χρονοδιάγραμμα για την καινούργια Συνθήκη. Πιο συγκεκριμένα, η προσέγγιση που υιοθέτησε η Γερμανία για την αντιμετώπιση του προβλήματος ήταν πρώτον να διασωθεί το μεγαλύτερο μέρος του Συντάγματος και δεύτερον να διατυπώσει ένα κείμενο που δε θα χρειαζόταν την προσφυγή σε δημοψήφισμα για την επικύρωση του (Ιωακειμίδης, 2010:σελ 20). Έτσι, η Συνθήκη της Λισσαβώνας (γνωστή και ως η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη) που τροποποιεί τις ιδρυτικές συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπογράφηκε τελικά στις 13 Δεκεμβρίου 2007.

Το 2008, το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο ψήφισε με δεσμευτικό τρόπο υπέρ της Συνθήκης της Λισσαβώνας. Ωστόσο, για να μπορέσει να τεθεί σε ισχύ, έπρεπε να επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη. Σύμφωνα, με το αρχικό ορισθέν χρονοδιάγραμμα, υπό την Γερμανική προεδρία, έπρεπε να έχει επικυρωθεί το 2008 και να τεθεί σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2009. Εντούτοις, αυτό δεν στάθηκε εφικτό λόγω καθυστερήσεων που προέκυψαν από την Ιρλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Τσεχία. Έτσι, η Συνθήκη της Λισσαβώνας τέθηκε επίσημα σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου του 2009.

1.1.1 Δομή και διάρθρωση της Συνθήκης της Λισσαβώνας

Η Συνθήκη της Λισσαβώνας δεν αποτελεί νέο πολιτικό κείμενο αλλά τεχνική προσαρμογή στις ήδη υπάρχουσες Συνθήκες της Ένωσης. Κατ'επέκταση, ο όρος Σύνταγμα, τα σύμβολα της Ένωσης και η ορολογία κρατικής προέλευσης εγκαταλείπονται με αποτέλεσμα να αποστερείται η Ένωση της πολιτικής δυναμικής που θα την καθιστούσε Πολιτική Ένωση και θα της προσέδιδε τα αντίστοιχα στοιχεία διαφάνειας και αναγνωρισιμότητας από την Ευρωπαϊκή κοινή γνώμη. Ωστόσο, είναι ιδιαίτερα σημαντικό το γεγονός ότι η Συνθήκη της Λισσαβώνας διατηρεί και καθιστά δεσμευτικό τον χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον οποίο βασίζεται η Ένωση ως κοινότητα αξιών (Ιωακείμης, 2010: σελ 31-33). Ο χάρτης περιλαμβάνει τη σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, τους κοινωνικούς χάρτες που έχουν ψηφιστεί από την ΕΕ και από το Συμβούλιο της Ευρώπης και τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Όσον αφορά τη διάρθρωση, η Συνθήκη της Λισσαβώνας αποτελείται από επτά άρθρα. Το πρώτο που τροποποιεί την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), το δεύτερο που τροποποιεί την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα όπως αυτή έχει ήδη τροποποιηθεί από μεταγενέστερες Συνθήκες και τα υπόλοιπα πέντε που απαρτίζονται από τις τελικές διατάξεις για την επικύρωση και έναρξη ισχύος της Συνθήκης. Αν και το κείμενο της Συνθήκης είναι εξαιρετικά περίπλοκο επιχειρείται μια εξορθολογικοποίηση του θεσμικού συστήματος της Ένωσης μέσω των κάτωθι ρυθμίσεων (Ιωακείμης, 2010: σελ. 35-36).

 Κατάργηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

- ✚ Κατάργηση της δομής των τριών πυλώνων.
- ✚ Αναγνώριση Νομικής προσωπικότητας στην Ένωση.
- ✚ Εμπέδωση των νομοθετικών διαδικασιών.
- ✚ Ταξινόμηση των αρμοδιοτήτων της ΕΕ.
- ✚ Απλοποίηση στον τρόπο τροποποίησης των Συνθηκών.

Ειδικότερα, όσον αφορά τις αρμοδιότητες της Ένωσης οριοθετούνται σε τρεις βασικές κατηγορίες:

❖ **Τις αποκλειστικές αρμοδιότητες**

- Τελωνιακή Ένωση.
- Θέσπιση κανόνων ανταγωνισμού.
- Νομισματική πολιτική και Ευρώ.
- Διατήρηση των βιολογικών πόρων στα πλαίσια της αλιευτική πολιτικής.
- Κοινή Εμπορική πολιτική.

❖ **Τις συντρέχουσες αρμοδιότητες**

- Στους τομείς της Εσωτερικής πολιτικής.
- Στους τομείς της κοινωνικής πολιτικής.
- Στους τομείς της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.
- Στους τομείς της γεωργίας και αλιείας.
- Στους τομείς περιβάλλοντος και μεταφορών.
- Στους τομείς προστασίας των καταναλωτών.
- Στα διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας.
- Στον Χώρο Ελευθερίας Ασφάλειας και Δικαιοσύνης.
- Στην ασφάλεια και τη δημόσια υγεία

❖ **Τις υποστηρικτικές αρμοδιότητες**

- Στη βελτίωση της ανθρώπινης υγείας.
- Στον τουρισμό.
- Στον πολιτισμό.
- Στην παιδεία
- Στην πολιτική προστασία και τη διοικητική συνεργασία.

1.1.2 Θεσμικές καινοτομίες και τροποποιήσεις της Συνθήκης

Η Συνθήκη της Λισσαβώνας είναι μια κατά βάση θεσμικού περιεχομένου Συνθήκη η οποία εισάγει μια σειρά από θεσμικές καινοτομίες με απώτερο στόχο, την ενίσχυση της δημοκρατίας και της αποτελεσματικότητας στην Ένωση. Ειδικότερα, οι σημαντικότερες τροποποιήσεις εντοπίζονται στα εξής:

➤ **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο**

Η Συνθήκη της Λισσαβώνας, αναγνωρίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ως θεσμικό όργανο της Ένωσης.¹ Απαρτίζεται από του αρχηγούς των κρατών μελών ή κυβερνήσεων, τον πρόεδρο του και τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Καθορίζει τους γενικούς προσανατολισμούς και προτεραιότητες της Ένωσης ενώ συνέρχεται δύο φορές το εξάμηνο και αποφασίζει με συναίνεση. Αν και δεν ασκεί νομοθετική λειτουργία σε αρκετές περιπτώσεις του ανατίθεται η λήψη των αποφάσεων. Ωστόσο, η σημαντικότερη θεσμική καινοτομία έγκειται στην δημιουργία της θέσης σταθερού προέδρου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εκλέγεται με ειδική πλειοψηφία και θητεία δύομιση χρόνων. Επίσης, δεν πρέπει να έχει εξουσίες που να αντίκεινται και να υπονομεύουν τις εξουσίες του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και θα προέρχεται από προσωπικότητα που δεν έχει εθνικό αξίωμα με τις εξής αρμοδιότητες:

- ✓ Προεδρεύει, διευθύνει και προετοιμάζει τις εργασίες του Συμβουλίου μεριμνώντας για την εξασφάλιση συνοχής και συναίνεσης.
- ✓ Μετά τις συνόδους παρουσιάζει σχετική έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
- ✓ Εκπροσωπεί την Ένωση σε τομείς της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Ασφάλειας.

Επομένως, κατά πολλούς τα καθήκοντα του προέδρου προσιδιάζουν στα καθήκοντα αρχηγού κράτους προσδίδοντας στην Ένωση χαρακτηριστικά κρατικού μορφώματος. Για άλλους βέβαια, τα καθήκοντα αυτά είναι καθαρά διαδικαστικά και ο ρόλος του

¹ Βλ. σχετικά: https://en.wikipedia.org/wiki/Treaty_of_Lisbon

Προέδρου έγκειται τελικά στην προσωπικότητα που θα αναλάβει το ρόλο (Ιωακειμίδης, 2010: σελ 58-60).

➤ **Συμβούλιο των Υπουργών**

Η Συνθήκη της Λισσαβώνας εισάγει συγκεκριμένες αλλαγές αναφορικά με τη σύνθεση του Συμβουλίου και την άσκηση της προεδρίας. Ειδικότερα, όσον αφορά τις αρμοδιότητες του, ασκεί μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα. Απαρτίζεται από έναν αντιπρόσωπο κάθε κράτους μέλους ο οποίος δεσμεύει με την ψήφο του το κράτος. Το συμβούλιο συγκροτείται σε δύο σχηματισμούς ήτοι το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων ενώ συνεδριάζει δημόσια όταν ασκεί τα νομοθετικά του καθήκοντα. Σε ότι αφορά την προεδρία διατηρείται η εξάμηνη εναλλαγή ενώ προστίθενται κάποιες ρυθμίσεις στο πρότυπο της ομαδικής προεδρίας. Τέλος, όσον αφορά την διαδικασία ψηφοφορίας, αντικαθίσταται η ομοφωνία με την ειδική πλειοψηφία εκτός από τα θέματα που άπτονται φορολογικής και εξωτερικής πολιτικής (Ιωακειμίδης, 2010: σελ 61-63).

➤ **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο**

Η συνθήκη ορίζει τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε 751 μαζί με τον πρόεδρο τα οποία νοούνται ως οι «αντιπρόσωποι των πολιτών της ΕΕ». Ανεξάρτητα δε από το μέγεθος του πληθυσμού, ο ελάχιστος αριθμός εδρών που δίνεται σε κάθε κράτος μέλος είναι 6 ενώ ο μέγιστος 96 ενώ η κατανομή θα γίνεται με το σύστημα της «φθίνουσας αναλογικότητας» (Ιωακειμίδης 2010: σελ 87-88). Η νομοθετική αρμοδιότητα καθώς η διαδικασία της συναπόφασης επεκτείνεται σε όλους σχεδόν τους τομείς πολιτικής της Ένωσης και μετονομάζεται σε «συνήθη νομοθετική διαδικασία». Στους υπόλοιπους τομείς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κατά την «ειδική νομοθετική διαδικασία» έχει το δικαίωμα είτε να συναινέσει είτε όχι. Το Συμβούλιο από την άλλη έχει μόνο την υποχρέωση να συμβουλευτεί το Κοινοβούλιο πριν από την ψήφιση της εκάστοτε πρότασης της Επιτροπής. Επομένως, το Συμβούλιο δε δεσμεύεται από την θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

➤ **Ενίσχυση Εθνικών Κοινοβουλίων**

Η Συνθήκη της Λισσαβώνας ενισχύει το ρόλο των εθνικών Κοινοβουλίων ως προς τη διασφάλιση της καλής λειτουργίας της Ένωσης. Κατ' αρχάς, τα εθνικά κοινοβούλια

συμβάλλουν στη καλή λειτουργία της Ένωσης με το να ενημερώνονται και να τους κοινοποιούνται τα σχέδια των νομοθετικών πράξεων από τα αντίστοιχα όργανα της Ένωσης, Εν συνεχεία, με το να μεριμνούν ώστε να τηρείται η αρχή της επικουρικότητας και συμμετέχοντας στις διαδικασίες αξιολόγησης των πολιτικών της Ένωσης στο πλαίσιο του χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης. Τέλος, με το να συμπράττουν στην διαδικασία αναθεώρησης των Συνθηκών και τη διαδικασία διεύρυνσης της Ένωσης αλλά και συμμετέχοντας στη διακοινοβουλευτική συνεργασία μεταξύ εθνικών Κοινοβουλίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

➤ **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**

Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας μετονομάζεται σε Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Από το 2014, απαρτίζεται από αριθμό μελών που αντιστοιχεί στα δύο τρίτα του αριθμού των κρατών μελών και θα επιλέγονται βάση ισότιμης εναλλαγής των κρατών μελών. Ο πρόεδρος εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και επαναπροσδιορίζονται τα καθήκοντα του. Τέλος, ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι διατηρεί το αποκλειστικό δικαίωμα της νομοθετικής πρωτοβουλίας (Ιωακειμίδης, 2010: σελ 87-88).

➤ **Ενίσχυση του Δικαιοδοτικού Συστήματος της ΕΕ**

Σύμφωνα με την Συνθήκη της Λισσαβώνας το Δικαστήριο της ΕΕ περιλαμβάνει το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο και τα ειδικευμένα δικαστήρια. Η Συνθήκη προβλέπει παράλληλα την Σύσταση Επιτροπής για γνωμοδότηση αναφορικά με την επάρκεια των δικαστών και αυξάνει τον αριθμό των Γενικών εισαγγελέων από οχτώ σε έντεκα. Τέλος, επεκτείνονται οι αρμοδιότητες του στον χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης ενώ καθίσταται ευκολότερη η πρόσβαση των πολιτών και των θεσμών στο Δικαστήριο (Ιωακειμίδης, 2010: σελ 71-73).

➤ **Εξωτερική Πολιτική και Ασφάλεια**

Στην προσπάθεια για μεγαλύτερο συντονισμό σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, η Συνθήκη της Λισσαβώνας δημιούργησε την θέση του «Υπατου Εκπροσώπου της Ένωσης για τις Εξωτερικές Υποθέσεις και την Πολιτική Ασφάλειας» ο οποίος θα κατέχει παράλληλα το ρόλο του αντιπροέδρου της Επιτροπής αλλά και του συντονιστή του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας. Παράλληλα στο πλαίσιο αυτό η Συνθήκη

προβλέπει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να στέκονται αλληλέγγυα σε περίπτωση τρομοκρατικών επιθέσεων ή φυσικών καταστροφών ενώ προσβλέπει ότι η πολιτική Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας θα οδηγήσει μελλοντικά και υπό της κατάλληλης προϋποθέσεις σε μια κοινή αμυντική πολιτική για την Ένωση. Τέλος, η ΕΕ με την κατάργηση των τριών πυλώνων είναι πλέον μια ενοποιημένη οντότητα η οποία μπορεί πλέον να υπογράψει και να κυρώνει διεθνείς συμφωνίες στο όνομα της.

Συμπερασματικά, η Συνθήκη της Λισσαβώνας εν αντιθέσει με το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, αποτελεί ένα κείμενο ιδιαίτερα περίπλοκο και δυσνόητο λόγω του μεγάλου αριθμού πρωτοκόλλων και δηλώσεων με αποτέλεσμα να μη συμβάλλει στην απλοποίηση και βαθύτερη κατανόηση της Ένωσης. Η αφαίρεση των συμβόλων και της κρατικής ορολογίας, αποστερούν την πολιτική διάσταση από την Ένωση και την καθιστούν ένα τεχνοκρατικό μόρφωμα, την ώρα που η πολιτική σύγκλιση είναι πιο απαραίτητη από ποτέ. Αντίθετα, με τις προηγούμενες Συνθήκες δεν έχει σαφές πολιτικό σχέδιο γεγονός που δυσχεράνει την αποδοχή από την κοινωνία και την ενίσχυση της νομιμοποίησης της Ένωσης. Σε κάθε περίπτωση πάντως Συνθήκη συμβάλλει στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της δημοκρατίας και ενισχύει τον κοινωνικό της χαρακτήρα (Ιωακείμης, 2010: σελ 135-136).

1.2 Η Στρατηγική της Λισσαβώνας

Κατά την σύνοδο κορυφής της Λισσαβώνας (Μάρτιος, 2000) οι ηγέτες των κρατών μελών έθεσαν ένα νέο στρατηγικό στόχο.² Ο στόχος αυτός ήταν να αναδείξουν την ΕΕ, ως το 2010"στην πιο ανταγωνιστική και δυναμική, βασισμένη στη γνώση οικονομία στον κόσμο, ικανή για αειφόρο οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή"(European Council, 2000). Σκοπός της Στρατηγικής της Λισσαβώνας ήταν να προωθήσει μια ανοικτή δυναμική οικονομία της αγοράς στα πρότυπα του Ευρωπαϊκού κοινωνικού κράτους με περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης και περιφερειακή συνοχή. Η μακροοικονομική συγκυρία εκείνης της εποχής ήταν η ευνοϊκότερη των τελευταίων 10 ετών. Ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανερχόταν στο 3,5%, το ποσοστό της ανεργίας ανερχόταν στο 8,7% μετά από μία τριετία συνεχούς μείωσης, ενώ κατά

² Η υποενότητα που ακολουθεί έχει βασιστεί στα «Συμπεράσματα της Προεδρίας, 23&24 Μαρτίου 2000» του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας». Όπου έχει χρησιμοποιηθεί άλλη πηγή θα αναφέρεται ρητά είτε μέσα στο κείμενο είτε ως υποσημείωση στην ίδια σελίδα.

το ίδιο διάστημα το ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε από 60,7% σε 62,1.Επωμένως, η ΕΕ θα μπορούσε να επιδιώξει έναν μέσο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης της τάξεως του 3% τα επόμενα έτη. Ως εκ τούτου, ήταν απαραίτητη μια συνολική στρατηγική που θα αποσκοπούσε στις εξής κατευθύνσεις:

- ✓ Στην δημιουργία μιας ανταγωνιστικής δυναμικής οικονομίας της αγοράς βασισμένη στη γνώση και την τεχνολογική καινοτομία.
- ✓ Στην μεταρρύθμιση του Ευρωπαϊκού κοινωνικού κράτους με γνώμονα την κοινωνική συνοχή και δικαιοσύνη.
- ✓ Στην προώθηση της υγιούς οικονομικής ανάπτυξης μέσω του κατάλληλου μείγματος μακροοικονομικής πολιτικής.

Για την επίτευξη των ανωτέρω θεσπίστηκε η Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού (ΑΜΣ) η οποία αποτέλεσε ένα νέο πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των κρατών μη δεσμευτικού δικαίου. Ο λόγος υιοθέτησης της μεθόδου αυτής ήταν η επιφυλακτικότητα των κρατών να τροποποιήσουν την νομοθεσία τους και να απονείμουν περισσότερες αρμοδιότητες στα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Έτσι, μέσω της ΑΜΣ τα περισσότερα μέτρα που αποφασίστηκαν ήταν διακυβερνητικού χαρακτήρα και κινήθηκαν με γνώμονα τον συντονισμό και τα συγκριτικά πρότυπα μεταξύ των κρατών, περιορίζοντας τον ρόλο της επιτροπής στην εποπτεία. Ωστόσο, όπου απαιτείτο να θεσπιστούν μέτρα κοινοτικής νομοθεσίας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατείχε τον κύριο ρόλο.

1.2.1 Επιμέρους στόχοι της Στρατηγικής της Λισσαβώνας

➤ Κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας

Στις μεταβιομηχανικές κοινωνίες, η γνώση και η πληροφορία αποτελούν τον κυριότερο μοχλό οικονομικής ανάπτυξης, ανταγωνιστικότητας και ευημερίας. Η στρατηγική της Λισσαβώνας (ΣΤΛ) επιχείρησε να καταδείξει τον πρωτεύοντα ρόλο της γνώσης και να αξιοποιήσει κατά το μέγιστο δυνατό τις ευκαιρίες που απορρέουν από αυτή. Σκοπός της στρατηγικής της Λισσαβώνας ήταν να επιτύχει την πρόσβαση των πολιτών και των επιχειρήσεων σε φθηνή αλλά υψηλής ποιότητας υποδομή επικοινωνιών, την καταπολέμηση του αναλφαριθμισμού, την πρόληψη από τον αποκλεισμό της πληροφορίας, την προώθηση τεχνολογιών φιλικών στο περιβάλλον, την αξιοποίηση του ηλεκτρονικού εμπορίου και την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών από τις δημόσιες

διοικήσεις των κρατών. Παράλληλα, έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στα άτομα με ειδικές ³ανάγκες και τόνισε την ανάγκη, ο κάθε πολίτης να αποκτήσει τις κατάλληλες δεξιότητες για την κοινωνία της γνώσης.

Για την επίτευξη των ανωτέρω το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε σε δράση τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης προς τις εξής κατευθύνσεις:

- . Την ρύθμιση του νομικού πλαισίου για το ηλεκτρονικό εμπόριο εντός του 2000.
- . Την φιλελευθεροποίηση των τηλεπικοινωνιών μέχρι το 2001.
- . Την τόνωση του ανταγωνισμού στον τομέα των τοπικών δικτύων πρόσβασης.
- . Την διασφάλιση της πρόσβασης των σχολείων στο Διαδίκτυο και σε πολυμέσα μέχρι το 2001.
- . Την γενικευμένη ηλεκτρονική πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες μέχρι το 2003.
- . Την εκπόνηση ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης για μια ηλεκτρονική Ευρώπη (eEurope Action Plan) με συγκεκριμένους στόχους.
- . Την ανάπτυξη της πλέον εξελιγμένης τεχνολογίας της πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιακών δικτύων.

➤ **Προς ένα Ευρωπαϊκό χώρο Έρευνας και Καινοτομίας**

Στην σύγχρονη εποχή η καινοτομία διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην επιβίωση και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και κατ'επέκταση στην τόνωση της απασχόλησης, την κοινωνική συνοχή και την οικονομική μεγέθυνση. Σημαντικό παράγοντα για την επίτευξη και τον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων της καινοτομίας και την δημιουργία νέας γνώσης αποτελεί η Έρευνα και Ανάπτυξη (E&A). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνωρίζοντας την ανάγκη βελτίωσης των εθνικών και κοινοτικών ερευνητικών δραστηριοτήτων, κάλεσε σε δράση την Επιτροπή, το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη σε συγκεκριμένους τομείς.

³ Βλ. σχετικά: <http://www.europarl.europa.eu/highlights/el/1001.html>

- . Την διαμόρφωση ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την προσέλκυση επενδύσεων μέσω της κατάλληλης φορολογικής πολιτικής, επιχειρηματικών κεφαλαίων και την παροχή επαρκούς στήριξης από την ΕΤΕπ.
- . Τον προσδιορισμό δεικτών και την εισαγωγή ευρωπαϊκού πίνακα επιδόσεων με σκοπό τη συγκριτική αξιολόγηση των εθνικών πολιτικών E&A έως το 2000 και το 2001 αντίστοιχα.
- . Την διασύνδεση των ερευνητικών και επιστημονικών ιδρυμάτων μέσω της δημιουργίας ενός διευρωπαϊκού δικτύου υψηλής ταχύτητας έως το 2001.
- . Την προσέλκυση και την ελεύθερη κινητικότητα των Ερευνητών στον Ευρωπαϊκό χώρο έως το 2002.
- . Την προστασία των ευρεσιτεχνιών μέσω της θέσπισης κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας έως το 2001.

➤ **Ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τις καινοτόμες επιχειρήσεις**

Η Ευρώπη έχει ανάγκη από περισσότερες δημιουργικές και καινοτόμες επιχειρήσεις. Στόχος της Ευρωπαϊκής ένωσης ήταν και εξακολουθεί να είναι η προώθηση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας και των επιχειρήσεων της, ιδίως των μικρομεσαίων. Ωστόσο, για την επίτευξη του ανωτέρω σκοπού είναι απαραίτητη η ύπαρξη του κατάλληλου κανονιστικού πλαισίου που θα στοχεύει στην άρση των γραφειοκρατικών εμποδίων και την μείωση του κόστους της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η στρατηγική της Λισσαβώνας, διατύπωσε την ανάγκη αυτή καθώς και την ανάγκη προώθησης των διεπαφών μεταξύ των δικτύων καινοτομίας όπως οι επιχειρήσεις οι κεφαλαιαγορές και τα ιδρύματα E&A.

Προς την κατεύθυνση αυτή κρίθηκε κατάλληλη η εφαρμογή της (ΑΜΣ) και ζητήθηκε από:

- . Την επιτροπή και το Συμβούλιο, η εκπόνηση μιας σειράς συγκριτικών αξιολογήσεων του επιχειρηματικού περιβάλλοντος στα κράτη μέλη μέχρι τα τέλος του 2000.
- . Την επιτροπή και το Συμβούλιο, η θέσπιση Ευρωπαϊκού χάρτη για τις μικρές επιχειρήσεις μέσα στο 2000.
- . Την επιτροπή, να προβεί σε ανακοίνωση για μια νέα επιχειρηματική και καινοτόμο Ευρώπη.

- . Την επιτροπή, να προβεί σε ανακοίνωση για ο Πολυετές Πρόγραμμα υπέρ των Επιχειρήσεων και του Επιχειρηματικού Πνεύματος 2001-2005.
- . Την επιτροπή και το Συμβούλιο, η εκπόνηση έκθεσης σχετικά με τα χρηματοπιστωτικά μέσα της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων.

➤ **Μεταρρυθμίσεις για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς**

Η ολοκλήρωση και η πλήρης λειτουργικότητα της εσωτερικής αγοράς αποτελούν προαπαιτούμενα για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, την απασχόληση και την οικονομική ανάπτυξη. Ως εκ τούτου, στρατηγική της Λισσαβώνας προέκρινε την ομαλότερη λειτουργία των αγορών προϊόντων, υπηρεσιών και κεφαλαίου μέσω ενός ρυθμιστικού πλαισίου διαρκούς βελτίωσης και επανεξέτασης, στα πλαίσια της Στρατηγικής της Εσωτερικής Αγοράς που ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι. Παράλληλα, τόνισε την ανάγκη ύπαρξης δίκαιων κανόνων ανταγωνισμού και ενισχύσεων και προέτρεψε τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης προς τις εξής κατευθύνσεις:

- . Την άρση των φραγμών στην παροχή υπηρεσιών μέχρι τα τέλη του 2000.
- . Το άνοιγμα της αγοράς και την φιλελευθεροποίηση υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος όπως ο ηλεκτρισμός, το αέριο και οι ταχυδρομικές μεταφορές.
- . Την ολοκλήρωση των βελτιωμένων κανόνων περί κρατικών προμηθειών προς όφελος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) μέχρι το 2003.
- . Την ολοκλήρωση των διαδικασιών για την online διενέργεια των διαγωνισμών κρατικών και κοινοτικών προμηθειών έως το 2003.
- . Την απλούστευση του κανονιστικού-ρυθμιστικού πλαισίου σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο μέχρι το 2001.
- . Την τόνωση του ανταγωνισμού και την ανακατεύθυνση των κρατικών ενισχύσεων από συγκεκριμένους κλάδους σε θέματα κοινοτικού ενδιαφέροντος.
- . Την διενέργεια διαρθρωτικών βελτιώσεων και την στενή παρακολούθηση των δεικτών διαρθρωτικών επιδόσεων.
- . Την αναπροσαρμογή της ανακοίνωσης της επιτροπής του 1996 περί των υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος.

➤ **Δυναμικές και ολοκληρωμένες Κεφαλαιαγορές**

Οι κεφαλαιαγορές διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην Ευρωπαϊκή οικονομία προάγοντας το επιχειρείν, την απασχόληση, την πρόσβαση σε νέες τεχνολογίες, την καινοτομία και την οικονομική ανάπτυξη. Ως εκ τούτου, η δημιουργία μιας δυναμικής, διαφανούς και αποτελεσματικής Ευρωπαϊκής αγοράς κινητών αξιών αποτέλεσε συστατικό στοιχείο της στρατηγικής της Λισσαβώνας.

Πιο συγκεκριμένα η Στρατηγική της Λισσαβώνας προέκρινε τα εξής :

- . Την διασφάλιση της εφαρμογής του Προγράμματος Δράσης Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών ως το 2005.
- . Την ταχύτερη υλοποίηση των προτεραιοτήτων του Προγράμματος Δράσης Επιχειρηματικών Κεφαλαίων ως το 2003.
- . Την επιτάχυνση της νομοθετικής διαδικασίας για την ρύθμιση των κεφαλαιαγορών και την σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών και ρυθμίσεων.
- . Την ρύθμιση των θεμάτων που σχετίζονται με τις δημόσιες προσφορές εξαγοράς με σκοπό την εξυγίανση και εκκαθάριση πιστωτικών ιδρυμάτων και ασφαλιστικών εταιριών.
- . Τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής στο ζήτημα της εκκρεμούς δέσμης φορολογικών μέτρων.

➤ **Συντονισμός των Μακροοικονομικών Πολιτικών**

Ο συντονισμός των μακροοικονομικών πολιτικών αποτέλεσε ύψιστη προτεραιότητα στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λόγω της έντονης αλληλεξάρτησης των οικονομιών των κρατών μελών της αλλά και του κοινού νομίσματος. Στο πλαίσιο αυτό, κρίθηκε απαραίτητη η υιοθέτηση μιας γενικότερης προσέγγισης η οποία θα περιλάμβανε ένα συνδυασμό μακροοικονομικών πολιτικών με στόχο την οικονομική μεγέθυνση, την σταθερότητα, την απασχόληση και την προώθηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας. Για την επίτευξη των ανωτέρω η διαδικασία της Κολωνίας κατέδειξε την ανάγκη ενός μακροοικονομικού διαλόγου μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών με βασικό άξονα την συμβολή των δημοσίων οικονομικών στην οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση.

Ως απόρροια των ανωτέρω, η στρατηγική της Λισσαβώνας προέκρινε τα εξής:

- . Την ελάφρυνση της φορολογικής πίεσης επί της εργασίας και την ενθάρρυνση φορολογικών κινήτρων για την απασχόληση και την κατάρτιση.
- . Την ανακατεύθυνση των δημοσίων δαπανών προς την έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία.
- . Την επιδίωξη της δημοσιονομικής εξυγίανσης και την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.

Το Συμβούλιο και η Επιτροπή θα αξιολογούσαν βάσει δεικτών, την πρόοδο στους τομείς αυτούς και θα υπέβαλλαν σχετική έκθεση μέχρι το 2001.

➤ **Εκπαίδευση και Κατάρτιση**

Στη σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη οικονομία που βασίζεται στη γνώση η εκπαίδευση και η κατάρτιση διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των κρατών. Στην στρατηγική της Λισσαβώνας για πρώτη φορά, αναγνωρίστηκε η ανάγκη για εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με σκοπό την βελτίωση του επιπέδου της απασχόλησης. Η νέα αυτή προσέγγιση, είχε ως στόχο την ευθυγράμμιση των δεξιοτήτων με τις ανάγκες της αγοράς αλλά και την προώθηση των ευκαιριών κατάρτισης σε διάφορες πληθυσμιακές ομάδες οι οποίες κινδυνεύουν να αποκλειστούν λόγω του διαρκώς μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος.

Ως εκ τούτου, η Στρατηγική της Λισσαβώνας προέκρινε :

- . Την αύξηση των κατά κεφαλήν επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό σε ετήσιο ρυθμό.
- . Τον υποδιπλασιασμό των ατόμων που έχουν ολοκληρώσει μόνο τον κατώτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έως το 2010.
- . Την διασύνδεση όλων των σχολείων και τα κέντρων κατάρτισης με το διαδίκτυο και την αναβάθμιση τους σε πολυλειτουργικά κέντρα μάθησης.
- . Την ανάπτυξη ενός Ευρωπαϊκού πλαισίου δεξιοτήτων αναφορικά με την δια βίου μάθηση.
- . Την ανάπτυξη κοινής μορφής βιογραφικών στα πλαίσια της ΕΕ.

- . Την άρση των εμποδίων στην κινητικότητα των σπουδαστών, των διδασκάλων και του προσωπικού κατάρτισης έως το 2000.

➤ **Αύξηση και Βελτίωση της Απασχόλησης**

Η πλήρης απασχόληση και η καταπολέμηση της ανεργίας υπήρξε διαχρονικός στόχος της Ευρωπαϊκής κοινότητας. Η διάσκεψη κορυφής του Λουξεμβούργου για την απασχόληση τον Νοέμβριο του 1997, έθεσε τέσσερις βασικούς πυλώνες στους οποίους θα έπρεπε να βασιστούν τα κράτη μέλη για την εκπόνηση των εθνικών σχεδίων δράσης. Οι πυλώνες αυτοί περιστρέφονταν γύρω από την ικανότητα προς εργασία, το επιχειρηματικό πνεύμα, την προσαρμοστικότητα και την ισότητα των ευκαιριών. Η στρατηγική της Λισσαβώνας ήρθε να δώσει νέα ώθηση στις διαδικασίες αυτές, θέτοντας σαφέστερους στόχους και αποτελεσματικότερες διαδικασίες.

Πιο συγκεκριμένα, το Συμβούλιο και η Επιτροπή κλήθηκαν να διερευνήσουν την λήψη μέτρων με σκοπό την γενικότερη αύξηση του ποσοστού απασχόλησης και την βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.

Τα μέτρα αυτά θα κινούνταν γύρω από τους εξής τομείς:

- . Την δημιουργία μιας πανευρωπαϊκής βάση δεδομένων για θέσεις εργασίας και προοπτικές εκμάθησης δεξιοτήτων.
- . Την προαγωγή της δια βίου μάθησης συμπληρωματικά με την καινοτομία και την ευελιξία στη αγορά εργασίας.
- . Την ενίσχυση της απασχόλησης στον τομέα της παροχής υπηρεσιών.
- . Την ισότητα των ευκαιριών σε συνδυασμό με την διευκόλυνση της επαγγελματικής με την οικογενειακή ζωή και την παιδική μέριμνα.

➤ **Βελτίωση και Αναβάθμιση της Κοινωνικής Προστασίας**

Το κοινωνικό μοντέλο ευημερίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάση του άρθρου 151 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ αποσκοπεί στην αναβάθμιση των συνθηκών ζωής και εργασίας και την αντίστοιχη κοινωνική προστασία. Ως κοινωνική προστασία νοείται υπό την στενή έννοια η κοινωνική ασφάλιση ενώ υπό την ευρεία έννοια, τα συνολικά κοινωνικά δικαιώματα των πολιτών. Ωστόσο η μετάβαση προς την οικονομία της γνώσης έθεσε ως προαπαιτούμενο την αναβάθμιση του μοντέλου κοινωνικής

προστασίας της ΕΕ. Η αναβάθμιση αυτή θα έπρεπε να γίνει με γνώμονα την διασφάλιση της οικονομικής αποδοτικότητας της εργασίας, την κοινωνική σταθερότητα και την αντιμετώπιση των συνεπειών της γήρανσης του πληθυσμού με σκοπό την βιωσιμότητα του συστήματος.

Στο πλαίσιο αυτό το Συμβούλιο επιφορτίστηκε με:

- . Την ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών.
- . Την ανάθεση μελέτης, στην Ομάδα Υψηλού Επιπέδου για την Κοινωνική Προστασία, αναφορικά με την βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων και την μακροπρόθεσμη πορεία της κοινωνικής προστασίας έως το 2020.

➤ **Προώθηση της Κοινωνικής ένταξης**

Η ΕΕ μέσω της Στρατηγικής της Λισσαβώνας προσπάθησε να προωθήσει την κοινωνική ένταξη και προστασία με σκοπό την εξάλειψη της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Η νέα κοινωνία της γνώσης δύναται να συμβάλλει καθοριστικά στην οικονομική μεγέθυνση και ευημερία αλλά ενέχει τον κίνδυνο της απαξίωσης των δεξιοτήτων, όσων δεν έχουν πρόσβαση στη γνώση και την πληροφορία. Υπό το πρίσμα αυτό και παρόλο που η κοινωνική πολιτική εμπίπτει στην αρμοδιότητα των εθνικών κυβερνήσεων, η ΕΕ μέσω της Στρατηγικής της Λισσαβώνας επιχείρησε να ενθαρρύνει τις Εθνικές κυβερνήσεις και να συμπληρώσει τις προσπάθειες τους.

Πιο συγκεκριμένα, το Συμβούλιο και η Επιτροπή ανέλαβαν:

- . Να ενθαρρύνουν τα κράτη μέλη ως προς την κατανόηση του κοινωνικού αποκλεισμού και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών βάσει από κοινού καθορισμένων δεικτών.
- . Να τονώσουν τις πολιτικές των κρατών μελών για κοινωνική ένταξη παρέχοντας μέσα χρηματοδότησης σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η κατάρτιση και η υγεία.
- . Να αναπτύξουν στοχευμένες δράσεις για ευπαθείς ομάδες.

1.3 Η Ανανεωμένη Στρατηγική της Λισσαβώνας 2005

Πέντε χρόνια μετά την εφαρμογή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας, τα αποτελέσματα δεν ήταν ξεκάθαρα. Παρά την πρόοδο που επετεύχθη σε ορισμένους τομείς, οι επιδόσεις σε θέματα έρευνας και ανάπτυξης, παραγωγικότητας και απασχόλησης δεν ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντικές. Οι καθυστερήσεις και οι ανολοκλήρωτες μεταρρυθμίσεις συνέτειναν στη διεύρυνση του χάσματος μεταξύ της Ευρώπης και των ανταγωνιστών της. Μάλιστα, η αξιολόγηση της ομάδας υψηλού επιπέδου με τίτλο: «Η αντιμετώπιση των προκλήσεων: η στρατηγική της Λισσαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση» Νοέμβριος 2004 υπήρξε καταπέλτης ως προς την έλλειψη συντονισμού, τις πολλές και ασυμβίβαστες προτεραιότητες αλλά και την έλλειψη πολιτικής δράσης και βούλησης.

Ως εκ τούτου, αποφασίστηκε η επανεκκίνηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας με σκοπό τον επαναπροσδιορισμό της ανταγωνιστικής της βάσης.⁴ Η ανανεωμένη στρατηγική σε μια προσπάθεια επανακαθορισμού των πολιτικών τις προτεραιοτήτων στράφηκε με μεγαλύτερη σαφήνεια στην ανάπτυξη και την απασχόληση. Η έμφαση θα δινόταν πλέον στις δράσεις που έπρεπε να αναληφθούν και όχι στους ποσοτικούς στόχους. Έτσι, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή αποφάσισαν να εντείνουν την μεταξύ τους συνεργασία και συμφώνησαν ομόφωνα σε ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές πολιτικής που θα εφαρμόζονταν μέσω του Κοινοτικού Προγράμματος της Λισσαβώνας αλλά και μέσω των Εθνικών Προγραμμάτων Μεταρρύθμισης. Τέλος, η στρατηγική θα οργανωνόταν πλέον σε τριετή κύκλους για την καλύτερη παρακολούθηση των επιτευχθέντων.

Πιο συγκεκριμένα οι δράσεις προτεραιότητας που αποφασίστηκαν αφορούσαν τους εξής τομείς:

- . Την επένδυση στη γνώση και την καινοτομία.
- . Την πλήρη αξιοποίηση των εμπορικών δυνατοτήτων τη ΕΕ μέσω ενός επιχειρηματικού κλίματος που να ευνοεί την προσέλκυση επιχειρήσεων.
- . Την προσέλκυση περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας και την αύξηση των θέσεων απασχόλησης για ειδικές κατηγορίες.

⁴ . Βλ. σχετικά: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών: Συμπεράσματα της Προεδρίας, 22&23 Μαρτίου 2005

- . Την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων.
- . Την προώθηση της ευελιξίας των αγορών εργασίας.

1.4 Απολογισμός της Στρατηγικής της Λισσαβώνας 2000-2010

Ο κυριότερος σκοπός της Στρατηγικής της Λισσαβώνας ήταν να βελτιώσει την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα της Ε.Ε μέσα από συγκεκριμένες πολιτικές πρωτοβουλίες και κοινούς στόχους. Για να γίνει αυτό εφικτό, έπρεπε να υπάρξει στενή συνεργασία της ΕΕ με τα κράτη μέλη, καθώς οι οικονομίες αυτών είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους και ως εκ τούτου η μία επηρεάζει την άλλη και την ΕΕ ως σύνολο. Ωστόσο, η αρχική στρατηγική κατέληξε σε ένα μόρφωμα με περίπλοκη δομή, πολλαπλούς στόχους και δράσεις και ασαφείς αρμοδιότητες μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών.

Παράλληλα, τη δεκαετία που μεσολάβησε η ΕΕ βρέθηκε αντιμέτωπη με μια σειρά πρωτοφανών εξελίξεων. Μεταξύ του 2004-2007 τα κράτη μέλη αυξήθηκαν από 15 σε 27, το ευρώ αναδείχτηκε ως ένα από τα πιο σημαντικά νομίσματα του κόσμου και οι χώρες της Ευρωζώνης αυξήθηκαν από 12 σε 16. Επιπλέον, το 2007-2008 η ΕΕ επλήγη από την χειρότερη οικονομική κρίση που γνώρισε η παγκόσμια οικονομία, μετά την μεγάλη ύφεση του 1930. Ως απόρροια οι κυριότεροι ποσοτικοί στόχοι που έθεσε δεν επετεύχθησαν. Ο δείκτης της απασχόλησης υπαναχώρησε σημαντικά ως συνέπεια της κρίσης, με αποτέλεσμα να μη μπορέσει να επιτύχει το 70% που αρχικά ετέθη ως στόχος. Επίσης, οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκαν οριακά μόνο, μένοντας πολύ πίσω σε σχέση με τον δεδηλωμένο στόχο του 3%. Το ΑΕΠ έφτασε στο 4% ενώ τα δημοσιονομικά ελλείμματα άγγιξαν το 7% του ΑΕΠ και τα ποσοστά δημοσίου χρέους αυξήθηκαν κατά 20%. Εν τούτοις θα ήταν εξαιρετικά απλοϊκό να συνάγουμε το συμπέρασμα ότι η Στρατηγική της Λισσαβώνας απέτυχε βασιζόμενοι μόνο σε ποσοτικά κριτήρια. Η κριτική αποτίμηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας αποτυπώνεται πληρέστερα μέσα από την αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αλλά και του World Economic Forum.

1.4.1 Η Αξιολόγηση της Στρατηγικής από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η κριτική αποτίμηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει σκοπό να αναδείξει τα επιτεύγματα αυτής και να καταδείξει τα σημεία εκείνα που η πρόοδος υπήρξε ελλιπής.⁵ Στο πρώτο κομμάτι αναλύει τα κύρια ευρήματα δίνοντας έμφαση στα ποιοτικά αποτελέσματα ενώ στο δεύτερο κομμάτι αναλύει τα ποσοτικά αποτελέσματα ανά τομέα πολιτικής.

Πιο συγκεκριμένα τα κυριότερα ευρήματα είναι τα εξής:

- Η ΣΤΛ κατάφερε να διασφαλίσει ευρεία συναίνεση των κρατών μελών ως προς τις μεταρρυθμίσεις, θέτοντας ως τομείς προτεραιότητας την Έρευνα και Ανάπτυξη, την επένδυση στον άνθρωπο, το άνοιγμα διεξόδων στις ΜΜΕ και την κλιματική αλλαγή.
- Απέφερε θετικά αποτελέσματα τόσο για τους πολίτες όσο και για τις επιχειρήσεις αυξάνοντας την απασχόληση, μειώνοντας την γραφειοκρατία, προσφέροντας περισσότερες επιλογές στους καταναλωτές και διασφαλίζοντας ένα πιο διατηρήσιμο μέλλον.
- Η αύξηση της απασχόλησης δεν υπήρξε επαρκής ώστε να καταπολεμήσει τα επίπεδα της φτώχειας.
- Η διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις έκαναν την οικονομία πιο ανθεκτική στις συνέπειες της οικονομικής κρίσης και βοήθησαν στην σταθεροποίηση της.
- Η ΣΤΛ δεν ήταν κατάλληλα οργανωμένη ώστε να επικεντρωθεί στα κρίσιμα εκείνα στοιχεία που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στις απαρχές της κρίσης όπως η στιβαρή εποπτεία και οι συστηματικοί κίνδυνοι στις χρηματοπιστωτικές αγορές, οι κερδοσκοπικές φούσκες, η δυσανάλογη αύξηση των μισθών έναντι της παραγωγικότητας και ο καταναλωτισμός που βασιζόταν σε πιστώσεις.
- Η μακροοικονομική ανισοροπία και η έλλειψη ανταγωνιστικότητας δεν αντιμετωπίστηκε επαρκώς στα κράτη μέλη.
- Υπήρξε χάσμα μεταξύ των δεσμεύσεων για μεταρρυθμίσεις και της ανάληψης δράσης από τα κράτη μέλη με αποτέλεσμα να χαθούν τα αντίστοιχα οφέλη και συνέργειες.
- Η σημασία της αλληλεξάρτησης των κρατών στη ζώνη του ευρώ δεν αναγνωρίστηκε επαρκώς καθώς τα κράτη μέλη δεν προχώρησαν με τον ίδιο

⁵ Η υποενοότητα που ακολουθεί έχει βασιστεί στο SEC (2010) 114, "Lisbon Strategy evaluation document". Όπου έχει χρησιμοποιηθεί άλλη πηγή θα αναφέρεται ρητά είτε μέσα στο κείμενο είτε ως υποσημείωση στην ίδια σελίδα.

ρυθμό στις μεταρρυθμίσεις με αποτέλεσμα να χαθούν ευκαιρίες και να διαδοθούν οι αρνητικές επιπτώσεις.

- . Δεν υπήρξε αμοιβαία ενίσχυση μεταξύ της ΣΤΛ και άλλων στρατηγικών και Ευρωπαϊκών οργάνων με συνέπεια να περιορισθεί η αποτελεσματικότητα της.
- . Η κινητοποίηση πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία συνέβαλλε σημαντικά στην ανάληψη και προώθηση αναπτυξιακών επενδύσεων και έκανε την ΣΤΛ πιο προσβάσιμη στην τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση.
- . Η καλύτερη απορρόφηση των πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία απαιτεί την απλοποίηση του κανονιστικού πλαισίου και την ενδυνάμωση της διοικητικής ικανότητας σε αρκετά κράτη μέλη.
- . Η εκτεταμένη συνεργασία μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των κρατών μελών συνέβαλλε στον διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων, την προώθηση των μεταρρυθμιστικών ευκαιριών και τον εντοπισμό των εμποδίων.
- . Η υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων παρεμποδίστηκε από διαφορές στο επίπεδο ενστερνισμού της στρατηγικής αλλά και από τις ασθενείς κυβερνητικές δομές.
- . Οι συγκεκριμένες συστάσεις ανά χώρα, ένα όργανο που προέβλεπε η ΣΤΛ, απέφεραν θετικά αποτελέσματα στις χώρες που τις αξιοποίησαν ενώ χρειάζεται περεταίρω προσπάθεια από τις υπόλοιπες.
- . Από το 2005 εντατικοποιήθηκε η ανταλλαγή ορθών πρακτικών καθώς και η προσπάθεια πολιτικής εκμάθησης μεταξύ των χωρών.
- . Το όραμα της ΣΤΛ δεν προβλήθηκε ικανοποιητικά με αποτέλεσμά να εκλείψει η στήριξη της κοινής γνώμης στις μεταρρυθμίσεις.
- . Ο συντονισμός της οικονομικής πολιτικής μεταξύ των κρατών μελών υπήρξε περιορισμένος γεγονός που εμπόδισε την εύρυθμη λειτουργία της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης.
- . Οι διαφορετικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στις χώρες της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) αποδεικνύουν τις εσωτερικές ανισοροπίες στη ζώνη του ευρώ.
- . Η ΣΤΛ αποδείχτηκε αρκετά εσωστρεφής και υποτίμησε την αλληλεξάρτηση της παγκόσμιας οικονομίας.
- . Έπρεπε να δοθεί μεγαλύτερη προτεραιότητα στη σχέση της Ε.Ε. με τους σημαντικούς παίκτες της παγκόσμιας οικονομίας όπως η Η.Π.Α. και η Ασία.

1.4.2 Απολογισμός προόδου σε συγκεκριμένους τομείς

Μέχρι το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης η ΕΕ φαινόταν να οδεύει προς την σωστή κατεύθυνση με υψηλά ποσοστά συμμετοχής στην αγορά εργασίας, χαμηλή ανεργία και αύξηση του ΑΕΠ. Παρόλο που η που η πρόοδος αυτή οφειλόταν εν πολλοίς στους κυκλικούς παράγοντες της οικονομίας, είναι αδιαμφισβήτητο ότι οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες των χωρών διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο.

Στο τεχνικό παράρτημα της έκθεσης της Επιτροπής αναλύονται λεπτομερώς οι κρίσιμες διαστάσεις της ΣΤΛ.

➤ **Μακροοικονομική σταθερότητα και Χρηματοδότηση**

Από την έναρξη της ΣΤΛ η Ευρωπαϊκή οικονομία πέρασε από διάφορες περιόδους ύφεσης και ανάκαμψης. Από το 2003 έως το 2008 η συμμετοχή στην αγορά εργασίας ήταν γύρω στο 66%, η ανεργία στο 7% και η άνοδος του ΑΕΠ ήταν κατά μέσο όρο 3% το χρόνο, ενώ το δημοσιονομικό έλλειμμα και το δημόσιο χρέος όλο και περισσότερων χωρών έβαιναν μειούμενα. Ωστόσο, η οικονομική κρίση άλλαξε δραματικά την κατάσταση. Η κατά μέσο όρο ανάπτυξη του ΑΕΠ έπεσε στο -4%, η ανεργία αυξήθηκε στο 10%, τα ελλείμματα κατά μέσο όρο έφθασαν στο 7% του ΑΕΠ ενώ το δημόσιο χρέος άγγιξε το 80% του ΑΕΠ. Κατ'επέκταση, η διατήρηση υγιών και βιώσιμων οικονομικών που ήταν υποχρέωση της Συνθήκης του Μάαστριχτ, επανήλθε στο προσκήνιο ως βασική προτεραιότητα πολιτικής.

Στο πλαίσιο αυτό και δεδομένης της αυξανόμενης γήρανσης του πληθυσμού η ΕΕ επεδίωξε την εφαρμογή μιας τρισχιδούς πολιτικής με έμφαση στην δημοσιονομική βιωσιμότητα, την μείωση του χρέους, την μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος, και της αγοράς εργασίας. Εντούτοις, η πρόοδος μεταξύ των κρατών μελών δεν ήταν ισόρροπη με αποτέλεσμα να αμφισβητηθεί το σύγχρονο μοντέλο κοινωνικής προστασίας στην ΕΕ. Παράλληλα, η προσπάθεια διατήρησης της εξέλιξης των κατώτατων μισθών σε επίπεδα που συνάδουν με την αύξηση της παραγωγικότητας επέφερε θετικά αποτελέσματα στις χώρες που την ακολούθησαν. Αντίθετα, χώρες οι οποίες δεν εστίασαν στη συγκράτηση των μισθών ήρθαν αντιμέτωπες με τον κίνδυνο της συνεχούς συρρίκνωσης της ανταγωνιστικότητας τους.

Όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα, εξελίχθηκε πολύ διαφορετικά ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ευρωζώνης. Κάποιες χώρες δε, βρέθηκαν αντιμέτωπες με μεγάλα εξωτερικά ελλείμματα και χρειάστηκαν χρηματοδότηση από την ΕΕ και το Διεθνές Νομισματικό

Ταμείο. Οι λόγοι που οδήγησαν σε αυτό το σημείο ήταν μεταξύ άλλων, η μη συγκράτηση του κατώτατου μισθού, η αύξηση του δανεισμού και η «φούσκα» στην αγορά ακινήτων. Το χάσμα ανταγωνιστικότητας των χωρών της Ευρωζώνης αλλά και η ανάγκη για μεγαλύτερο συντονισμό και εποπτεία αναγνωρίστηκαν ρητά στην ΣΤΛ που εξέδωσε συγκεκριμένες πολιτικές συστάσεις στα κράτη μέλη. Ωστόσο, τα αποτελέσματα που επέφεραν οι συστάσεις αυτές στην Ευρωζώνη είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν.

Το χάσμα αυτό της ανταγωνιστικότητας είχε γίνει ήδη αντιληπτό από το 2005 όπου έγινε και η αναθεώρηση της ΣΤΛ. Στην αναθεωρημένη ΣΤΛ δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην πολιτική συνοχής της ΕΕ και διατέθηκαν 250 δισεκατομμύρια με σκοπό τις διαρθρωτικές αλλαγές σε τομείς όπως η έρευνα και η ανάπτυξη, το ανθρώπινο δυναμικό, η επιχειρηματικότητα και τεχνολογίες της πληροφορικής. Ωστόσο, τα ποσά που διατέθηκαν σε άλλους τομείς όπως η στήριξη της απασχόλησης υπήρξαν περιορισμένα. Τέλος, σημαντικοί πόροι που ήταν εκτός προϋπολογισμού διατέθηκαν για την αντιμετώπιση της κρίσης.

➤ **Καινοτομία Έρευνα και Ανάπτυξη**

Ο κυριότερος σκοπός της ΣΤΛ ήταν να καταστεί η ΕΕ μια ανταγωνιστική οικονομία της γνώσης βασισμένη στην έρευνα και την ανάπτυξη. Έτσι, η ΣΤΛ έθεσε ως στόχο το 3% του Ευρωπαϊκού ΑΕΠ να κατευθύνεται στους τομείς αυτούς. Παρόλο που τα περισσότερα κράτη μέλη αύξησαν σημαντικά τις δαπάνες τους για έρευνα και ανάπτυξη, η ελλιπής πρόοδος στις υπόλοιπες χώρες επηρέασε την συνολική απόδοση της Ένωσης οδηγώντας σε οριακή μόνο αύξηση του ποσοστού αυτού από 1,85% του ΑΕΠ σε 1,90%. Ωστόσο, το μεγαλύτερο πρόβλημα ήταν, ότι ο ιδιωτικός τομέας ήταν διστακτικός στο να επενδύσει στην έρευνα και ανάπτυξη εντός ΕΕ. Παρά τις προσπάθειες της ΕΕ να ρυθμίσει το ευρύτερο κανονιστικό πλαίσιο (κοινή αγορά, εκπαίδευση και συστήματα έρευνας) με σκοπό να στρέψει την ζήτηση της αγοράς σε καινοτόμα προϊόντα, τα αποτελέσματα δεν ήταν τα αναμενόμενα. Από την άλλη πλευρά, σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα της Ευρωπαϊκής έρευνας με την συνεργασία των κρατών, τη συνεργασία ιδιωτικού και δημοσίου τομέα αλλά και στην άρση των εμποδίων αναφορικά με την κινητικότητα των ερευνητών.

➤ **Ανοιγμα διεξόδων για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις**

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το 99% των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προσφέρουν περίπου 65 εκατομμύρια θέσεις εργασίας συνεισφέροντας σημαντικά στην ευρύτερη οικονομική απόδοση της Ένωσης. Μεταξύ 2000 και 2007 οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αυξήθηκαν κατά 2 εκατομμύρια ενώ η συνεισφορά τους στην ανάπτυξη της απασχόλησης ξεπέρασε το 84%. Ωστόσο, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια με κυριότερα την γραφειοκρατία, την έλλειψη εξειδικευμένου και κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού την περιορισμένη αγοραστική δύναμη των καταναλωτών αλλά και την παρατεταμένη έλλειψη πιστώσεων ως συνέπεια της κρίσης.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΣτΛ έθεσε ως προτεραιότητα την απλοποίηση του νομοθετικού συστήματος και την κατά το δυνατόν μείωση της γραφειοκρατίας αλλά και την διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση. Παράλληλα, με την υιοθέτηση της πρωτοβουλίας «Small Business Act» συντέλεσε στην δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου πολιτικής με συγκεκριμένες δράσεις (πχ μείωση του ΦΠΑ) για την αναζωογόνηση της οικονομικής δραστηριότητας.

Ως αποτέλεσμα, η ΣτΛ συνέβαλλε σημαντικά στην ουσιαστική αλλαγή της φιλοσοφίας των νομοθετικών ρυθμίσεων για τις ΜΜΕ. Για παράδειγμα, δημιουργήθηκαν υπηρεσίες «μιας στάσης» για την εκκίνηση νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας ενώ η σύσταση μίας Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης χρειάζεται κατά μέσο όρο 8 ημερολογιακές ημέρες με το κόστος να έχει μειωθεί σημαντικά. Ωστόσο, παρά την αδιαμφισβήτητη πρόοδο χρειάζεται περισσότερη προσπάθεια για την βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την μείωση της γραφειοκρατίας, την άρση των κανονιστικών περιορισμών, την καλύτερη εκμετάλλευση της Ευρωπαϊκής αγοράς αλλά και την χρηματοδότηση των ΜΜΕ.

➤ Πράσινη Οικονομία

Πράσινη οικονομία υπό την ευρύτερη έννοια είναι η οικονομία εκείνη που αποσκοπεί στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου και της κοινωνικής συνοχής χωρίς να υποβαθμίζει το περιβάλλον και να οδηγεί στην αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων. Στο πλαίσιο αυτό η ΕΕ επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής αλλά και την προώθηση της ανταγωνιστικότητας και της ασφάλειας του ενεργειακού τομέα. Παρόλο που η ΕΕ είχε ορίσει ανεξάρτητες και μακροπρόθεσμες στρατηγικές

στον τομέα αυτό, τις επονομαζόμενες «Στρατηγικές Αειφόρου Ανάπτυξης» σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο η ΣΤΛ ήταν καθοριστική.

Πιο συγκεκριμένα, υπό την εποπτεία της ΣΤΛ σκιαγραφήθηκε η πρόοδος των κρατών μελών ως προς τους στόχους του Κιότο. Το πρωτόκολλο του Κιότο είναι μια διεθνής συμφωνία υπό την ομπρέλα των Ηνωμένων Εθνών που δεσμεύει τα κράτη στην μείωση των εκπομπών ρύπων. Υπό το πρίσμα αυτό και παρά τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης τα κράτη μέλη της ΕΕ κατάφεραν να μειώσουν τις εκπομπές ρύπων στον βιομηχανικό, ενεργειακό αλλά και αγροτικό τομέα. Εν τούτοις στον τομέα των μεταφορών δεν υπήρξε ανάλογη πρόοδος με αποτέλεσμα να σημειωθεί αισθητή αύξηση των ρύπων. Παράλληλα, στον τομέα της ενέργειας τα κράτη μέλη στράφηκαν σε μια πιο Ευρωπαϊκή προσέγγιση με έμφαση στην ανταγωνιστικότητα και την αειφορία, ενώ το άνοιγμα των αγορών αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας επέτρεψε την είσοδο νέων παικτών και διευκόλυσε την ανάληψη νέων επενδύσεων.

1.5 Η Αξιολόγηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας από το World Economic Forum

Το World Economic Forum παρακολουθούσε ανά διετία την πρόοδο των κρατών μελών στους στόχους που τέθηκαν από την Στρατηγική της Λισσαβώνας.⁶ Η συγκεκριμένη αξιολόγηση είναι η τελευταία και ακολούθησε την ίδια μεθοδολογία με τις προηγούμενες. Ειδικότερα, η συγκεκριμένη ανάλυση επιχειρεί να αποτυπώσει την οπτική της επιχειρηματικής κοινότητας αναφορικά με τις προσπάθειες των κρατών να καταστήσουν την ΕΕ την πιο ανταγωνιστική οικονομία μέχρι το 2010. Για την πληρέστερη αποτύπωση των πεπραγμένων, η έρευνα διασπά την Στρατηγική της Λισσαβώνας σε οχτώ διακριτές διαστάσεις που είναι κρίσιμες για την άντληση συμπερασμάτων.

Οι διαστάσεις αυτές είναι οι εξής:

- 1. Η δημιουργία μιας κοινωνίας της πληροφορίας για όλους:** Η διάσταση αυτή μετράει τον βαθμό στον οποίο μια οικονομία έχει ενσωματώσει τις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών στην παραγωγική διαδικασία των

⁶ Η υποενοήτητα που ακολουθεί έχει βασιστεί στο World Economic Forum (2010): "The Lisbon Review 2010 – Towards a More Competitive Europe?" Όπου έχει χρησιμοποιηθεί άλλη πηγή θα αναφέρεται ρητά είτε μέσα στο κείμενο είτε ως υποσημείωση στην ίδια σελίδα.

κλάδων της. Χώρες οι οποίες, έχουν καταφέρει να την ενσωματώσουν τείνουν να παρουσιάζουν υψηλότερους δείκτες παραγωγικότητας και οικονομικής ανάπτυξης. Η διάσταση αυτή, επιχειρείται να αποδοθεί μέσα από μεταβλητές όπως η προώθηση των ΤΠΕ από την κυβέρνηση, η διείσδυση των ΤΠΕ στην οικονομία, η χρήση τους από τις επιχειρήσεις και η πρόσβαση των σπουδαστών σε αυτές.

- 2. Η δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού χώρου καινοτομίας, έρευνας και ανάπτυξης:** Η πτυχή αυτή εξετάζει αν και κατά πόσο μία χώρα διαθέτει το κατάλληλο πλαίσιο για την αξιοποίηση της καινοτομίας στην παραγωγή νέων προϊόντων και τεχνολογιών. Είναι δε, εξαιρετικά σημαντική για κράτη τα οποία βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της τεχνολογίας όπως είναι τα περισσότερα Ευρωπαϊκά κράτη. Η μέτρηση του δείκτη αυτού μπορεί να αποδοθεί μέσα από μεταβλητές όπως οι επιχειρηματικές επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη, η ποιότητα της επιστημονικής έρευνας, η συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.
- 3. Απελευθέρωση-ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, κρατικές ενισχύσεις και πολιτική ανταγωνισμού:** Η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων, αγαθών, υπηρεσιών και ανθρωπίνου δυναμικού αποτελούν το μεγαλύτερο επίτευγμα της εσωτερικής αγοράς. Η συγκεκριμένη διάσταση επιχειρεί να αξιολογήσει τις πτυχές εκείνες που συνδέονται με την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών και οι οποίες είναι καθοριστικές για την ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής βιομηχανίας και τον κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς.
- 4. Οικοδόμηση κλαδικών δικτύων και απελευθέρωση των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών:** Η διάσταση αυτή αποσκοπεί στην εκτίμηση των παραγόντων που σχετίζονται με την απελευθέρωση των κατακερματισμένων αγορών, την καλύτερη αποδοτικότητα και ανταγωνιστικότητα τους σε διεθνές επίπεδο.
- 5. Δημιουργία αποτελεσματικών και ολοκληρωμένων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών:** Η πρόσφατη οικονομική κρίση κατέδειξε τη σημασία του χρηματοπιστωτικού τομέα στην ομαλή και εύρυθμη λειτουργία κάθε οικονομίας. Μια ολοκληρωμένη και κατάλληλα ρυθμισμένη αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών παρέχει στις επιχειρήσεις πρόσβαση σε χρηματοδότηση για

επενδύσεις μειώνοντας το κόστος κεφαλαίου. Παράλληλα βελτιώνει την κατανομή κεφαλαίου σε ολόκληρη την ΕΕ. παρέχοντας ευκαιρίες χρηματοδότησης σε άλλα κράτη μέλη και βελτιώνοντας την λειτουργία των επιχειρήσεων σε διασυνοριακή βάση. Για το λόγο αυτό, η ΕΕ έχει θέσει σαφείς στόχους και συγκεκριμένα μέτρα για την εύρυθμη λειτουργία της κοινής χρηματοπιστωτικής αγοράς. Ως εκ τούτου, ο δείκτης αυτός μετράει την συμβολή των χωρών στη ανάπτυξη της κοινής αυτής αγοράς.

- 6. Βελτίωση του επιχειρηματικού-επενδυτικού περιβάλλοντος:** Η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος συντελεί στην οικονομική ανάπτυξη και την τόνωση της απασχόλησης. Σημαντικό ρόλο στον τομέα αυτό διαδραματίζει το κανονιστικό περιβάλλον. Για το λόγο αυτό η στρατηγική της Λισσαβώνας αποσκοπεί στη μείωση των διοικητικών και φορολογικών εμποδίων που σχετίζονται με την ανάληψη επενδύσεων. Κατά συνέπεια, η διάσταση αυτή αξιολογεί πόσο ελκυστικό ή μη, είναι το επενδυτικό περιβάλλον των χωρών.
- 7. Αύξηση της κοινωνικής συνοχής:** Η παράμετρος αυτή εμπερικλείει τις επιδόσεις των χωρών σε θέματα όπως η δημιουργία θέσεων εργασίας, η προσέλκυση περισσότερων ατόμων στη αγορά εργασίας, ο εκσυγχρονισμός της κοινωνικής προστασίας και η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Θέματα τα οποία κατέχουν ιδιαίτερη σημασία στην ανανεωμένη στρατηγική της Λισσαβώνας. Ειδικότερα, όσον αφορά την απασχόληση η ΕΕ έθεσε ως στόχο το 70% ως αντίβαρο στην αυξανόμενη γήρανση του πληθυσμού που αποτελεί απειλή για το ασφαλιστικό σύστημα.
- 8. Αειφόρος ανάπτυξη και βιωσιμότητα:** Η αειφόρος ανάπτυξη αποτέλεσε από το 2001 έναν μακροπρόθεσμο στόχο της Στρατηγικής της Λισσαβώνας. Η αειφορία ως έννοια αναφέρεται σε ένα πρότυπο παραγωγής που αποσκοπεί στο καλύτερο οικονομικό αποτέλεσμα για τον άνθρωπο με σεβασμό στο περιβάλλον και τις μελλοντικές γενιές. Οι τομείς προτεραιότητας, είναι η κλιματική αλλαγή, οι μεταφορές, η δημόσια υγεία και οι φυσικοί πόροι. Ο δείκτης αυτός στη συγκεκριμένη περίπτωση λαμβάνει υπόψη την επιβολή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας από τα κράτη μέλη, την κύρωση των διεθνών περιβαλλοντικών συνθηκών και την ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος.

1.5.1 Μεθοδολογία Έρευνας

Η συγκεκριμένη έρευνα περιλαμβάνει τα 27 κράτη μέλη της Ένωσης, μέχρι και την τέταρτη διεύρυνση 2007-2013 τα οποία συγκρίνονται μεταξύ τους ως προς την επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας. Παράλληλα, οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, χρησιμοποιούνται ως πρότυπο σύγκρισης των Ευρωπαϊκών κρατών σε επίπεδο διεθνούς ανταγωνιστικότητας. Επιπλέον, περιλαμβάνονται οι επιδόσεις των πέντε πιο ανταγωνιστικών οικονομιών της Ανατολικής Ασίας (Ιαπωνία, Χονγκ Κονγκ, Δημοκρατία της Κορέας, Σιγκαπούρη, Ταιβάν) καθώς και της Κίνας. Τέλος, στην σύγκριση εμπεικλείονται και οι Επιδόσεις των οικονομιών της Ανατολικής Ευρώπης (Αλβανία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Μοντενέγκρο, Σερβία, Τουρκία, Κροατία και Ουκρανία) τόσο μεταξύ τους όσο και έναντι της ΕΕ.

Τα δεδομένα της έρευνας για την Ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα προήλθαν από έγκριτους θεσμούς αλλά και από την ετήσια δημοσκόπηση που διεξάγει το World Economic Forum σε κορυφαία διοικητικά στελέχη σε 130 χώρες αναφορικά με ποιοτικά δεδομένα που είναι δύσκολα μετρήσιμα. Τα περισσότερα στοιχεία είναι από το τέλος του 2009 ενώ η κατάταξη κάθε χώρας υπολογίζεται ως αστάθμητος μέσος όρος των ατομικών τις επιδόσεων στις 8 διαστάσεις που προαναφέρθηκαν. Τέλος, έχει διατηρηθεί το ίδιο πρότυπο δείκτη με τις προηγούμενες μελέτες που διεξήγαγε το World Economic Forum προς διευκόλυνση των συγκρίσεων.

1.5.2 Η Κατάταξη των χωρών με βάση την αποτίμηση της Στρατηγικής

Ο πίνακας 1.1 δείχνει την βαθμολογία των 27 κρατών μελών στις οχτώ διαστάσεις που προαναφέρθηκαν. Όπως είναι εμφανές, η Σουηδία κατέχει την πρωτιά στις περισσότερες διαστάσεις με την Φιλανδία και τη Δανία να ακολουθούν. Ειδικότερα, οι χώρες αυτές παρουσιάζουν αξιοσημείωτες επιδόσεις στην καινοτομία, την έρευνα και ανάπτυξη, την αειφορία αλλά και την κοινωνική συνοχή. Μάλιστα, οι επιδόσεις των Σκανδιναβικών χωρών στην καινοτομία και την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, διακρίνονται τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Αναφορικά δε με την κοινωνική συνοχή έχουν επιτύχει σχετικά χαμηλά ποσοστά ανεργίας και υψηλή συμμετοχή των γυναικών στην εργασία ενώ διακρίνονται παγκοσμίως για την

αποτελεσματικότητα των συστημάτων τους, στην καταπολέμηση των ανισοτήτων. Τέλος, κατέχουν ηγετική θέση διεθνώς στην διάσταση της αιφόρου ανάπτυξης λόγω της αυστηρής και αποδοτικής περιβαλλοντικής τους νομοθεσίας.

Εν συνεχεία, το Λουξεμβούργο βρίσκεται πρώτο στην κατάταξη αναφορικά με το επιχειρηματικό περιβάλλον και δεύτερο στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ενώ η Γερμανία είναι πρώτη στον τομέα των δικτύων και δεύτερη στην αιφόρο ανάπτυξη. Η Γαλλία δε, κατέχει υψηλή θέση στα δίκτυα αλλά υστερεί σε σημαντικούς τομείς όπως η κοινωνική συνοχή και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Το Ηνωμένο Βασίλειο φαίνεται να έχει αξιόλογες επιδόσεις στις νέες τεχνολογίες αλλά βρίσκεται πολύ χαμηλά στους τομείς των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και της κοινωνικής συνοχής εν αντιθέσει με το Βέλγιο που υπερτερεί στην κοινωνική συνοχή αλλά υστερεί στις νέες τεχνολογίες. Στις μεσαίες θέσεις της κατάταξης βρίσκονται χώρες όπως η Κύπρος και η Τσεχία οι οποίες αξιολογούνται θετικά ως προς την κοινωνική συνοχή και το εκπαιδευτικό σύστημα αλλά και η Μάλτα με την Σλοβακία ως προς τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και το επιχειρηματικό περιβάλλον αντίστοιχα.

Στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης συγκαταλέγονται μεταξύ άλλων η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ιταλία, η Ελλάδα, η Ρουμανία και η Βουλγαρία. Πιο συγκεκριμένα Ισπανία και η Πορτογαλία φαίνεται να βρίσκονται σε καλύτερη θέση από τις υπόλοιπες επιδεικνύοντας μεσαίες επιδόσεις στους τομείς των δικτύων, της αιφόρου ανάπτυξης και των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Σε αντίθεση με την Ελλάδα και την Ιταλία που παρουσιάζουν χαμηλές επιδόσεις στις περισσότερες διαστάσεις και ειδικότερα στις διαστάσεις της απελευθέρωσης των αγορών, του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της κοινωνικής συνοχής με μια μικρή εξαίρεση στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης. Τέλος, η Βουλγαρία και η Ρουμανία, παρουσιάζουν τις χειρότερες επιδόσεις μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών παρουσιάζοντας σημαντικές αδυναμίες σε όλους σχεδόν τους τομείς.

Όσον αφορά την σύγκριση της ΕΕ έναντι των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ανατολικής Ασίας, παρατηρείται σημαντική υστέρηση της ΕΕ, κατά μέσο όρο, σε όλες τις διαστάσεις με εξαίρεση την αιφόρο ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, το σημαντικότερο χάσμα εντοπίζεται στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης που αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της ανταγωνιστικότητας των προηγμένων χωρών. Ωστόσο, παρόλο που η ΕΕ ως σύνολο υστερεί έναντι των ανταγωνιστών της, μεμονωμένες χώρες όπως η Φιλανδία, η

Δανία, οι Σκανδιναβικές χώρες, το Λουξεμβούργο, η Γερμανία και η Αυστρία υπερτερούν στις περισσότερες διαστάσεις.

Συμπερασματικά, εντός της ΕΕ υπάρχει μεγάλη απόκλιση μεταξύ των χωρών με τις καλύτερες και τις χειρότερες επιδόσεις αντίστοιχα. Ειδικότερα, παρατηρείται μια ευρεία γκάμα επιδόσεων σε τομείς όπως η κοινωνία της πληροφορίας, η έρευνα και ανάπτυξη, τα δίκτυα και η αειφόρος ανάπτυξη ενώ παρατηρείται μεγαλύτερη σύγκλιση σε τομείς όπως η απελευθέρωση των αγορών και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Οι Σκανδιναβικές χώρες αναδεικνύονται στους ισχυρότερους παίκτες της κατάταξης ενώ οι χώρες του Νότου και οι χώρες που προσχώρησαν πρόσφατα στην ΕΕ παρουσιάζουν σοβαρές αδυναμίες. Τέλος, οι ΗΠΑ και οι χώρες της Ανατολικής Ασίας υπερεισχύουν έναντι της ΕΕ ως σύνολο αλλά οι ισχυρότερες χώρες της ΕΕ μεμονωμένα παρουσιάζουν καλύτερες επιδόσεις από αυτές.

1.5.3 Οι Επιδόσεις των χωρών μη μελών της Ανατολικής Ευρώπης

Ο πίνακας 1.2 δείχνει τις επιδόσεις των κρατών της Ανατολικής Ευρώπης που δεν είναι μέλη της ΕΕ και είτε είναι υποψήφια προς ένταξη είτε δυνητικά υποψήφια προς ένταξη. Πιο συγκεκριμένα, συγκρίνει τις επιδόσεις των χωρών αυτών τόσο μεταξύ τους όσο και με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο των 27 κρατών μελών, τον μέσο όρο των 15 κρατών μελών πριν τη διεύρυνση του 2004 αλλά και των 12 κρατών μελών που προσχώρησαν σχετικά πρόσφατα στην ΕΕ, δηλαδή μετά το 2004. Σκοπός της σύγκρισης αυτής είναι η διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας της ευρύτερης Ευρωπαϊκής περιοχής.

Τα συμπεράσματα που εξάγονται από τον πίνακα είναι τα εξής:

- . Όλες οι χώρες υστερούν σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο των διάφορων ομαδοποιήσεων αλλά μεμονωμένα υπερτερούν έναντι συγκεκριμένων κρατών μελών.
- . Το Μοντενέγκρο μεμονωμένα παρουσιάζει καλύτερες επιδόσεις έναντι της Ελλάδας, της Πολωνίας, της Ιταλίας, της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας ενώ η Κροατία βρίσκεται στα ίδια επίπεδα με την Ελλάδα.
- . Το Αζερμπαϊτζάν υπερτερεί έναντι της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας, ενώ η Τουρκία και η Μακεδονία υπερτερούν έναντι της Βουλγαρίας.

- . Το Αζερμπαϊτζάν βρίσκεται στην 3^η θέση της κατάταξης με ισχυρή κοινωνική συνοχή και σχετικά ανεπτυγμένο επιχειρηματικό περιβάλλον αλλά με ελλείψεις στα δίκτυα και την κοινωνία της πληροφορίας.
- . Το Μοντενέγκρο κατέχει την πρώτη θέση της κατάταξης με ισχυρό πλεονέκτημα στους τομείς των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και της κοινωνικής συνοχής, ενώ η Κροατία κατέχει την δεύτερη θέση με ισχυρά σημεία τα δίκτυα και την αειφόρο ανάπτυξη.
- . Το Μοντενέγκρο και η Κροατία υστερούν σημαντικά στη διάσταση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.
- . Στις μεσαίες θέσεις της κατάταξης βρίσκεται η Σερβία που υπερτερεί στο επιχειρηματικό περιβάλλον αλλά υστερεί στην κοινωνική συνοχή και την αειφόρο ανάπτυξη.
- . Στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης βρίσκονται η Αλβανία και η Βοσνία Ερζεγοβίνη που παρουσιάζουν χαμηλές επιδόσεις σχεδόν σε όλες της διαστάσεις με μικρή εξαίρεση την Αλβανία, στον τομέα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της κοινωνικής συνοχής.
- . Η Τουρκία παρουσιάζει καλά ποσοστά στους τομείς της φιλελευθεροποίησης της οικονομίας, των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος αλλά πολύ χαμηλά σε αρκετούς άλλους τομείς όπως η έρευνα και η ανάπτυξη, η κοινωνία της πληροφορίας, η αειφορία, η κοινωνική συνοχή κ.α.
- . Η Γεωργία διαθέτει το πιο ανεπτυγμένο επιχειρηματικό περιβάλλον ανάμεσα στις χώρες της συγκεκριμένης κατάταξης αλλά υστερεί στον τομέα της καινοτομίας.
- . Η Ουκρανία αποτελεί μικρογραφία της Γεωργίας με καλύτερες επιδόσεις στην καινοτομία αλλά όχι τόσο ανεπτυγμένο επιχειρηματικό περιβάλλον.
- . Η Αρμενία παρουσιάζει αδυναμία στους περισσότερους τομείς και ιδιαίτερα στην αειφόρο ανάπτυξη και την κοινωνία της πληροφορίας.

1.5.4 Συμπεράσματα της Αξιολόγησης

Η αξιολόγηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας από το World Economic Forum ανέδειξε μια ευρεία γκάμα επιδόσεων ανάμεσα στις χώρες τη Ευρωπαϊκής Ένωσης με κάποιες χώρες να σημειώνουν ταχεία πρόοδο και κάποιες άλλες όχι. Παρόλο που η ΕΕ ως σύνολο δεν κατάφερε να ανταπεξέλθει στου φιλόδοξους στόχους που έθεσε το 2000 κατά την έναρξη της στρατηγικής, επέδειξε αδιαμφισβήτητη πρόοδο σε ορισμένους

τομείς όπως η καινοτομία, η κοινωνία της πληροφορίας και η αειφόρος ανάπτυξη. Από την άλλη πλευρά όμως, επέδειξε σημαντική υστέρηση σε στρατηγικούς τομείς όπως τα δίκτυα, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και η κοινωνική συνοχή.

Η προαναφερθείσα έλλειψη προόδου, οφείλεται εν πολλοίς στην ευρύτητα του στρατηγικού προγράμματος και τις εν γένει ασάφειες, στην έλλειψη σαφούς προσανατολισμού και διαφάνειας, στην πολλαπλότητα των στόχων και των διαδικασιών καθώς και στο «χάσμα εφαρμογής» και στην «έλλειψη αποφασιστικής πολιτικής δράσης» (Kok, 2004, European Commission, 2005).

Συμπερασματικά, η Στρατηγική της Λισσαβώνας δεν απέδωσε τα προσδοκώμενα αποτελέσματα γιατί υστερούσε σε στρατηγική εστίαση και δεν κατάφερε να διασφαλίσει την συνεργασία της επιχειρηματικής κοινότητας στον σχεδιασμό και την εφαρμογή της. Ως εκ τούτου, η νέα στρατηγική «Ευρώπη 2020» θα πρέπει να διασφαλίσει την συνεργασία ιδιωτικού και δημόσιου τομέα με σκοπό την σύγκλιση ετερόκλητων στόχων. Τέτοιοι στόχοι είναι για παράδειγμα, η προστασία του Ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου με την ταυτόχρονη αύξηση της ανταγωνιστικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και η επένδυση στην καινοτομία παρά τα υψηλά επίπεδα δημοσίου χρέους. Παράλληλα, η επιχειρηματική και πολιτική ηγεσία θα πρέπει να εντοπίσουν τα σημεία που αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα και να προβούν στις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις. Τέλος, είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν μηχανισμοί ελέγχου των περιπτώσεων μη συμμόρφωσης καθώς οι τομείς που χρίζουν μεταρρύθμισης είναι αλληλένδετοι και οι ασυνεπείς χειρισμοί μπορεί να οδηγήσουν στην αποτυχία της νέας στρατηγικής.

Συμπεράσματα

Η Στρατηγική της Λισσαβώνας υπήρξε μια φιλόδοξη στρατηγική που είχε ως στόχο να αναδείξει και να ενισχύσει το ρόλο της Ευρώπης στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα. Ήταν, ίσως, η πρώτη στρατηγική παγκοσμίως που έθεσε στο προσκήνιο την κοινωνική δικαιοσύνη και ανταγωνιστικότητα ως στόχους αμοιβαία εφικτούς και όχι αντικρουόμενους. Ως εκ τούτου, η Στρατηγική της Λισσαβώνας απαιτούσε δράση σε διάφορα μέτωπα όπως η εσωτερική αγορά, τα δημόσια οικονομικά, η κοινωνία της πληροφορίας, η έρευνα, η καινοτομία, ο κοινωνικός αποκλεισμός η εκπαίδευση και η κατάρτιση. Παρόλο που σε πολλούς τομείς υπήρξε αδιαμφισβήτητη πρόοδος οι στόχοι της Λισσαβώνας δεν επετεύχθησαν πλήρως με αποτέλεσμα την αναθεώρηση της.

Πράγματι, η μετάβαση από το παραδοσιακό αναδιανεμητικό κράτος πρόνοιας προς ένα κράτος κοινωνικής επένδυσης, είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί και να επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα (Cantillon, 2011). Ωστόσο, οι στόχοι της Στρατηγικής της Λισσαβώνας και ιδιαίτερα η κοινωνική της διάσταση παραμένουν πιο επίκαιροι από ποτέ και ενσωματώνονται στην νέα Στρατηγική " Ευρώπη 2020".

Βιβλιογραφία 1^{ΟΥ} Κεφαλαίου

1. Ιωακειμίδης, Π.Κ. (2010) «*Η Συνθήκη της Λισσαβώνας: Παρουσίαση, ανάλυση αξιολόγηση* » Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα.
2. SEC (2010) 114, "Lisbon Strategy evaluation document"
<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/2/2010/EN/SEC-2010-114-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>
3. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας (2000), «*Συμπεράσματα της Προεδρίας, 23&24 Μαρτίου 2000*»
http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-00-900_el.htm
4. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών (2005) «*Συμπεράσματα της Προεδρίας, 22&23 Μαρτίου 2005*»
5. World Economic Forum (2010): "*The Lisbon Review 2010 – Towards a More Competitive Europe?*"
6. The renewed Lisbon Growth and Jobs Strategy is working, but the EU must reform further to succeed in a globalized age, says key Commission Report. IP/07/1892,11/Δεκεμβρίου/2007,Βρυξέλλες.
7. Bea Cantillon, 2011,"*The paradox of the social investment state: growth, employment and poverty in the Lisbon era*" Journal of European Social Policy, Vol.21, Issue 5, pp. 432
8. <http://www.europarl.europa.eu/highlights/el/1001.html>
9. https://en.wikipedia.org/wiki/Treaty_of_Lisbon

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: Η ΝΕΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ 2020 ΚΑΙ Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ

Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται εν τω μέσω της βαθύτερης οικονομικής κρίσης που αντιμετώπισε από το 1930. Το 2009 το ΑΕΠ της Ένωσης συρρικνώθηκε κατά 4%, η ανεργία αυξήθηκε ραγδαία, η βιομηχανική παραγωγή υπέστη σοβαρό πλήγμα ενώ τα ελλείμματα ανήλθαν στο 7% του ΑΕΠ και το επίπεδο του χρέους ξεπέρασε το 80% του ΑΕΠ. Παράλληλα, η μη εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος λειτούργησε ανασταλτικά στην ανάληψη επενδύσεων και στην προώθηση της επιχειρηματικότητας εντείνοντας την κατάσταση.

Συνακόλουθα, η οικονομική κρίση ανέδειξε με τρόπο emphaticό τις διαρθρωτικές αδυναμίες της Ευρώπης που προϋπήρχαν της κρίσης. Πιο συγκεκριμένα τα ποσοστά απασχόλησης στην ΕΕ για άτομα ηλικίας 20-64 ετών ήταν και εξακολουθούν να είναι αισθητά χαμηλότερα έναντι άλλων χωρών. Επίσης, το χάσμα παραγωγικότητας το οποίο διευρύνθηκε τα τελευταία δέκα χρόνια συνεχίζει να αυξάνεται έναντι των οικονομιών της εταίρων ενώ η δημογραφική γήρανση επιταχύνεται. Όλα αυτά, σε μια ταχέως μεταβαλλόμενη παγκόσμια οικονομία όπου η ΕΕ έχει να αντιμετωπίσει εκτός των δικών της δομικών προβλημάτων και τις προκλήσεις που απορρέουν από την παγκοσμιοποίηση. Δηλαδή, την αύξηση του ανταγωνισμού από ανεπτυγμένες και αναδυόμενες οικονομίες, την αναποτελεσματικότητα του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και τις προκλήσεις που αφορούν το κλίμα και τους πόρους όπως η μεγάλη εξάρτηση από το πετρέλαιο.

Τέλος, η οικονομική κρίση κατέδειξε το βαθμό αλληλεξάρτησης των οικονομιών της ΕΕ αποδεικνύοντας πως ένα γεγονός μπορεί να διαχέεται μεταξύ των χωρών επηρεάζοντας τις επιδόσεις όλων των εθνικών οικονομιών. Ταυτόχρονα όμως, ανέδειξε και την προστιθέμενη αξία που μπορεί να προσφέρει η ΕΕ στον παγκόσμιο στίβο όταν τα κράτη ενεργούν συλλογικά. Κατ'επέκταση, για να μπορέσει η ΕΕ να αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση αλλά και τις προκλήσεις που απορρέουν από την

παγκοσμιοποίηση, είναι απαραίτητος ο συντονισμός μεταξύ των χωρών υπό το πρίσμα μιας νέας στρατηγικής.

2.1. Η νέα Στρατηγική

Το όραμα για μια κοινωνική και ανταγωνιστική οικονομία της αγοράς που προτάσσει η Ευρώπη 2020 συνοψίζεται σε τρεις αλληλοενισχυόμενες προτεραιότητες:

- Έξυπνη ανάπτυξη: τη θεμελίωση της οικονομίας στη γνώση και την καινοτομία για την επίτευξη της μελλοντικής ανάπτυξης.
- Διατηρήσιμη ανάπτυξη: Την προώθηση μιας πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας που θα βασίζεται στην αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη χρήση των πόρων που διαθέτει η ΕΕ.
- Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς: μια οικονομία με αυξημένα επίπεδα απασχόλησης και ενισχυμένη κοινωνική και εδαφική συνοχή.

2.1.1 Στόχοι της Νέας Στρατηγικής

Η στρατηγική Ευρώπη 2020 θέτει πέντε πρωταρχικούς στόχους που απεικονίζουν την πρόοδο που πρέπει να επιδείξει η ΕΕ σε σημαντικούς τομείς μέχρι το 2020.⁷ Οι στόχοι αυτοί είναι κοινοί, αλληλένδετοι και αντιπροσωπεύουν τον προσανατολισμό της Ένωσης για την τρέχουσα δεκαετία. Μετασχηματίζονται δε, σε εθνικούς στόχους έτσι ώστε μέσω των δεικτών που έχουν τεθεί να μπορεί να εκτιμηθεί η πρόοδος κάθε κράτους και να ληφθούν οι κατάλληλες διορθωτικές ενέργειες όπου απαιτείται. Για την επίτευξη τους απαιτείται ένας συνδυασμός Ευρωπαϊκών και εθνικών μέτρων.

Πιο συγκεκριμένα οι στόχοι είναι οι εξής:

- Απασχόληση

⁷ Το κεφάλαιο που ακολουθεί έχει βασιστεί κυρίως στα εξής επίσημα έγγραφα: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 2020 τελικό «Ευρώπη 2020: Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» European Commission (2014) "Taking stock of the Europe 2020 strategy for smart, sustainable and inclusive growth" Brussels. Όπου έχει χρησιμοποιηθεί άλλη πηγή θα αναφέρεται ρητά είτε μέσα στο κείμενο είτε ως υποσημείωση στην ίδια σελίδα.

- ✓ Να ανέλθει το ποσοστό της απασχόλησης στην ηλικιακή ομάδα 20-64 ετών σε τουλάχιστον 75% μέχρι το 2020.
- Έρευνα και ανάπτυξη
 - ✓ Το 3% του ΑΕΠ της Ένωσης πρέπει να κατευθύνεται στον τομέα της Έρευνας και Ανάπτυξης.
- Κλιματική αλλαγή και ενέργεια
 - ✓ Να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 20% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990.
 - ✓ Να αυξηθεί κατά το 20% (ή κατά 30% εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν) το μερίδιο της ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές.
 - ✓ Να αυξηθεί η ενεργειακή απόδοση κατά 20%.
- Εκπαίδευση
 - ✓ Να μειωθεί κάτω από 10% το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου μέχρι το 2020.
 - ✓ Τουλάχιστον το 40% των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών να έχουν ολοκληρώσει την ανωτάτη εκπαίδευση.
- Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός
 - ✓ Να μειωθεί κατά τουλάχιστον 20 εκατομμύρια ο αριθμός των ατόμων που βρίσκονται κάτω από τα εθνικά όρια της φτώχειας ή βρίσκονται σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού.

2.1.2 Εμβληματικές Πρωτοβουλίες

Οι στόχοι που παρατέθηκαν προηγουμένως αντικατοπτρίζουν μεν τις τρεις βασικές προτεραιότητες της Στρατηγικής αλλά το πεδίο εφαρμογής τους είναι πολύ ευρύτερο και απαιτεί δράση σε εθνικό, Ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Ως εκ τούτου η Επιτροπή προτείνει επτά εμβληματικές πρωτοβουλίες που έρχονται να δράσουν συνεκτικά με τους άξονες προτεραιότητας διαδραματίζοντας καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη προόδου και την εκπλήρωση των στόχων της στρατηγικής. Οι πρωτοβουλίες αυτές είναι δεσμευτικές τόσο για την ένωση ως σύνολο όσο και για το κάθε κράτος μέλος ξεχωριστά.

Πιο συγκεκριμένα οι πρωτοβουλίες είναι οι εξής:

➤ Ένωση Καινοτομίας

Η καινοτομία αποτελεί τον πυρήνα της στρατηγικής καθώς αναμένεται να συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη, την απασχόληση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.⁸ Με την πρωτοβουλία αυτή, η ΕΕ επαναπροσδιορίζει την πολιτική για Ε&Α και καινοτομία δίνοντας έμφαση σε κρίσιμα ζητήματα όπως η κλιματική αλλαγή, η ενέργεια, η αποδοτικότερη χρησιμοποίηση των πόρων, η επισιτιστική ασφάλεια και οι δημογραφικές μεταβολές. Παράλληλα, προσπαθεί να άρει όλα τα εμπόδια που δυσχεραίνουν την μετατροπή των καινοτόμων ιδεών σε προϊόντα και υπηρεσίες. Με την εστίαση στον τομέα αυτό η ΕΕ προσδοκά στην αύξηση του ετήσιου ΑΕΠ της κατά 800 δισ. αλλά και την αύξηση των θέσεων εργασίας κατά 3,7 εκατομμύρια.

Οι κυριότερες προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει η ΕΕ στον τομέα αυτό είναι ποικίλλες. Κατ' αρχήν, η ανεπάρκεια επενδύσεων στο γνωστικό κεφάλαιο της Ένωσης αλλά και ο ανταγωνισμός με χώρες όπως οι ΗΠΑ, η Ιαπωνία και η Κίνα. Παράλληλα, σημαντικό εμπόδιο αποτελούν οι ελλειπείς συνθήκες πλαισίου που χαρακτηρίζονται από αδυναμία εύρεσης χρηματοδότησης, υψηλό κόστος κατοχύρωσης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και χρονοβόρες διαδικασίες. Τέλος, ο κατακερματισμός των προσπαθειών, η ανορθολογική χρήση των πόρων αλλά και η έλλειψη ολοκληρωμένης στρατηγικής προσέγγισης για την καινοτομία είναι θέματα που χρίζουν ιδιαίτερης προσοχής.

Ως εκ τούτου, για να επιτευχθεί η Ένωση καινοτομίας είναι απαραίτητο να:

- Ενταθούν οι επενδύσεις στον τομέα της Ε&Α, εκπαίδευσης και καινοτομίας από τα κράτη μέλη παρά τους δημοσιονομικούς περιορισμούς λόγω κρίσης.
- Να περιοριστεί ο κατακερματισμός και να επιδιωχθεί η καλύτερη διασύνδεση μεταξύ των εθνικών και Ευρωπαϊκών συστημάτων Ε&Α.
- Να εκσυγχρονιστούν τα εκπαιδευτικά συστήματα και να προωθηθεί η αριστεία και η ανάπτυξη των δεξιοτήτων.

⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 546 τελικό «Εμβληματική πρωτοβουλία στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020 Ένωση καινοτομίας»

- Να ενταθεί η συνεργασία μεταξύ ερευνητών και παραγωγών καινοτομίας και να ολοκληρωθεί ο Ευρωπαϊκός χώρος έρευνας εντός συγκεκριμένου χρονικού πλαισίου.
- Να διευκολυνθεί η πρόσβαση στα προγράμματα της ΕΕ και να ενισχυθεί ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας και να αξιοποιηθεί το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής ανάπτυξης.
- Να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ ερευνητών και επιχειρήσεων και να δοθούν κίνητρα ώστε η έρευνα να καταλήγει ως επί το πλείστον σε καινοτομία.
- Να διευκολυνθεί η μεταφορά ιδεών στην αγορά με την άρση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις και να δρομολογηθούν οι συμπράξεις καινοτομίας έτσι ώστε να μειωθούν οι κοινωνικές προκλήσεις και να τονωθεί η ανταγωνιστικότητα.
- Να δοθεί έμφαση στην κοινωνική καινοτομία και να εισαχθεί η έννοια της καινοτομίας στον δημόσιο τομέα ενθαρρύνοντας τις αξιόλογες πρωτοβουλίες.
- Να ενισχυθεί η συνεργασία με τους διεθνείς εταίρους μέσω της ανοικτής πρόσβασης στα προγράμματα E&A με την παράλληλη δημιουργία κοινής πολιτικής για την προστασία των συμφερόντων της ΕΕ.

Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας αυτής η Επιτροπή καλείται να:

- Ολοκληρώσει τον Ευρωπαϊκό χώρο έρευνας εστιάζοντας σε μεγάλες κοινωνικές προκλήσεις όπως η ενεργειακή ασφάλεια, οι μεταφορές, η κλιματική αλλαγή, η αποδοτική χρησιμοποίηση των πόρων, η υγεία και η γήρανση του πληθυσμού.
- Να βελτιώσει και να εκσυγχρονίσει τις συνθήκες πλαίσιο για τις επιχειρήσεις μέσω μιας σειράς ρυθμίσεων για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα κτλ.
- Να ενθαρρύνει τις «ευρωπαϊκές συμπράξεις καινοτομίας» μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών με σκοπό την συγκέντρωση πόρων και εμπειρογνωμοσύνης για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων.
- Να διευκολύνει την χρηματοδότηση και την δημιουργία καινοτόμων μηχανισμών κινήτρων που συνδέονται με την αγορά του άνθρακα μέσω του ορθολογισμού των χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ στη στήριξη της καινοτομίας.
- Να προωθήσει τη δημιουργία δεσμών μεταξύ του εκπαιδευτικού συστήματος, του επιχειρηματικού τομέα, της έρευνας και καινοτομίας αλλά και των εταιρικών σχέσεων γνώσης.

Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας αυτής τα κράτη καλούνται :

- . Να μεταρρυθμίσουν τα εθνικά συστήματα Ε&Α και καινοτομίας με γνώμονα την προώθησή της αριστείας και της εξειδίκευσης.
- . Να ενθαρρύνουν τη διασύνδεση μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεων και τη διασυνοριακή συνεργασία σε τομείς ενδιαφέροντος της ΕΕ.
- . Να προσαρμόσουν τις εθνικές διαδικασίες χρηματοδότησης με σκοπό την ενίσχυση της καινοτομίας.
- . Να αυξήσουν τον αριθμό πτυχιούχων φυσικών μηχανολογικών και μαθηματικών επιστημών και να στρέψουν τα προγράμματα σπουδών στην δημιουργικότητα, την καινοτομία και στην επιχειρηματικότητα.
- . Να δώσουν κίνητρα για την ανάληψη ιδιωτικών επενδύσεων στον τομέα της Ε&Α και να ενισχύσουν της δαπάνες για την προαγωγή της γνώσης.

➤ **Νεολαία σε Κίνηση**

Η «νεολαία σε κίνηση» αποτελεί την εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ που αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνεπάγεται η νέα οικονομία της γνώσης για τους νέους. ⁹Ο κυριότερος στόχος της πρωτοβουλίας είναι η ενδυνάμωση των επιδόσεων και της ελκυστικότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αλλά και της συνολικής ποιότητας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της ΕΕ σε διεθνές επίπεδο με τρόπο που να προάγει την αριστεία, την ισότητα, την κινητικότητα και την επιτυχή ένταξη στην αγορά εργασίας.

Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας αυτής πρέπει να υπάρξει δράση στα εξής:

- . Δημιουργία ενός δικτυακού τόπου για τη «Νεολαία σε κίνηση» μέσω του οποίου οι νέοι θα έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες αναφορικά με τις ευκαιρίες μάθησης και απόκτησης επαγγελματικής πείρας στο εξωτερικό.
- . Κατάρτιση νέας πρωτοβουλίας: «Η πρώτη σου εργασία μέσω του EURES» η οποία θα παρέχει συμβουλές και χρηματοδοτική υποστήριξη τόσο σε νέους που επιθυμούν να εργαστούν στο εξωτερικό όσο και σε επιχειρήσεις (ιδίως ΜΜΕ) που προσλαμβάνουν νέους Ευρωπαίους εργαζόμενους.

⁹ Βλ. <http://ec.europa.eu/youthonthemove/>

- . Κατάρτιση και παρακολούθηση ενός συγκριτικού πίνακα αποτελεσμάτων για την κινητικότητα που θα παρακολουθεί με μετρήσιμους δείκτες την πρόοδο αναφορικά με την εξάλειψη των εμποδίων στη μαθησιακή κινητικότητα.
- . Τη δημιουργίας σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, ενός μηχανισμού δανειοδότησης των σπουδαστών που επιθυμούν να παρακολουθήσουν προγράμματα σπουδών στο εξωτερικό.
- . Την ανάπτυξη ενός πολυδιάστατου παγκόσμιου συστήματος κατάταξης των πανεπιστημίων, που θα λαμβάνει υπόψη την πολυμορφία των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με σκοπό την πληρέστερη απεικόνιση των επιδόσεων τους.
- . Τη δημιουργία ενός συστήματος παρακολούθησης κενών θέσεων εργασίας που θα παρέχει πληροφόρηση και διαφάνεια σχετικά με τη ζήτηση εργατικού δυναμικού και δυναμικού σε όλη την Ευρώπη.
- . Την ευρύτερη υποστήριξη της νεανικής επιχειρηματικότητας μέσω του νέου Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Μικροχρηματοδοτήσεων Progress.
- . Τη δημιουργία ενός πλαισίου ως «Εγγύηση για τη νεολαία» μέσω του οποίου θα διασφαλίζεται η απασχόληση, η επαγγελματική κατάρτιση ή η συμπληρωματική εκπαίδευση εντός τεσσάρων μηνών από το τέλος της σχολικής ζωής.
- . Τη σχεδίαση και δημιουργία μιας κάρτας νέων σε κίνηση η οποία θα παρέχει επιπλέον οφέλη και πλεονεκτήματα από τις εθνικές κάρτες (φοιτητικές ταυτότητες) στους νέους εκπαιδευόμενους που μεταβαίνουν στο εξωτερικό.
- . Τη διευκόλυνση της κινητικότητας μέσω εργαλείων όπως το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης ακαδημαϊκών μονάδων (ECTS) και την ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού διαβατηρίου δεξιοτήτων βασιζόμενο στο Europass (διαδικτυακό ευρωπαϊκό βιογραφικό σημείωμα).

➤ **Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη**

Παρόλο που η ψηφιακή οικονομία αναπτύσσεται με ταχύτερους ρυθμούς οι δυνατότητες της παραμένουν αναξιοποίητες σε επίπεδο ΕΕ, λόγω της έλλειψης κατάλληλων πολιτικών. Η Ευρώπη υστερεί έναντι των βιομηχανικών της εταίρων, όπως είναι οι Η.Π.Α, όσον αφορά τη δημιουργία ταχέων και αξιόπιστων ψηφιακών δικτύων αλλά και στις επενδύσεις για έρευνα στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ). Κατά το έτος 2010 ένα ποσοστό της τάξεως του 30% των Ευρωπαίων δεν είχε χρησιμοποιήσει ποτέ το διαδίκτυο ενώ μόλις το 1% είχε

πρόσβαση σε δίκτυα οπτικών ινών υψηλής ταχύτητας. Παράλληλα, η ανεπαρκής διασυνδεσιμότητα εντός ΕΕ και τα κυμαινόμενα τέλη χρήσης επέφεραν σημαντικό πλήγμα στην επικοινωνία ιδιωτών και επιχειρήσεων εντός της επικράτειας.

Για τους λόγους αυτούς δημιουργήθηκε το ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη. Σκοπός της νέας αυτής πρωτοβουλίας είναι η βέλτιστη χρήση των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) έτσι ώστε να τονωθεί η Ευρωπαϊκή οικονομία και να μεγιστοποιηθούν τα κοινωνικοοικονομικά οφέλη που συνεπάγεται η Ενιαία Ψηφιακή αγορά. Ειδικότερα, μέσω του ψηφιακού θεματολογίου επιδιώκεται η ευρυζωνική πρόσβαση για όλους μέχρι το 2013, η πρόσβαση για όλους σε πολύ υψηλότερες ταχύτητες στο διαδίκτυο (30 Mbps ή μεγαλύτερες) μέχρι το 2020, και η επίτευξη ποσοστού 50% ή μεγαλύτερου των ευρωπαϊκών νοικοκυριών με συνδρομή σε συνδέσεις του διαδικτύου άνω των 100 Mbps.

Οι κυριότεροι τομείς που εστιάζει το ψηφιακό θεματολόγιο είναι:

- . Η δημιουργία ενιαίας ψηφιακής αγοράς.
- . Η βελτίωση του καθορισμού προτύπων της διαλειτουργικότητας προϊόντων και υπηρεσιών πληροφορικής.
- . Η εμπιστοσύνη και η ασφάλεια κατά την περιήγηση στο διαδίκτυο.
- . Η ταχύτερη πρόσβαση στο διαδίκτυο για όλους τους Ευρωπαίους πολίτες.
- . Η προώθηση των επενδύσεων στη Ε&Α στις ΤΠΕ με σκοπό να ενθαρρυνθούν οι νέες επιχειρηματικές ιδέες και πρωτοβουλίες.
- . Βελτίωση της ψηφιακής μόρφωσης των δεξιοτήτων, της κοινωνικής ένταξης αλλά και της άρσης των αποκλεισμών αναφορικά με την πρόσβαση στο διαδίκτυο.
- . Χρησιμοποίηση τεχνολογικών δεδομένων για την δημιουργία διεξόδων στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα όπως είναι η κλιματική αλλαγή, η ενεργειακή κατανάλωση, η αύξηση του κόστους της υγειονομικής περίθαλψης και η γήρανση του πληθυσμού.

Οι κεντρικοί άξονες βάση των οποίων θα εργαστεί Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι:

- . Η δημιουργία ενός σταθερού νομικό πλαίσιο το οποίο να είναι ελκυστικό για επενδύσεις σε μια ανοικτή και ανταγωνιστική υποδομή διαδικτύου υψηλής ταχύτητας.

- . Η ανάπτυξη μιας συντονισμένης και αποτελεσματικής Ευρωπαϊκής πολιτικής για το ραδιοφάσμα.
- . Η διευκόλυνση της χρήσης των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ για την ψηφιακή οικονομία.
- . Η προσαρμογή της ενιαίας αγοράς της ΕΕ στην ψηφιακή εποχή με την ανάπτυξη μιας πραγματικής ενιαίας αγοράς για διαδικτυακό περιεχόμενο και υπηρεσίες.
- . Η μεταρρύθμιση στα ταμεία έρευνας και καινοτομίας και η στήριξη στον τομέα των ΤΠΕ έτσι ώστε να ενισχυθεί η τεχνολογική ισχύς της Ευρώπης.
- . Η πρόσβαση στο διαδίκτυο από όλους τους ευρωπαίους πολίτες ανεξαρτήτως.

Σε εθνικό επίπεδο τα κράτη μέλη οφείλουν να εργαστούν με σκοπό :

- . Την ανάπτυξη επιχειρησιακών στρατηγικών διαδικτύου υψηλής ταχύτητας και την ενίσχυση της δημόσιας χρηματοδότησης σε τομείς που υπάρχει έλλειψη ιδιωτικού ενδιαφέροντος.
- . Τον συντονισμό των δημοσίων έργων μέσω της δημιουργίας του κατάλληλου ρυθμιστικού πλαισίου.
- . Την ανάπτυξη και χρησιμοποίηση των υπηρεσιών επιγραμμικού περιεχομένου όπως ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

➤ **Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποδοτικά τους πόρους**

Οι φυσικοί πόροι είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη του ατόμου και την λειτουργία της οικονομίας.¹⁰ Ως φυσικοί πόροι, νοούνται οι διάφορες φυσικές ουσίες που είναι χρήσιμες στον άνθρωπο για την κάλυψη των αναγκών του όπως οι πρώτες ύλες , τα καύσιμα, τα ορυκτά το έδαφος, το νερό, ο αέρας κτλ. Ωστόσο η ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας και ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού δημιουργεί πιέσεις στους υπάρχοντες πόρους. Συνακόλουθα, η ένταση του ανταγωνισμού για τους περιορισμένους πόρους δύναται να οδηγήσει σε αστάθεια απειλώντας παράλληλα την ασφάλεια του εφοδιασμού τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και την παγκόσμια οικονομία. Συνεπώς το υπάρχον μοντέλο χρήσης πόρων δεν είναι δυνατόν να διατηρηθεί.

¹⁰ Βλ. 1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011) 21 τελικό «Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους - Εμβληματική πρωτοβουλία στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020»

Για το λόγο αυτό η ΕΕ μέσω της πρωτοβουλίας «Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους» αποσκοπεί στη δημιουργία ενός πλαισίου πολιτικών που θα υποστηρίζουν την μετάβαση προς μια οικονομία αποδοτικής χρησιμοποίησης όλων των πόρων και χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Κύριος στόχος της οποίας θα είναι η αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από τη χρήση πόρων και ενέργειας ενισχύοντας ταυτόχρονα την ανταγωνιστικότητα και την ενεργειακή ασφάλεια. Γεγονός που θα οδηγήσει στη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης και της απασχόλησης εντός της Ευρωπαϊκής επικράτειας, αυξάνοντας τις οικονομικές επιδόσεις και ενισχύοντας τον ανταγωνισμό. Παράλληλα δε, θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την ασφάλεια του εφοδιασμού περιορίζοντας ταυτόχρονα τις περιβαλλοντικές συνέπειες από την αλόγιστη χρήση των πόρων.

Στα πλαίσια αυτά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα εργαστεί με σκοπό:

- . Να κινητοποιήσει τα χρηματοοικονομικά μέσα της ΕΕ συνδυάζοντας χρηματοδοτικούς πόρους από την ΕΕ και εθνικούς φορείς.
- . Να ενισχύσει ένα πλαίσιο για τη χρησιμοποίηση μέσων που βασίζονται στην αγορά.
- . Να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα μέσω του εκσυγχρονισμού και της απαλλαγής των μεταφορών από εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.
- . Να ολοκληρώσει την εσωτερική αγορά ενέργειας.
- . Να προωθήσει την αναβάθμιση των δικτύων της Ευρώπης και των διευρωπαϊκών δικτύων ενέργειας, με στόχο τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού υπερδικτύου και την διασύνδεση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με το ενεργειακό δίκτυο.
- . Να θεσπίσει ένα αναθεωρημένο σχέδιο δράσης για την ενεργειακή αποδοτικότητα και την αποδοτική χρήση των ενεργειακών πόρων.
- . Να προωθήσει διαρθρωτικές και τεχνολογικές αλλαγές που είναι αναγκαίες για τη μετάβαση σε μια οικονομία με περιορισμένες εκπομπές άνθρακα που χρησιμοποιεί αποδοτικά τους πόρους, μέχρι το 2050.

Σε εθνικό επίπεδο τα κράτη μέλη οφείλουν να εργαστούν με σκοπό :

- . Να περιορίσουν τις επιδοτήσεις που προκαλούν βλαβερές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

- Να παρέχουν κίνητρα, κυρίως φορολογικά, με σκοπό να περιοριστούν οι μη βιώσιμοι τρόποι κατανάλωσης και παραγωγής.
- Να δημιουργήσουν ένα πλήρως διασυνδεδεμένο και συγχρονισμένο δίκτυο μεταφορών και ενέργειας αξιοποιώντας κατά το έπακρο τις ΤΠΕ.
- Να δώσουν έμφαση στις μεταφορές και στην αστική ανάπτυξη με σκοπό την καταπολέμηση της κυκλοφοριακής συμφόρησης και των εκπομπών.
- Να χρησιμοποιήσουν όλα τα μέσα (πχ κανονιστικά, φορολογικά κτλ.) προκειμένου να μειωθεί η χρήση ενέργειας και πόρων.
- Να εστιάσουν στη χρησιμοποίηση μέσων εξοικονόμησης ενέργειας τα οποία αυξάνουν την παραγωγικότητα, μέσω της παροχής κινήτρων.

➤ **Μια Βιομηχανική Πολιτική για την εποχή της Παγκοσμιοποίησης**

Η βιομηχανία αποτελεί το πιο σημαντικό κομμάτι της Ευρωπαϊκής οικονομίας.¹¹ Πιο συγκεκριμένα μία στις τέσσερις θέσεις εργασίας είναι στον μεταποιητικό τομέα ή σε υπηρεσίες που συνδέονται με αυτόν ενώ, το 75% των εξαγωγών αφορά την μεταποίηση. Ωστόσο, η χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση σε συνδυασμό με τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης αλλά και την ανάγκη για μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα έπληξε την Ευρωπαϊκή βιομηχανία και ιδιαίτερα τις ΜΜΕ. Ειδικότερα τα τελευταία χρόνια το παγκόσμιο επιχειρηματικό περιβάλλον άλλαξε σημαντικά επιφέροντας νέες προκλήσεις και ευκαιρίες. Η βιομηχανική πολιτική θα πρέπει να δομηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να ενθαρρύνει τη βιομηχανία να εκμεταλλευτεί τις νέες ευκαιρίες. Η βιομηχανία της ΕΕ δέχεται ισχυρές πιέσεις από την Κίνα, τη Βραζιλία, την Ινδία και άλλες αναδυόμενες οικονομίες. Η τεχνολογία, η ΤΠΕ και οι δεξιότητες διαδραματίζουν πλέον καθοριστικό ρόλο στη διεθνή ανταγωνιστικότητα. Υπό το πρίσμα αυτό είναι σημαντικό να αυξηθεί η παραγωγικότητα στην μεταποίηση και να αποκτήσει η ΕΕ μια ανταγωνιστική και ισχυρή μεταποιητική βιομηχανία που θα μπορεί να υποστηρίξει την ανάκαμψη της οικονομίας, της απασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας. Για να γίνει αυτό εφικτό απαιτείται μια νέα πολιτική βιομηχανίας που θα δώσει έμφαση στην ανταγωνιστικότητα και τη βιωσιμότητα της Ευρωπαϊκής βιομηχανίας συνδυάζοντας την ανάγκη για καινοτομία και ενθαρρύνοντας τη δημιουργία ΜΜΕ. Ως εκ τούτου, η πρωτοβουλία αυτή καθορίζει 70 συγκεκριμένες δράσεις που έχουν ως στόχο την αντιμετώπιση των προκλήσεων της νέας παγκοσμιοποιημένης εποχής.

¹¹ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 614 τελικό «Ολοκληρωμένη βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης : Η ανταγωνιστικότητα και η βιωσιμότητα τίθενται στο επίκεντρο».

Σε επίπεδο ΕΕ η Επιτροπή θα εργαστεί με σκοπό να:

- . Να θεσπίσει μια ισχυρή και διαφοροποιημένη βιομηχανική πολιτική που θα βασίζεται σε μια πιο αποδοτική χρησιμοποίηση των πόρων και των πηγών ενέργειας.
- . Να αναπτύξει οριζόντια προσέγγιση στη βιομηχανική πολιτική χρησιμοποιώντας ποικίλα μέσα πολιτικής.
- . Να προβεί σε περαιτέρω βελτιώσεις όσον αφορά το επιχειρηματικό περιβάλλον και ιδιαίτερα για τις ΜΜΕ.
- . Να ενθαρρύνει την αναδιάρθρωση των τομέων που αντιμετωπίζουν εμπόδια σε δραστηριότητες προσανατολισμένες στο μέλλον.
- . Να ενισχύσει τεχνολογίες και μεθόδους παραγωγής που περιορίζουν τη χρήση φυσικών πόρων επενδύοντας στους ήδη υπάρχοντες φυσικούς πόρους της ΕΕ.
- . Να προωθήσει τη διεθνοποίηση των ΜΜΕ.
- . Να διασφαλίσει την απρόσκοπτη πρόσβαση στην ενιαία και διεθνή αγορά μέσω των δικτύων μεταφορών.
- . Να αναπτύξει αποτελεσματική διαστημική πολιτική ως απάντηση στις παγκόσμιες προκλήσεις.
- . Να τονώσει την ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού τομέα τουρισμού.
- . Να στηρίξει την αποδοτικότερη χρήση πόρων στον τομέα υπηρεσιών και μεταποίησης αναθεωρώντας τις υπάρχουσες κανονιστικές ρυθμίσεις.
- . Να θέσει στο επίκεντρο της ΕΕ την εταιρική κοινωνική ευθύνη.

Σε εθνικό επίπεδο τα κράτη μέλη οφείλουν να :

- . Να εστιάσουν στην βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος κυρίως για καινοτόμες ΜΜΕ.
- . Να βελτιώσουν τους όρους και το πεδίο εφαρμογής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων.
- . Να βελτιώσουν το νομοθετικό-κανονιστικό πλαίσιο για τις επιχειρήσεις και να μειώσουν την γραφειοκρατία.
- . Να συνεργαστούν με όλους τους κοινωνικούς εταίρους για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των προβλημάτων στη βιομηχανία.

➤ **Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας**

Κατά το έτος 2010 το 10% του πληθυσμού της Ε.Ε βρισκόταν σε συνθήκες ανεργίας, γεγονός που έπληττε την ανάπτυξη και τα Ευρωπαϊκά συστήματα κοινωνικής πρόνοιας. Παράλληλα, υπήρχε έλλειψη σε εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό ενώ μέχρι το 2015 αναμενόταν να εκδηλωθεί έλλειψη και στους τομείς ΤΠΕ. Υπό το πρίσμα αυτό και με σκοπό να αυξηθούν τα επίπεδα απασχόλησης (75% μέχρι το 2020) αλλά και να διασφαλιστεί η διατήρηση του κοινωνικού μοντέλου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε την πρωτοβουλία «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας». ¹²Απώτερος στόχος της πρωτοβουλίας αυτής, είναι η διασύνδεση των δεξιοτήτων των ατόμων στις ανάγκες της αγοράς και η μεταρρύθμιση των συνθηκών εργασίας.

Προκειμένου η ΕΕ να ανταπεξέλθει επιτυχώς στις ανωτέρω προκλήσεις θα πρέπει να εστιάσει στις εξής προτεραιότητες:

- . Στην πιο εύρυθμη και ομαλή λειτουργία των αγορών εργασίας μέσω των πολιτικών ευελιξίας με ασφάλεια που θα αποσκοπούν στην μείωση της κατάτμησης της αγοράς και την ισότητα των δύο φύλων.
- . Στην μεγαλύτερη εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού ικανού να ανταπεξέλθει στις μεταβαλλόμενες τεχνολογικές συνθήκες μέσω της επένδυσης στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- . Στην αύξηση της ποιότητας στις θέσεις εργασίας και στην βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης που θα έχουν ως επίκεντρο την σωματική και ψυχική υγεία των εργαζομένων.
- . Στην προώθηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της ζήτησης για εργατικό δυναμικό μέσω των κατάλληλων πολιτικών που θα στοχεύουν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης αλλά και μέσω της παροχής κινήτρων στους εργοδότες προκειμένου να προσλάβουν μακροχρόνια ανέργους.

Βάση των ανωτέρω η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα εργαστεί με σκοπό:

¹² . Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 628 τελικό «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας: Ευρωπαϊκή συμβολή για την πλήρη απασχόληση»

- . Να ενισχυθούν τα τέσσερα συστατικά στοιχεία της δεύτερης φάσης του προγράμματος «ευελιξία με ασφάλεια», σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους.
- . Να προσαρμόσει το νομοθετικό πλαίσιο σύμφωνα με τις αρχές για «έξυπνη» ρύθμιση στα εξελισσόμενα πρότυπα εργασίας.
- . Να προάγει την κινητικότητα εργασίας και να προσαρμόσει την προσφορά δεξιοτήτων στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.
- . Να ενισχύσει την ικανότητα των κοινωνικών εταίρων και να προάγει τον κοινωνικό διάλογο σε όλα τα επίπεδα.
- . Να ενισχύσει το στρατηγικό πλαίσιο συνεργασίας για την εκπαίδευση και κατάρτιση με την συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών και των κοινωνικών εταίρων.
- . Να αναπτύξει ένα Ευρωπαϊκό πλαίσιο δεξιοτήτων προσόντων και επαγγελματιών (ESCO) που θα συμβάλει στη μεταρρύθμιση των συστημάτων αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων.

Τα κράτη μέλη θα εργαστούν με σκοπό:

- . Να εφαρμόσουν τους εθνικούς τους χάρτες πορείας για την ευελιξία με ασφάλεια του εργατικού δυναμικού.
- . Να διασφαλίσουν την αποδοτικότητα των συστημάτων φορολογίας και παροχών έτσι ώστε οι εργαζόμενοι να αισθάνονται ότι η συνεισφορά τους ανταμείβεται.
- . Να προωθήσουν τις κατάλληλες πολιτικές για την εναρμόνιση της οικογενειακής με την επαγγελματική ζωή, την παράταση του εργασιακού βίου και την ισότητα των φύλων.
- . Να προωθήσουν τον αποτελεσματικό κοινωνικό διάλογο και να ελέγχουν την εφαρμογή των πορισμάτων αυτού.
- . Να θεσπίσουν εθνικά πλαίσια προσόντων.
- . Να διασφαλίσουν ότι οι ικανότητες και οι δεξιότητες που χρειάζονται για την αγορά εργασίας και τη δια βίου μάθηση αποκτώνται καθ' όλη τη διάρκεια των εκπαιδευτικών διαδικασιών.
- . Να διασφαλίσουν τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στην παροχή εκπαίδευσης και κατάρτισης.

➤ **Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού**

Κατά το έτος 2008 πάνω από 80εκ. Ευρωπαίοι πολίτες ζούσαν κάτω από το όριο της φτώχειας ενώ οι λεγόμενοι εργαζόμενοι φτωχοί αποτελούσαν το 8% του εργαζόμενου πληθυσμού. Ένας στους πέντε νέους ήταν άνεργος ενώ τα άτομα με χαμηλά προσόντα βίωναν σημαντική αύξηση της ανεργίας. Η οικονομική κρίση, όπως ήταν φυσικό επιδείνωσε την κατάσταση αυτή και έπληξε σοβαρά τα ασθενέστερα μέλη στις κοινωνίες. Γεγονός που είναι अपαράδεκτο για την ΕΕ του 21ου αιώνα που έχει ως θεμέλια την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την αλληλεγγύη. Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» έθεσε ως στόχο για τα επόμενα 10 έτη να βγάλει τουλάχιστον 20 εκατομμύρια ανθρώπους από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό με την συνεργασία των εθνικών κυβερνήσεων. Για να υλοποιήσει αυτόν τον στόχο, η Επιτροπή δρομολόγησε την Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.¹³ Η εμβληματική αυτή πρωτοβουλία αποσκοπεί στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω της διασφάλισης της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, έτσι ώστε τα άτομα που ζουν σε συνθήκες να μπορούν να ζουν αξιοπρεπώς και να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία.

Στο επίπεδο της ΕΕ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα εργαστεί με σκοπό:

- Τον μετασχηματισμό της ανοικτής μεθόδου συντονισμού για τον κοινωνικό αποκλεισμό και την κοινωνική προστασία σε πλατφόρμα συνεργασίας με ανάληψη συγκεκριμένης δράσης, χρησιμοποιώντας τις ενισχύσεις από τα διαρθρωτικά ταμεία και ιδίως του ΕΚΤ.
- Την κατάρτιση και εφαρμογή προγραμμάτων για την κοινωνική καινοτομία που θα απευθύνονται στις ασθενέστερες πληθυσμιακές ομάδες αλλά και την ανάπτυξη προγραμμάτων για την ενσωμάτωση μεταναστών.
- Την αξιολόγηση των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας και συνταξιοδότησης και την καλύτερη πρόσβαση στα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης.

Σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη οφείλουν:

¹³ Βλ. 1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 758 τελικό «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού: Ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για κοινωνική και εδαφική συνοχή»

- Να δώσουν έμφαση στην συλλογική και ατομική ευθύνη για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού αλλά και την προώθηση μιας πιο συνεκτικής κοινωνίας.
- Να διαφυλάξουν τις ευπαθείς ομάδες μέσω της λήψης και εφαρμογής των κατάλληλων μέτρων.
- Να αναμορφώσουν και να εξυγιάνουν τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας και συνταξιοδότησης ώστε να εξασφαλίσουν πλήρη συνταξιοδοτική επάρκεια και πρόσβαση στο σύστημα υγείας.

2.2 .Ενδιάμεση αποτίμηση της Στρατηγικής Ευρώπη 2020

Το 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιχείρησε μια ανασκόπηση της επιτευχθείσας προόδου ως προς τους στόχους και της εμβληματικές πρωτοβουλίες της στρατηγικής "Ευρώπη 2020". Η ανασκόπηση αυτή περιστρέφεται γύρω από την πρόοδο που έχει συντελεστεί μέχρι στιγμής, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του έτους 2014, σε Ευρωπαϊκό και Εθνικό κυρίως επίπεδο ενώ παράλληλα επιχειρεί να αναδείξει τα πιθανά σενάρια μέχρι το 2020.

2.2.1 Αποτίμηση της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 ως προς τους στόχους

Ποσοστό απασχόλησης 75% σε άτομα ηλικίας 20-64 ετών: Ο στόχος αυτός φαίνεται σχεδόν αδύνατο να επιτευχθεί μέχρι το 2020. Πιο συγκεκριμένα, ενώ το ποσοστό απασχόλησης είχε φτάσει στο 70,3% μέχρι το 2008 από το 2009 και μετά όπου ξέσπασε και η οικονομική κρίση παρέμεινε στάσιμο γύρω στο 68,4%. Σύμφωνα με τις πιο αισιόδοξες προβλέψεις ο δείκτης αυτός αναμένεται να φτάσει το 71,8% κατά το 2020. Σε εθνικό επίπεδο τα ποσοστά αυτά ποικίλουν από 55,3% στην Ελλάδα με 79,4% στη Σουηδία. Ειδικότερα, οι υψηλότερες επιδόσεις παρατηρούνται στις χώρες της Βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης ενώ οι χαμηλότερες παρατηρούνται στις χώρες του Νότου και της Ανατολής όπου τα ποσοστά χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη ανομοιογένεια.

Επένδυση 3% του ΑΕΠ σε Έρευνα και Ανάπτυξη: Ο στόχος αυτός παρότι παρουσιάζει μια μικρή ανοδική πορεία φαίνεται μάλλον απίθανο να επιτευχθεί ως το

2020. Πιο συγκεκριμένα ο δείκτης αυτός μεταξύ 2000-2007 βρισκόταν στο 1,85% ενώ το 2009 ανέβηκε στο 2,01% και κατέληξε στο 2,06% το 2012. Ωστόσο, για να μπορέσει ο δείκτης αυτός να φτάσει το 3% απαιτείται ανακατεύθυνση τις οικονομίας σε δραστηριότητες που βασίζονται στη γνώση γεγονός που είναι πολύ δύσκολο να ευοδωθεί ακόμα και αν συνεχιστούν αμείωτες οι τρέχουσες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες των κρατών. Σε εθνικό επίπεδο παρατηρείται μεγάλο χάσμα τόσο σε επίπεδο στοχοθέτησης όσο και επιδόσεων μεταξύ των κρατών μελών. Ενδεικτικά, οι επιδόσεις ποικίλουν από 0,42% στη Ρουμανία μέχρι 3,55% στη Φιλανδία. Γενικότερα, και σε αυτόν το δείκτη οι χώρες του Βορρά παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά έναντι των χωρών του Νότου και της Ανατολής.

Μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 20% σε σχέση με το 1990: Ο στόχος αυτός είναι πολύ πιθανό να επιτευχθεί αλλά και να ξεπεραστεί μέχρι το 2020. Μεταξύ 1990 και 2012 το ποσοστό των εκπομπών είχε αγγίξει το 18%, παρουσιάζοντας μια ανεπαίσθητη αύξηση κατά το 2010, ενώ αναμένεται να φτάσει το 24% κατά το 2020. Σε εθνικό επίπεδο, μεταξύ 2000 και 2011 η εξάρτηση από τον άνθρακα μειώθηκε σε όλα τα κράτη μέλη. Οι καλύτερες επιδόσεις παρατηρήθηκαν στην Κύπρο, την Ουγγαρία, την Ιταλία, την Ελλάδα, την Ισπανία, την Τσεχία, τη Πορτογαλία, τη Ρουμανία, τη Λιθουανία, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία, τη Μάλτα, τη Λετονία, τη Πολωνία και τη Βουλγαρία. Οι μεγαλύτερες αποκλίσεις δε, ως προς τους στόχους παρατηρήθηκαν στη Δανία, το Λουξεμβούργο, τη Γερμανία, τη Φινλανδία, το Βέλγιο και τις κάτω χώρες. Ως εκ τούτου, παρατηρείται μεγαλύτερη μείωση στις χώρες που έχουν υψηλότερη εξάρτηση από τον άνθρακα από ότι στις χώρες που έχουν χαμηλότερη εξάρτηση.

Αύξηση κατά 20% τουλάχιστον του μεριδίου της ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές: Ο στόχος αυτός είναι πολύ πιθανό να επιτευχθεί μέχρι το 2020 αν τα κράτη μέλη συνεχίσουν τις προσπάθειες. Ειδικότερα, από το 7,5% που ήταν ο Ευρωπαϊκός μέσος όρος το 2000 έφτασε το 14,4% το 2012 λόγω της υποστήριξης και των κινήτρων που έδωσε η ΕΕ για να προωθήσει τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Υπό το πρίσμα αυτό, ο δείκτης αναμένεται να αγγίξει το 21% κατά το 2020. Σε εθνικό επίπεδο, τα ποσοστά κατά το έτος 2012 ποικίλουν από 0,3% στη Μάλτα έως 52,4% στη Σουηδία. Οι καλύτερες επιδόσεις εντοπίζονται στη Σουηδία, την Αυστρία και της Εσθονία ενώ η μικρότερη πρόοδος έχει σημειωθεί στις Κάτω Χώρες, τη Μάλτα, το Λουξεμβούργο, το Βέλγιο και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Αύξηση κατά 20% της ενεργειακής απόδοσης: Παρά το γεγονός ότι κάποια πρόοδος έχει σημειωθεί στον εν λόγω τομέα, ο στόχος αυτός είναι αμφίβολο αν μπορεί να εκπληρωθεί μέχρι το 2020. Αυτό συμβαίνει διότι η επιτευχθείσα πρόοδος μπορεί να θεωρηθεί συνέπεια της κρίσης καθιστώντας τη διεξαγωγή συμπερασμάτων μη ασφαλή. Πιο συγκεκριμένα, μεταξύ 2000 και 2006 η κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας αυξήθηκε από 1617.8 (Mtoe) εκατομμύρια τόνους ισοδύναμου πετρελαίου σε 1711.6 ενώ το 2012 κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης έπεσε σε 1583.5. Σε εθνικό επίπεδο τα συμπεράσματα είναι ανάμεικτα. Η Ευρωπαϊκή οδηγία για την ενεργειακή απόδοση ορίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να ορίσουν έναν εθνικό στόχο μέχρι το 2020 διαχωρίζοντας την ενεργειακή κατανάλωση σε πρωτογενή και τελική για λόγους συγκρισιμότητας. Τα περισσότερα κράτη βρίσκονται κάτω από τον εθνικό στόχο που έχουν ορίσει. Ωστόσο, η πρωτογενής κατανάλωση ενέργειας ανά μονάδα ΑΕΠ φαίνεται να έχει βελτιωθεί σε όλα τα κράτη μέλη μεταξύ 2005 και 2012 με την μεγαλύτερη βελτίωση να εντοπίζεται στις πιο ενεργειοβόρες χώρες.

Μείωση κατά 10% των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο: Ο στόχος αυτός φαίνεται εφικτός αν τα κράτη μέλη και η ΕΕ ως σύνολο καταβάλλουν αυξημένες και διαρκείς προσπάθειες. Ο δείκτης αυτός από το 17% που ήταν το 2000 μειώθηκε σε 12,7% το 2012. Ωστόσο, αυτό μπορεί να αποδοθεί και στην ανασφάλεια που δημιούργησε η οικονομική κρίση αποθαρρύνοντας τους νέους να εγκαταλείψουν το σχολείο. Σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη που παρουσιάζουν τις καλύτερες επιδόσεις ως προς του Εθνικούς τους στόχους είναι η Λιθουανία και η Δανία ενώ τις χειρότερες η Ρουμανία, η Ισπανία και η Ιταλία. Η Πορτογαλία και η Μάλτα έχουν και αυτές χαμηλές αποδόσεις αλλά επιδεικνύουν σημαντική πρόοδο ως προς τον στόχο αυτό. Πάντως, σύμφωνα με πρόσφατες προβλέψεις τα περισσότερα κράτη θα φτάσουν τους εθνικούς τους στόχους εκτός από την Πορτογαλία, την Ισπανία και τη Ρουμανία. Σε γενικές γραμμές το χάσμα μεταξύ των χωρών ως προς το ποσοστό των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο μειώθηκε από 46,9 ποσοστιαίες μονάδες το 2000 σε 20,7 με την Κροατία να έχει τα χαμηλότερο ποσοστό 4,2% και την Ισπανία το υψηλότερο 24,9%.

Αύξηση του ποσοστού τουλάχιστον στο 40% των ατόμων ηλικίας 30-34 που έχουν ολοκληρώσει την ανώτατη εκπαίδευση: Ο στόχος αυτός είναι πολύ πιθανόν να επιτευχθεί έως το 2020. Ο συγκεκριμένος δείκτης αυξήθηκε μέσα σε δώδεκα χρόνια κατά 13,3 ποσοστιαίες μονάδες, από 22,4% το 2000 σε 35,7% το 2012. Σε εθνικό επίπεδο τα κράτη μέλη σημειώνουν αξιόλογη πρόοδο και μόνο η Μάλτα, η Σλοβακία

και η Πορτογαλία αναμένεται να μην εκπληρώσουν τους εθνικούς τους στόχους. Το χάσμα μεταξύ των χωρών όσον αφορά τις επιδόσεις τους στον τομέα αυτό, μειώθηκε από 35,2% το 2000 σε 29,4% το 2012 με την Ιρλανδία να κατέχει το υψηλότερο ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης 51,1% και την Ιταλία το χαμηλότερο 21,7%.

Μείωση κατά τουλάχιστον 20 εκατομμύρια ο αριθμός των ατόμων που βρίσκονται κάτω από τα εθνικά όρια της φτώχειας ή βρίσκονται σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού: Ο στόχος αυτός είναι σχεδόν αδύνατο να επιτευχθεί μέχρι το 2020. Ο δείκτης αυτός από το 2000 έως το 2009 ακολουθούσε καθοδική πορεία φτάνοντας το χαμηλότερο ποσοστό του που ήταν 114 εκατομμύρια το 2009. Ωστόσο, η οικονομική κρίση, μέσα σε τρία χρόνια, οδήγησε πάνω από 124 εκ. ανθρώπους σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού και φτώχειας. Σύμφωνα με το καλύτερο δυνατό σενάριο ο δείκτης αυτός αναμένεται να φτάσει στα 100 εκ. το 2020. Σε εθνικό επίπεδο η πρόοδος είναι ελλιπής. Τα κράτη μέλη είναι λιγότερο αισιόδοξα και θέτουν ως εθνικό στόχο να μειώσουν τα άτομα που βρίσκονται κάτω από τα όρια της φτώχειας σε περίπου 12 εκ. με τις πιο αισιόδοξες προβλέψεις. Το 2012 μόνο η Γερμανία και η Λιθουανία κατάφεραν να φτάσουν τους στόχους που είχαν θέσει ενώ, η Ελλάδα, η Ισπανία Ιταλία και η Ουγγαρία απέχουν παρασάγγας. Εντούτοις, η οικονομική κρίση δεν επηρέασε κατά τον ίδιο τρόπο όλα τα κράτη μέλη. Το χάσμα, μεταξύ των χωρών το 2009 βρισκόταν στις 30 ποσοστιαίες μονάδες ενώ το 2012 έφτασε τις 34,3 ποσοστιαίες μονάδες με την Βουλγαρία να κατέχει το υψηλότερο ποσοστό φτώχειας 49,3% και τις Κάτω χώρες το χαμηλότερο 15%.

2.2.2 Αποτίμηση ως προς τις Εμβληματικές Πρωτοβουλίες

Εμβληματική πρωτοβουλία «Νεολαία σε κίνηση» Η πρωτοβουλία αυτή υιοθέτησε μια σφαιρική και ολοκληρωμένη προσέγγιση με σκοπό να γεφυρώσει την εκπαίδευση με την απασχόληση. Όλες οι συνακόλουθες δράσεις της εν λόγω πρωτοβουλίας εκτός από την “κάρτα νεολαίας σε κίνηση” ολοκληρώθηκαν με επιτυχία. Πιο συγκεκριμένα, το 2011 το Συμβούλιο εξέδωσε Σύσταση για την πρόωρη αποχώρηση από το σχολείο δίνοντας ώθηση σε εθνικό επίπεδο να μειώσουν τα ποσοστά αποχώρησης και ενδυναμώνοντας την συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Επίσης, στον πυρήνα κάθε επικοινωνίας από την Επιτροπή βρέθηκε ο εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος ενώ η κινητικότητα ενισχύθηκε από μια σειρά εργαλείων

όπως το πρόγραμμα Erasmus, το Ευρωπαϊκό διαβατήριο δεξιοτήτων και τη πρώτη εργασία μέσω Eures. Τέλος, με τη Σύσταση του Συμβουλίου το 2013 τα κράτη μέλη δεσμεύτηκαν να εφαρμόζουν τις “Εγγυήσεις για τη Νεολαία” που έχουν ως σκοπό να διασφαλίζουν ότι όλοι οι νέοι κάτω των 25 ετών εντός τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που μένουν άνεργοι ή εξέρχονται από την εκπαιδευτική διαδικασία θα λαμβάνουν μια ποιοτική προσφορά είτε για εργασία, είτε για περαιτέρω μαθητεία είτε για πρακτική άσκηση. Εντούτοις, παρά την πρόοδο που επετεύχθη στην συγκεκριμένη πρωτοβουλία ο τρόπος επικοινωνίας του προγράμματος δημιούργησε μία σύγχυση σε σχέση με τους αρχικούς στόχους της πρωτοβουλίας και ήρθε σε αντίθεση με τις προσδοκίες ορισμένων κοινωνικών εταίρων.

Εμβληματική πρωτοβουλία «Ένωση Καινοτομίας» Η πρωτοβουλία αυτή οδεύει προς την σωστή κατεύθυνση αν και τα επίπεδα εφαρμογής των συνακόλουθων δράσεων διαφέρουν σημαντικά. Ειδικότερα, θεσπίστηκαν πέντε Ευρωπαϊκές Συμπράξεις Καινοτομίας με σκοπό να ενισχύσουν την συνεργασία των κοινωνικών εταίρων τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε Εθνικό επίπεδο. Οι συμπράξεις αυτές αναφέρονται στην ενεργό και υγιή γήρανση, τη βιωσιμότητα και την παραγωγικότητα της γεωργίας, τις έξυπνες πόλεις και κοινότητες, τα ύδατα και τις πρώτες ύλες. Παράλληλα, ελήφθησαν συγκεκριμένα μέτρα, όπως η ενίσχυση της χρήσης των δημόσιων συμβάσεων για την καινοτομία, η ενιαία προστασία της ευρεσιτεχνίας και το διαβατήριο για επενδύσεις μεταξύ χωρών που ως στόχο είχαν τη δημιουργία ενός ευνοϊκότερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την καινοτομία. Τέλος, πρόοδος σημειώθηκε και στην προσπάθεια ολοκλήρωσης του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας που έχει ως στόχο την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας της ΕΕ μέσω της βελτίωσης των δημοσίων συστημάτων έρευνας. Συμπερασματικά, η ΕΕ κατάφερε να μειώσει το χάσμα της καινοτομίας με την Ιαπωνία και τις Η.Π.Α αλλά αν δεν εφαρμόσει πλήρως όλα τα μέτρα που αφορούν την πρωτοβουλία αυτή, κινδυνεύει να βρεθεί αντιμέτωπη με τη διεύρυνση του χάσματος καινοτομίας μεταξύ των κρατών μελών της.

Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας: Τα αποτελέσματα της πρωτοβουλίας αυτής ήταν ανάμεικτα. Πιο συγκεκριμένα, στους τομείς της εξειδίκευσης του εργατικού δυναμικού και των πολιτικών ευελιξίας στην αγορά εργασίας, υπήρξε σημαντική πρόοδος. Όσον αφορά δε, την βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης με επίκεντρο την σωματική και ψυχική υγεία των εργαζομένων, σημειώθηκε μόνο μικρή πρόοδος ενώ καμία πρόοδος δε σημειώθηκε στην ανάπτυξη των κατάλληλων

συνθηκών για τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Συμπερασματικά, ο αντίκτυπος της πρωτοβουλίας αυτής σε μακροοικονομικό επίπεδο υπήρξε περιορισμένος, αποτυγχάνοντας εν μέρει, να δημιουργήσει ένα πλήρες και συνεκτικό πλαίσιο για τις πολιτικές απασχόλησης και να εκμεταλλευτεί τις συνέργιες μεταξύ των διαφόρων δράσεων.

Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη: Τα αποτελέσματα της πρωτοβουλίας αυτής ήταν εντυπωσιακά. Πιο συγκεκριμένα, μέχρι το 2014, το 90% των προβλεπόμενων δράσεων είχαν ήδη επιτευχθεί και η ψηφιακή οικονομία κατάφερε να προσελκύσει την απαραίτητη πολιτική προσοχή. Ειδικότερα, η χρήση του ιντερνέτ στην Ε.Ε διαδόθηκε ευρέως και επετεύχθη η ευρυζωνική κάλυψη. Παράλληλα, το ηλεκτρονικό εμπόριο και η ηλεκτρονική διακυβέρνηση αναπτύχθηκαν ταχέως. Ωστόσο, ο κατακερματισμός της Ευρωπαϊκής αγοράς σε συνδυασμό με την έλλειψη υποδομών και εμπιστοσύνης εκ μέρους των καταναλωτών αλλά και την έλλειψη εστίασης στους κεντρικούς στόχους της πρωτοβουλίας, καθυστερούν την ολοκλήρωση της ενιαίας ψηφιακής αγοράς.

Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης: Η πρόοδος που σημειώθηκε όσον αφορά την εφαρμογή των μέτρων της πρωτοβουλίας αυτής, υπήρξε αξιοπρόσεκτη. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 90% των δράσεων της έχουν ήδη τεθεί σε εφαρμογή και οι στρατηγικοί στόχοι έχουν μετουσιωθεί σε πολιτικές. Ειδικότερα, ιδιαίτερη πρόοδος επετεύχθη στην εφαρμογή μιας μεγάλης δέσμης μέτρων που αφορούν τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, την βελτίωση και απλοποίηση του κανονιστικού περιβάλλοντος για τις επιχειρήσεις, την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, την καινοτομία και τον εκσυγχρονισμό του βιομηχανικού περιβάλλοντος. Ωστόσο, οι δράσεις αυτές έχουν ένα μεσομακροπρόθεσμο ορίζοντα και ως εκ τούτου, τα αποτελέσματα δεν είναι ορατά βραχυπρόθεσμα. Αντίθετα, στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία παρατηρείται έλλειψη επενδύσεων σε υποδομές, ανεπάρκεια εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού και ελλιπής πρόσβαση των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση. Κατ' επέκταση είναι αναγκαίο τα μέτρα αυτά να συμπληρωθούν από δράσεις σε στρατηγικούς τομείς οι οποίες θα είναι σε θέση να επιφέρουν πιο άμεσα αποτελέσματα.

Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποδοτικά τους πόρους: Η πρωτοβουλία αυτή συνδυάζει διάφορες πολιτικές και δράσεις σε ποικίλους τομείς με αποτέλεσμα να μη μπορούν να εξαχθούν σαφή συμπεράσματα για την πρόοδο που έχει επιτευχθεί μέχρι στιγμής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ήδη θεσπίσει ένα στρατηγικό για την Ευρώπη μέχρι το 2050, το οποίο περιλαμβάνει τέσσερις μακροπρόθεσμους "χάρτες πορείας"

αλλά και μια σειρά από μεσοπρόθεσμες πρωτοβουλίες για πιο άμεσα αποτελέσματα. Ενδεικτικά, ο «Ενεργειακός χάρτης πορείας για το 2050» η «Λευκή βίβλος», «ο Χάρτης πορείας για έναν Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο Μεταφορών», ο «Χάρτης πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη» ο «χάρτης πορείας για τη μετάβαση σε μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα το 2050».

2.2.3 Η Εξωτερική Διάσταση της Ευρώπης 2020

Η επιτυχής εφαρμογή του Ορίζοντα 2020 δεν εξαρτάται μόνο από τις επιτυχή εφαρμογή των εμβληματικών πρωτοβουλιών και των διακηρυγμένων στόχων του προγράμματος αλλά και από την επιτυχή εφαρμογή των πλαισίων πολιτικής της Ένωσης σχετικά με εξωτερικούς παράγοντες όπως η κοινή αγορά και οι εξωτερικές οικονομικές σχέσεις.¹⁴ Την άποψη αυτή στηρίζει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ανακοίνωση της «Εμπόριο, ανάπτυξη και παγκόσμιες υποθέσεις» - Η εμπορική πολιτική ως βασική συνιστώσα της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Προς επιβεβαίωση των ανωτέρω, διεξήχθη έρευνα σε δώδεκα ειδικούς, γνωστούς οικονομολόγους. Φυσικά πρόκειται για μη αντιπροσωπευτικό δείγμα αλλά σύμφωνα με την έρευνα πιθανοθεωρητικής δειγματοληψίας, μπορεί να επιφέρει αξιόλογα αποτελέσματα αντανακλώντας όχι την κοινή γνώμη αλλά την γνώμη ορισμένων επαγγελματιών της Βόρειας Ευρώπης, που θα μπορούσε να ληφθεί σοβαρά υπόψη για την εξαγωγή συμπερασμάτων πολιτικής.

Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας οδήγησαν στα εξής συμπεράσματα:

- ✚ Η επιτυχής εφαρμογή της Ευρώπης 2020 εξαρτάται από ένα σημαντικό αριθμό πλαισίων πολιτικής μεταξύ των οποίων οι εξωτερικές οικονομικές σχέσεις. Ενδεικτικά αναφέρεται, ότι η ΕΕ είναι μεταξύ των πιο ανοικτών οικονομιών παγκοσμίως αλλά και σημαντική παγκόσμια εμπορική δύναμη.
- ✚ Πάνω από το 50% των ερευνητών κατέληξε ότι, οι επενδύσεις στη Έρευνα και την Ανάπτυξη, η αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας και της απασχόλησης αλλά και η μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού σχετίζονται

¹⁴ B.λ. Kedaitis V. and Kedaitien A.(2014) External dimension of the Europe 2020 strategy Procedia - Social and Behavioral Sciences 110,700 – 709H

άμεσα με την οικονομική ανάπτυξη. Αντίθετα, η εκπαίδευση και κάμποιοι άλλοι περιβαλλοντολογικοί στόχοι σχετίζονται λιγότερο.

- ✚ Οι ερευνητές δεν θεωρούν ότι η εφαρμογή της Ευρώπης 2020 δύναται να επηρεάσει σημαντικά την οικονομική ανάπτυξη της Ένωσης.
- ✚ Σύμφωνα με την έρευνα η οικονομική ανάπτυξη στις διάφορες χώρες επηρεάζεται από ένα σύνολο παραγόντων που εδράζεται σε διαφορετικές θεωρίες οικονομικής ανάπτυξης ωστόσο ο παράγοντας της διεθνοποίησης επηρεάζει εξίσου την οικονομική ανάπτυξη όλων των χωρών.
- ✚ Αναφορικά με το ποιες πολιτικές, εσωτερικές ή εξωτερικές, θα έχουν το μεγαλύτερο αντίκτυπο στην επιτυχή εφαρμογή της Ευρώπης 2020, οι ερευνητές κατά 52% θεωρούν τις εσωτερικές έναντι 48% των εξωτερικών.

Συμπεράσματα

Η Ευρώπη 2020 ως διάδοχος της Στρατηγικής της Λισσαβώνας, αποτελεί τη νέα στρατηγική για την ανάπτυξη και την απασχόληση για την δεκαετία 2010-2020. Δίνει έμφαση σε ιδιαίτερα κρίσιμους τομείς όπως η βιώσιμη οικονομία και η γνώση και καινοτομία επιχειρώντας ταυτόχρονα να καταστεί περισσότερο κοινωνική από τη στρατηγική της Λισσαβώνας. Το 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πραγματοποίησε ενδιάμεση αξιολόγηση της Στρατηγικής κατά την οποία παρατηρήθηκε σύγκλιση μεταξύ των κρατών μελών ως προς τους στόχους που τέθηκαν για την εκπαίδευση, την ενέργεια και το περιβάλλον αλλά απόκλιση στους στόχους που σχετίζονται με την απασχόληση, την έρευνα και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Η εξέλιξη αυτή αποτελεί συνέπεια της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης η οποία είχε σαν αποτέλεσμα την μείωση των επενδύσεων και την διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων. Ωστόσο, η δημόσια διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της ενδιάμεσης αξιολόγησης κατέδειξε ότι η Ευρώπη 2020 εξακολουθεί να θεωρείτε η καταλληλότερη στρατηγική για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης. Κατ' επέκταση, η Επιτροπή αποφάσισε την συνέχιση της στρατηγικής μέσω στενότερης παρακολούθησης και συντονισμού της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής των κρατών στο πλαίσιο της διαδικασίας «Ευρωπαϊκό Εξάμηνο».

Βιβλιογραφία 2^οΥ Κεφαλαίου

1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 2020 τελικό «*Ευρώπη 2020: Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη*».
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex%3A52010DC2020>
2. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 614 τελικό «*Ολοκληρωμένη βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης : Η ανταγωνιστικότητα και η βιωσιμότητα τίθενται στο επίκεντρο*».
<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2010/EL/1-2010-614-EL-F1-1.Pdf>
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 628 τελικό «*Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας: Ευρωπαϊκή συμβολή για την πλήρη απασχόληση*»
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52010DC0682>
4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 758 τελικό «*Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού: Ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για κοινωνική και εδαφική συνοχή*»
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX%3A52010DC0758>
5. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 546 τελικό «*Εμβληματική πρωτοβουλία στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020 Ένωση καινοτομίας*»
<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0546&from=EN>
6. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011) 21 τελικό «*Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους - Εμβληματική πρωτοβουλία στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020*»
https://www.espa.gr/elibrary/%CE%95%CE%95_2020.pdf
7. Kedaitis V. and Kedaitien A.(2014) External dimension of the Europe 2020 strategy
Procedia - Social and Behavioral Sciences 110,700 – 709
8. European Commission (2014) *”Taking stock of the Europe 2020 strategy for smart, sustainable and inclusive growth”* Brussels
9. <http://ec.europa.eu/youthonthemove/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ 2020

Εισαγωγή

Η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη στις ανεπτυγμένες χώρες μπορεί να προέλθει μόνο από την τεχνολογική πρόοδο, την έρευνα και την καινοτομία. Η στασιμότητα της ΕΕ σε πολλούς δείκτες καινοτομίας οδήγησε στην ανάγκη μιας στρατηγικής ικανής να αναστρέψει την κατάσταση. Το πρόγραμμα "Ορίζοντας 2020" (Horizon 2020)¹⁵ είναι το χρηματοδοτικό πλαίσιο της ΕΕ για την Έρευνα και την Καινοτομία την περίοδο 2014-2020 με προϋπολογισμό περίπου 80 δισ. ευρώ. Αποτελεί το σημαντικότερο πρόγραμμα της ΕΕ στον τομέα αυτό και έχει ως σκοπό να υποστηρίξει την εφαρμογή της "Ένωσης Καινοτομίας" που αποτελεί κατεξοχήν προτεραιότητα της στρατηγικής "Ευρώπη 2020". Στόχος του προγράμματος είναι η ενίσχυση της Ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο μέσω της παραγωγής υψηλού επιπέδου επιστημονικής έρευνας αλλά και της μεταφοράς σπουδαίων και καινοτόμων ιδεών από το εργαστήριο στην αγορά. Οι βασικότεροι άξονες του προγράμματος είναι η επιστημονική αριστεία, η βιομηχανική υπεροχή αλλά και η αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων που ανακύπτουν.

3.1 Δομή του προγράμματος

Η πρότερη εμπειρία στα προγράμματα πλαίσιο της ΕΕ έχει καταδείξει ότι η χρηματοδότηση στον τομέα της Έρευνας βοηθάει στην διασύνδεση της επιστήμης κι της βιομηχανίας με οφέλη για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη αλλά και την κοινωνία. Ωστόσο, τα διδάγματα που απορρέουν από τα προηγούμενα προγράμματα καταδεικνύουν την ανάγκη για λιγότερη γραφειοκρατία και απλούστερη δομή έτσι ώστε οι χρήστες να μπορούν να επικεντρώνονται στα σημεία ουσίας και τα αποτελέσματα της έρευνας να διαχέονται γρηγορότερα σε όλη την κοινωνία. Έτσι ο "Ορίζοντας 2020"

¹⁵ Η υποενότητα που ακολουθεί έχει βασιστεί κυρίως στο: European Commission (2014) "Horizon 2020 in brief: The EU Framework Programme for Research & Innovation" Luxembourg: Publications Office of the European Union Όπου έχει χρησιμοποιηθεί άλλη πηγή θα αναφέρεται ρητά είτε μέσα στο κείμενο είτε ως υποσημείωση στην ίδια σελίδα.

είναι ένα πρόγραμμα ανοικτό στη συμμετοχή ερευνητών και οργανισμών από όλο τον κόσμο διαθέτοντας μια απλή και κατανοητή δομή η οποία βασίζεται στους τρεις παρακάτω άξονες.

➤ **Επιστημονική Αριστεία**

Ο άξονας αυτός επιδιώκει να καταστήσει το σύστημα έρευνας και καινοτομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ένα από τα πιο ανταγωνιστικά συστήματα παγκοσμίως. Απώτερος σκοπός, είναι η ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας και αριστείας μέσω της δημιουργίας των κατάλληλων υποδομών και της προσέλκυσης επιστημόνων υψηλού επιπέδου. Γεγονός το οποίο αναμένεται να συμβάλλει στην αύξηση της απασχόλησης και την περεταίρω οικονομική ανάπτυξη. Η επιστημονική αριστεία αναμένεται να επιτευχθεί μέσω των ακόλουθων δράσεων.

- ✓ **Έρευνα αιχμής χρηματοδοτούμενη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (ΕΣΕ).** Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας παρέχει χρηματοδότηση ύψους 13,095 δις EUR με σκοπό να ενισχύσει τις επενδύσεις σε έρευνα αιχμής που έχουν περιοριστεί λόγω της οικονομικής δυσπραγίας. Πιο συγκεκριμένα η χρηματοδότηση απευθύνεται σε ταλαντούχους μεμονωμένους ερευνητές από όλο τον κόσμο με προϋπόθεση η έρευνα τους να διεξάγεται στον Ευρωπαϊκό χώρο.
- ✓ **Τις δράσεις "Marie Skłodowska-Curie" (MSCA)** που υποστηρίζουν τη διασυνοριακή και διατομεακή κινητικότητα των ερευνητών προσφέροντας ευκαιρίες κατάρτισης και επαγγελματικής ανάπτυξης. Πιο συγκεκριμένα πρόκειται για ένα πρόγραμμα υποτροφιών που αναφέρεται σε υποψήφιους διδάκτορες ή ερευνητές που συνεργάζονται με ερευνητικούς οργανισμούς και έχουν ως στόχο να τους προσφέρουν τα απαραίτητα εφόδια για την μελλοντική τους σταδιοδρομία. Θεωρείται ως ένα από τα πιο ανταγωνιστικά προγράμματα της ΕΕ με χρηματοδότηση περί τα 6 δις.
- ✓ **Τις μελλοντικές και νεοεμφανιζόμενες τεχνολογίες** που υποστηρίζουν την επιστημονική συνεργασία σε νεοεμφανιζόμενους τεχνολογικούς κλάδους αιχμής που θα ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα της Ένωσης και κατά συνέπεια την απασχόληση. Η χρηματοδότηση στο συγκεκριμένο πρόγραμμα ξεπερνά τα 2,5 δις.

- ✓ **Τις Ερευνητικές υποδομές παγκοσμίου επιπέδου:** Πιο συγκεκριμένα, η χρηματοδότηση της ΕΕ στον τομέα αυτό συνδράμει στην συγκέντρωση πόρων για εξαιρετικά εξειδικευμένο ερευνητικό εξοπλισμό μεγάλης κλίμακας το κόστος του οποίου ή τον χειρισμό και την κατασκευή δεν μπορεί να επωμιστεί μια μεμονωμένη ομάδα. Η χρηματοδότηση στον τομέα αυτό αγγίζει περίπου τα 2,5 δισ. και προσδοκά στην ανάπτυξη υπερσύγχρονων Ευρωπαϊκών ερευνητικών υποδομών που θα προάγουν τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας σε παγκόσμιο επίπεδο.

➤ **Βιομηχανική Υπεροχή**

- ✓ Προκειμένου να επιτευχθεί η βιομηχανική υπεροχή εντός της ΕΕ είναι απαραίτητο να ενισχυθούν οι τεχνολογίες και οι καινοτομίες που θα βοηθήσουν τις ΜΜΕ να γίνουν πιο αποδοτικές και ανταγωνιστικές. Ως εκ τούτου ο άξονας αυτός έχει ως στόχο να ενθαρρύνει τις επενδύσεις σε τεχνολογίες στρατηγικής σημασίας όπως η νανοτεχνολογία και η μικροηλεκτρονική αλλά και άλλες τεχνολογίες προηγμένης βιομηχανικής παραγωγής. Ωστόσο, για να γίνει αυτό εφικτό, δεν αρκεί μόνο η δημόσια χρηματοδότηση, πρέπει να συμβάλλει και ο ιδιωτικός τομέας μέσω επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία. Οι ειδικότεροι στόχοι του άξονα αυτού είναι οι εξής:
- ✓ **Η Υπεροχή στις τεχνολογίες ευρείας εφαρμογής και τις βιομηχανικές τεχνολογίες** που αποσκοπεί να παράσχει ειδική στήριξη στις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας, στις νανοτεχνολογίες, στα προηγμένα υλικά, στην προηγμένη μεταποίηση και κατεργασία στην βιοτεχνολογία και στην διαστημική τεχνολογία. Η χρηματοδότηση στον τομέα αυτό, αγγίζει τα 13,5 δισ.
- ✓ **Η Πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου** επιχειρεί να στηρίξει τις νέες ιδέες υψηλού κινδύνου από τις καινοτόμες επιχειρήσεις μέσω δανείων και εγγυήσεων καθώς και μέσω εισφοράς ιδίων κεφαλαίων σε καινοτόμες ΜΜΕ και μικρές εταιρείες μεσαίας κεφαλαιοποίησης που κινούνται με γνώμονα την Ε&Α. Η χρηματοδότηση αναμένεται να φτάσει τα 2,8 δισ. ευρώ περίπου και να λειτουργήσει καταλυτικά στην προσέλκυση ιδιωτικής χρηματοδότησης μαζί με το χρηματοδοτικό πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα επιχειρήσεων και ΜΜΕ» (COSME) (2014-2020).

- ✓ **Η Καινοτομία στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)** δίνει ιδιαίτερη έμφαση στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) μέσω ενός συγκεκριμένου χρηματοδοτικού εργαλείου που έχει σχεδιαστεί για μικρότερες εταιρείες που επιδεικνύουν υψηλή καινοτομία. Η χρηματοδότηση στις ΜΜΕ θα αγγίξει τουλάχιστον τα 3 δισ. ενώ θα παρέχεται επιπλέον επιχειρηματική συμβουλευτική και καθοδήγηση ούτως ώστε οι εταιρείες αυτές να εξελιχθούν και να διεθνοποιηθούν στην ενιαία αγορά.

➤ **Κοινωνικές Προκλήσεις**

Ο άξονας αυτός αντανακλά τις κοινωνικές προκλήσεις που τέθηκαν στην Ευρώπη 2020 και αποσκοπεί στην αντιμετώπιση τους μέσω των επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία. Η χρηματοδότηση φθάνει περίπου τα 29,6 δισ. και διοχετεύεται στους παρακάτω ειδικούς στόχους:¹⁶

- . Υγεία, δημογραφικές μεταβολές και ευημερία.
- . Επισιτιστική ασφάλεια, αειφόρος χρήση των βιολογικών πόρων, έρευνα στη θάλασσα και την ναυτιλία, έρευνα εσωτερικών υδάτων και βιοοικονομία.
- . Ασφαλής, καθαρή και αποδοτική ενέργεια.
- . Έξυπνες, πράσινες και ενοποιημένες μεταφορές.
- . Δράση για το κλίμα, περιβάλλον, αποδοτικότητα πόρων και πρώτων υλών.
- . Καινοτόμες κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς.
- . Ασφαλείς κοινωνίες που προασπίζουν την ελευθερία και την ασφάλεια των Ευρωπαίων πολιτών.

Επιπρόσθετα, 816,5 εκατ. Ευρώ πρόκειται να διατεθούν στην «Εξάπλωση της αριστείας και τη διεύρυνση της συμμετοχής» έτσι ώστε να διασφαλιστεί η πλήρης αξιοποίηση του ταλαντούχου ανθρώπινου δυναμικού και τα οφέλη της καινοτομίας να διαχέονται σε ολόκληρη την ΕΕ περιορίζοντας τις αποκλίσεις στις επιδόσεις των κρατών μελών.

Άλλη σημαντική ενότητα του προγράμματος είναι η «Επιστήμη με την κοινωνία για την κοινωνία» που αποσκοπεί στον συνδυασμό της επιστημονικής αριστείας με την

¹⁶ Βλ. <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-sections>

κοινωνική ευαισθητοποίηση και ευθύνη αλλά και την προσέλκυση νέου ταλαντούχου ανθρώπινου δυναμικού. Γεγονός που προϋποθέτει την συμμετοχή και συνεργασία όλων των ενδιαφερόμενων μερών και οδηγεί στην πληρέστερη κατανόηση και αντίληψη των ζητημάτων που απασχολούν τον κοινωνικό ιστό.

Επίσης, διατίθενται 1,9 δισ. ευρώ περίπου στις μη πυρηνικές άμεσες δράσεις του Κοινού Κέντρου Ερευνών (JRC) που παρέχει τεκμηριωμένη στήριξη στις Ενωσιακές πολιτικές όπως η ενεργειακή απόδοση και η ασφάλεια των μεταφορών προς όφελος του πελάτη. Παράλληλα, εξίσου σημαντικό ρόλο στον Ορίζοντα 2020 κατέχει και το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας που έχει ως στόχο να συνενώσει την έρευνα την καινοτομία και την ανώτατη εκπαίδευση. Τέλος, αναπόσπαστο τμήμα του προγράμματος αποτελεί και η πυρηνική έρευνα η οποία μέσω του ερευνητικού και εκπαιδευτικού προγράμματος στο πλαίσιο της συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας Euratom στηρίζει της έρευνες της ΕΕ για πυρηνική σχάση, πυρηνική ασφάλεια και προστασία από την ακτινοβολία.

Εκτός από τους παραπάνω ειδικούς στόχους το πρόγραμμα Ορίζοντα 2020 στηρίζει μια σειρά δευτερευόντων δράσεων που ανακύπτουν από την στρατηγική Ευρώπη 2020 αλλά και από τις δεσμεύσεις της ίδιας της Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα ο Ορίζοντα 2020 στηρίζει και εμπερικλείει στους στόχους του την έρευνα των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών με στόχο να μεγιστοποιήσει τα κοινωνικοοικονομικά οφέλη από τις επενδύσεις στην έρευνα και την επιστήμη. Παράλληλα, ενσωματώνει στους στόχους που αφορούν την έρευνα και την καινοτομία την καταπολέμηση των διακρίσεων όσον αφορά την ισότητα των φύλων. Επιπροσθέτως, υποστηρίζει ενεργά δράσεις καινοτομίας που αφορούν την κατασκευή πρωτότυπων προϊόντων και ενθαρρύνει την εμπορικότητα τους μέσω υποστηρικτικών παρεμβάσεων από την πλευρά της ζήτησης. Τέλος, προωθεί την συνεργασία με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς με σκοπό την γεφύρωση του χάσματος έρευνας και καινοτομίας μεταξύ των κρατών μελών.

Συμπερασματικά, το πρόγραμμα Ορίζοντα 2020 αποσκοπεί στην ενίσχυση της τεχνολογικής και επιστημονικής βάσης της ΕΕ μέσω της αξιοποίησης των πολιτικών για έρευνα και ανάπτυξη, καινοτομία και τεχνολογία. Συμπληρώνεται από το Πρόγραμμα Έρευνας και Κατάρτισης 2014-2018 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας και αποσκοπεί να κατακτήσει τον στόχο για επενδύσεις της τάξεως του 3 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης

που τέθηκε στην στρατηγική Ευρώπη 2020. Στηρίζει τις δράσεις για έρευνα και καινοτομία μέσω επιχορηγήσεων, χρηματοδοτικών μέσων και δημοσίων συμβάσεων ενώ παράλληλα προωθεί τις συμπράξεις μεταξύ δημοσίων φορέων αλλά και δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Ωστόσο για την επίτευξη των στόχων του απαιτείται η συνεργασία όλων των πολιτικών της Ένωσης. Ως εκ τούτου υλοποιείται συμπληρωματικά με άλλες πολιτικές και χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ όπως τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία και τα προγράμματα Erasmus, Life και Cosme 2014-2020.

3.2 Ενδιάμεση Αξιολόγηση του Προγράμματος 2020

➤ Συνάφεια του Προγράμματος με Σύγχρονες Προκλήσεις

Στις απαρχές του προγράμματος η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε να αντιμετωπίσει μια σειρά από προκλήσεις που απέρρεαν από το ανεπαρκές σύστημα Έρευνας και Ανάπτυξης. Προκλήσεις οι οποίες συνέβαλλαν ως ένα βαθμό στην χαμηλή παραγωγικότητα, στην ελλιπή ανταγωνιστικότητα, στην ακατάλληλη προσέγγιση των κοινωνικών προκλήσεων αλλά και στην αδυναμία ορισμού ενός βιώσιμου οικονομικού προτύπου. Ως εκ τούτου το πρόγραμμα Ορίζοντας 2020 υιοθετήθηκε με σκοπό να μειώσει το χάσμα καινοτομίας της ΕΕ, να τονώσει την ανταγωνιστικότητα και να συμβάλει στην διατήρηση της βιομηχανικής υπεροχής.¹⁷

Τρία χρόνια μετά οι αρχικοί στόχοι του προγράμματος παραμένουν πιο επίκαιροι από ποτέ. Ειδικότερα, οι επενδύσεις στον τομέα της E&A εξακολουθούν να παραμένουν κάτω από το όριο του 3% του ΑΕΠ, οι κοινωνικές προκλήσεις δεν έχουν αντιμετωπιστεί επαρκώς, ενώ υπάρχει ανάγκη για ενδυνάμωση της επιστημονικής βάσης και βιομηχανικής υπεροχής της ΕΕ. Παράλληλα, η συνάφεια του προγράμματος φαίνεται και από την συνεισφορά του σε πανευρωπαϊκούς αλλά και παγκόσμιους στόχους όπως η αειφόρος ανάπτυξη. Ως εκ τούτου, η παρεμβατική λογική του προγράμματος κρίνεται ακόμη κατάλληλη αλλά και απαραίτητη καθώς αναδύονται συνεχώς νέες προτεραιότητες που χρίζουν αντιμετώπισης.

¹⁷ Η υποεπένδυση που ακολουθεί έχει βασιστεί κυρίως στα επίσημα έγγραφα: European Commission (2018) "Horizon 2020 interim evaluation: maximizing the impact of EU research and innovation" Brussels και European Commission (2017) "Key findings from the Horizon 2020 interim evaluation" Luxembourg: Publications Office of the European Union. (p.5-20)

Η καταλληλότητα του προγράμματος διαφαίνεται επίσης, από την αυξανόμενη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων στον προγραμματικό σχεδιασμό. Πιο συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες που προέρχονται από αξιόλογα εκπαιδευτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις διαφόρων κλάδων εντός και εκτός ΕΕ, εκφράζουν την ικανοποίησή τους για το πρόγραμμα. Ενδεικτικά, οι αιτήσεις αυξήθηκαν σε 33.000 έναντι 20.000 του έβδομου προγράμματος πλαίσιο (FP7) και το 78% των νεοεισερχόμενων προέρχεται από τον ιδιωτικό τομέα. Τέλος, ο "Ορίζοντας 2020" επέδειξε αξιοσημείωτη ευελιξία στις μεταβαλλόμενες πολιτικές προτεραιότητες και πρωτοφανή ανταπόκριση στις νεοεμφανιζόμενες ανάγκες όπως η μετανάστευση και ο ιός έμπολα και ζήκα.

Ωστόσο, παρά την μεγάλη συνάφεια με τους αρχικούς σκοπούς του προγράμματος αρκετοί τομείς επιδέχονται περεταίρω βελτίωσης. Ειδικότερα, πρέπει να ενισχυθεί η ικανότητα της Ευρώπης να δημιουργεί και να αναπτύσσει καινοτομίες αιχμής. Μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό των επιχειρήσεων επωφελείται της χρηματοδοτικής στήριξης του Ορίζοντα 2020 με αποτέλεσμα ο αριθμός των νεοεισερχόμενων καινοτόμων επιχειρήσεων να είναι περιορισμένος και να κλιμακώνεται το χάσμα καινοτομίας. Παράλληλα, πρέπει γίνουν προσπάθειες ούτως ώστε να αυξηθεί η ανάμειξη του κοινού στο πρόγραμμα μέσω της καλύτερης επικοινωνίας των ωφελειών που μπορούν να προκύψουν από αυτό αλλά και της σαφέστερης απεικόνισης των επιπτώσεων.

➤ **Αποτελεσματικότητα του Ορίζοντα 2020**

Σε επίπεδο επιδόσεων ο Ορίζοντας 2020 έχει αποδειχτεί πιο αποτελεσματικός από το 7^ο Πλαίσιο Στήριξης ενώ αναμένεται να είναι εξίσου αποδοτικός οικονομικά. Η αποτελεσματικότητα του οφείλεται μεταξύ άλλων στους νέους τρόπους διαχείρισης. Ειδικότερα, το 60% του προϋπολογισμού έχει ανατεθεί προς διαχείριση σε εκτελεστικούς οργανισμούς οι οποίοι δρουν ανεξάρτητα από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, ενώ δημιουργήθηκε κοινό κέντρο υποστήριξης με σκοπό να διασφαλίσει την εφαρμογή των κανόνων συμμετοχής. Παράλληλα, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην απλοποίηση των διαδικασιών όσον αφορά τους όρους και τις προϋποθέσεις συμμετοχής με αποτέλεσμα την μείωση του διοικητικού κόστους και φόρτου. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι ο χρόνος μέχρι την επιχορήγηση επιταχύνθηκε κατά 110 μέρες έναντι του 7ου Πλαισίου Στήριξης. Εντούτοις, το ποσοστό συγχρηματοδότησης της ΕΕ παρέμεινε αμετάβλητο στο 70%. Τέλος, το πρόγραμμα απευθύνεται σε ένα μεγάλο εύρος ενδιαφερόμενων φορέων με συμμετέχοντες από 130

χώρες, περισσότερους νεοεισερχόμενους και μεγαλύτερη συμμετοχή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Ωστόσο, η εφαρμογή του προγράμματος έχει να αντιμετωπίσει συγκεκριμένα μειονεκτήματα. Ειδικότερα, η ανεπαρκής χρηματοδότηση σε συνδυασμό με την πληθώρα αιτήσεων (ποσοστό επιτυχίας 11,6% έναντι 18,4 του προηγούμενου προγράμματος) έχει ως αποτέλεσμα να μη χρηματοδοτούνται υψηλού επιπέδου προτάσεις. Επιπλέον, το γεγονός αυτό οδηγεί αναπόφευκτα σε σπατάλη πόρων για τους αιτούντες και αυξημένο κόστος για την αξιολόγηση των αιτήσεων. Υπολογίζεται, ότι χρειάζονται περίπου 60 δισ. για να μπορέσει το πρόγραμμα να ανταπεξέλθει στην αυξημένη ζήτηση. Παράλληλα, η διαδικασία αξιολόγησης των αιτήσεων χωλαίνει σε επίπεδο ακρίβειας, ανατροφοδότησης και κατάλληλης εξειδίκευσης των αξιολογητών. Τέλος, η συμμετοχή τρίτων χωρών στο πρόγραμμα εμφανίζεται περιορισμένη. Αυτό οφείλεται κυρίως στην ασυνέχεια με το προηγούμενο χρηματοδοτικό πρόγραμμα, την αλλαγή των κριτηρίων επιλογής αλλά και τις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις στις γειτονικές χώρες που εμποδίζουν την συμμετοχή τους.

➤ **Επιστημονική Απήχηση**

Σκοπός του Ορίζοντα 2020 ήταν και παραμένει η ενίσχυση και η επέκταση της αριστείας της επιστημονικής βάσης της Ένωσης, η εδραίωση του Ευρωπαϊκού Χώρου έρευνας αλλά και ο πορισμός υψηλού επιπέδου ταλέντων ούτως ώστε να διασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα της ΕΕ σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πιο συγκεκριμένα, ο Ορίζοντας 2020 κατάφερε να προσελκύσει και να διακρατήσει τα καλύτερα ερευνητικά ιδρύματα σε Παγκόσμιο επίπεδο και να προσφέρει στήριξη σε 340.000 ερευνητές διεθνών προδιαγραφών. Από την άλλη, οι δράσεις Marie Skłodowska-Curie βοήθησαν στην κινητικότητα 270.000 ερευνητών σε διεθνές επίπεδο. Παράλληλα, η ενίσχυση των πανευρωπαϊκών υποδομών έρευνας μέσω του προγράμματος συνέβαλλε στη προώθηση της αριστείας, δίνοντας πρόσβαση σε 365 εθνικές εγκαταστάσεις και ερευνητικούς πόρους σε 35.000 ερευνητές.

Παράλληλα, η ανάδειξη της αριστείας ως το κυριότερο κριτήριο της χρηματοδότησης συνέβαλλε στην προβολή 4.043 δημοσιεύσεων που έχουν αξιολογηθεί από ομότιμους κριτές. Οι δημοσιεύσεις αυτές κατάφεραν να προσελκύσουν διπλάσιες επιστημονικές αναφορές από τον παγκόσμιο μέσο όρο ενώ οι επιστημονικές πατέντες που

προκύπτουν από το πρόγραμμα έχουν μεγαλύτερη εμπορική και ποιοτική αξία από άλλες, σε παγκόσμιο επίπεδο. Τέλος, το πρόγραμμα κατάφερε να οδηγήσει σε πληθώρα επιστημονικών ανακαλύψεων μεταξύ των οποίων το μποζόνιο Χίγκς και κατάφερε να στηρίξει 17 επιστήμονες που απέσπασαν βραβείο Νόμπελ.

Επιπλέον, ο Ορίζοντας 2020 προσέφερε σημαντικές ευκαιρίες δικτύωσης και συνεργασίας σε επιστημονικό επίπεδο τόσο εντός όσο και εκτός Ένωσης. Ειδικότερα, μία στις πέντε δημοσιεύσεις οφείλονται στην συνεργασία του ακαδημαϊκού με τον ιδιωτικό τομέα ενώ, οι δημοσιεύσεις που έγιναν σε συνεργασία με χώρες εκτός ΕΕ κατάφεραν να προσελκύσουν τριπλάσιες επιστημονικές αναφορές από τον παγκόσμιο μέσο όρο. Παράλληλα, οι συμβατικές συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού τομέα συνέτειναν στην ενδυνάμωση της διατομεακής συνεργασίας και την προώθηση της καινοτομίας. Τέλος, ο Ορίζοντας 2020 κατάφερε να παράγει περισσότερες διεπιστημονικές δημοσιεύσεις από το προηγούμενο πρόγραμμα στήριξης.

Συμπερασματικά, τα αποτελέσματα της μέχρι τώρα προόδου αν και προχωράνε με αργούς ρυθμούς είναι τουλάχιστον ενθαρρυντικά. Ωστόσο, προκειμένου το πρόγραμμα να αποφέρει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα είναι απαραίτητο να δοθεί περισσότερη πρόσβαση στα δεδομένα και τις δημοσιεύσεις και να επιταχυνθεί η εξάπλωση της αριστεία σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

➤ **Αντίκτυπος στην Οικονομία και την Καινοτομία**

Ένας από τους στρατηγικούς στόχους του Ορίζοντα 2020 ήταν να διαδώσει την καινοτομία σε ολόκληρη την ενιαία αγορά μέσω της παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών που θα βρίσκονται κοντά στις ανάγκες της αγοράς. Γεγονός το οποίο θα μπορούσε να βελτιώσει την ανταγωνιστική θέση των συμμετεχόντων και να οδηγήσει σε οικονομική μεγέθυνση και περισσότερες θέσεις απασχόλησης. Παρότι είναι νωρίς για να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα το πρόγραμμα φαίνεται να αποδίδει τα προσδοκώμενα.

Πιο συγκεκριμένα, ο Ορίζοντας 2020 κατάφερε να πετύχει υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής από τον ιδιωτικό τομέα και να προσελκύσει περισσότερες μικρομεσαίες επιχειρήσεις από ότι το προηγούμενο πλαίσιο στήριξης. Παράλληλα, κατάφερε να δημιουργήσει ισχυρά δίκτυα μεταξύ του επιχειρηματικού και του ερευνητικού τομέα που είναι απαραίτητα για την προώθηση της καινοτομίας. Ειδικότερα, οι μικρομεσαίες

επιχειρήσεις καταλαμβάνουν εξέχουσα θέση στις δράσεις του προγράμματος καθώς έχουν την ικανότητα να υιοθετούν πιο εύκολα την καινοτομία και να εμπορευματοποιούν ταχύτερα νέα προϊόντα. Ως εκ τούτου, το πρόγραμμα μέχρι στιγμής κατάφερε να παράσχει πρόσβαση σε 5.700 οργανισμούς και 88 ΜΜΕ στην χρηματοδότηση υψηλού κινδύνου.

Επίσης, σημαντική είναι η πρόοδος του προγράμματος στην παραγωγή γνώσης και καινοτομίας που αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της ανταγωνιστικότητας και της περεταίρω οικονομικής ανάπτυξης. Ειδικότερα, υπό την σκέπη του προγράμματος έχουν παρουσιαστεί 153 αιτήσεις για πατέντες υψηλού ποιοτικού επιπέδου και εμπορικής αξίας, οι 24 εκ των οποίων έχουν λάβει εμπορικό σήμα. Ταυτόχρονα, έχουν παραχθεί 229 πρωτότυπα, και έχουν διενεργηθεί 801 δοκιμές και 81 κλινικές μελέτες. Επίσης, το 70% των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποσκοπεί να εισάγει νέες καινοτομίες στην αγορά, ενώ 563 επιχειρήσεις το έχουν ήδη καταφέρει. Από την άλλη, ο Ορίζοντας 2020 αναμένεται να συμβάλλει καθοριστικά στην οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι ο οικονομικός αντίκτυπος του προγράμματος αναμένεται να αγγίξει τα 600 δισεκατομμύρια μέχρι το 2030 και να δημιουργηθούν 179.000 θέσεις εργασίας.

Συμπερασματικά, η Ευρώπη έχει αναδειχτεί σε παγκόσμια δύναμη στον τομέα της επιστήμης. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις στις επιδόσεις καινοτομίας μεταξύ των διάφορων Ευρωπαϊκών κρατών. Για το λόγο αυτό, είναι απαραίτητο να αρθούν τα πάσης φύσεως εμπόδια (χρηματοδοτικά, κανονιστικά κτλ.) και να ενισχυθούν οι καινοτομίες αιχμής που δημιουργούν νέες αγορές αλλά και όλες οι μορφές καινοτομίας γενικότερα.

➤ **Κοινωνικός Αντίκτυπος**

Σε αντίθεση με το προηγούμενο πλαίσιο στήριξης ο Ορίζοντας 2020 αναμένεται να έχει σημαντικό αντίκτυπο στον κοινωνικό ιστό. Μέσω της ανάπτυξης των τεχνολογιών και της καινοτομίας προσδοκά να δώσει λύσεις στις διαρκείς κοινωνικές προκλήσεις και να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο. Μέχρι στιγμής, η πρόοδος φαίνεται να είναι συνεπής με τους αρχικούς στόχους.

Ειδικότερα, μέσω του προγράμματος έχουν αναδειχθεί 809 δημοσιεύσεις, 76 αιτήσεις για πατέντες, 600 πρωτότυπα, κλινικές δοκιμές και 106 νέα προϊόντα που αποσκοπούν

στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων. Παράλληλα, σημαντική πρόοδος σημειώθηκε σε ζητήματα που άπτονται της ισότητας των φύλλων και της γυναικείας εκπροσώπησης αλλά και της διασύνδεσης των κοινωνικών επιστημών με την έρευνα και την καινοτομία. Τέλος, εξίσου σημαντική είναι και η συνεισφορά του προγράμματος στην διαμόρφωση πολιτικής στον τομέα αυτό.

Ωστόσο, οι εμπλεκόμενοι φορείς παρουσιάζονται δύσπιστοι ως προς την δυνατότητα του προγράμματος να συμβάλει στην επίλυση των προβλημάτων. Γεγονός, το οποίο καταδεικνύει την ανάγκη για καλύτερη επικοινωνία των στόχων του προγράμματος και ανάμειξη των τελικών χρηστών στην όλη διαδικασία. Περαιτέρω επιφυλακτικότητα προκαλεί το γεγονός ότι οι στόχοι χρηματοδότησης αναφορικά με την αειφόρο ανάπτυξη και το περιβάλλον δεν έχουν ακόμα επιτευχθεί. Κατ'επέκταση, είναι αναγκαίο να υπάρξει ταχεία και συγκεκριμένη ανατροφοδότηση για τα ανωτέρω ζητήματα προς τους φορείς χάραξης πολιτικής προκειμένου να ενδυναμωθούν οι τομείς της αειφορίας και των κοινωνικών επιστημών.

➤ Προστιθέμενη αξία του Ορίζοντα 2020

Ο Ορίζοντας 2020 κατάφερε να αυξήσει την προστιθέμενη αξία της ΕΕ και να αυξήσει την ελκυστικότητα της στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, λόγω των δικτύων, της συγκέντρωσης πόρων αλλά και της διενέργειας διαγωνισμών παγκόσμιας εμβέλειας κατάφερε να αναδειχτεί σε ένα ελκυστικό προορισμό για την διενέργεια ερευνητικών δραστηριοτήτων. Το πρόγραμμα και οι δράσεις του Ορίζοντα 2020 αποδείχτηκαν πιο αποτελεσματικές σε επίπεδο κλίμακας, ταχύτητας και εμβέλειας από ότι οι εθνικές δράσεις, με συνέπεια να προάγουν σε μεγαλύτερο βαθμό την έρευνα και την καινοτομία.

Πιο συγκεκριμένα, ο Ορίζοντας 2020 στήριξε χρηματοδοτικά πολλά έργα που δεν θα είχα καταφέρει να λάβουν χρηματοδότηση σε εθνικό επίπεδο. Περίπου, το 83% των έργων του προγράμματος δεν θα είχαν προχωρήσει άνευ στήριξης. Παράλληλα, κατάφερε να προσελκύσει διπλάσιους ερευνητές απ ότι άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, να αναπτύξει πολύ περισσότερες συνεργασίες και να επιφέρει ταχύτερα αποτελέσματα στο 45% των έργων. Επίσης, προσέδωσε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στους συμμετέχοντες, των οποίων οι δυνατότητες, θα ήταν πολύ περιορισμένες χωρίς την χρηματοδότηση.

Κατ επέκταση, ο Ορίζοντας 2020 κατάφερε να αλλάξει τα δεδομένα στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας στην ΕΕ και να την καταστήσει έναν διεθνώς αναγνωρισμένο θεσμό. Τα έργα που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα, αναμένεται να επιφέρουν σημαντικές τεχνολογικές και επιστημονικές αλλαγές που θα έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αλλά και την ανταγωνιστικότητα της Ένωσης.

➤ **Συνεκτικότητα και Συνέργειες με άλλα Ευρωπαϊκά Προγράμματα**

Ο Ορίζοντας 2020 διαθέτει μεγαλύτερη εσωτερική συνοχή από το 7^ο Πλαίσιο Στήριξης (FP7) και στηρίζει ενεργά τις προσπάθειες για την δημιουργία περισσότερων συνεργειών με άλλα προγράμματα της ΕΕ. Ωστόσο, το ερώτημα που τίθεται είναι εάν και κατά πόσο οι δράσεις του προγράμματος δρουν συμπληρωματικά μεταξύ τους και με άλλες πρωτοβουλίες της Ένωσης ή αν υπάρχουν κενά και επικαλύψεις.

Όσον αφορά την εσωτερική συνοχή, μια σειρά παραγόντων συνέβαλλε καθοριστικά στην περεταίρω ενίσχυση της. Οι παράγοντες αυτοί ήταν η ενσωμάτωση της έρευνας και της καινοτομίας σε ένα ενιαίο πλαίσιο, η δόμηση του προγράμματος σε τρεις πυλώνες, η προσέγγιση βάση προκλήσεων και η εστίαση σε συγκεκριμένους τομείς και προτεραιότητες. Αναφορικά δε με τη συνεκτικότητα του προγράμματος με άλλες πρωτοβουλίες, ο Ορίζοντας 2020 φαίνεται να δίνει ιδιαίτερη σημασία στη δημιουργία και διατήρηση συνεργειών. Οι κυριότερες συνέργειες του προγράμματος είναι με τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία, το Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων και με τις πολιτικές της ΕΕ για την βιομηχανία και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ωστόσο, πολλές φορές η συνοχή με άλλες Ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες περιορίζεται σε επίπεδο προγραμματισμού χωρίς να μετουσιώνεται σε συγκεκριμένες δράσεις με αποτέλεσμα να εμφανίζονται αρκετά κενά και επικαλύψεις.

Κατ επέκταση, παρόλο που ο Ορίζοντας 2020 διαθέτει μεγαλύτερη εσωτερική και εξωτερική συνοχή από το προηγούμενο πρόγραμμα, υπάρχουν ακόμη πολλά περιθώρια βελτίωσης. Ειδικότερα, η εσωτερική συνοχή και οι συνέργειες με τα χρηματοδοτικά ταμεία πρέπει να ενδυναμωθούν περεταίρω. Παράλληλα, είναι απαραίτητο να εξορθολογιστεί το χρηματοδοτικό πλαίσιο της Έρευνας και της Καινοτομίας και να ενισχυθούν τα επίπεδα τεχνολογικής ετοιμότητας. Τέλος, ο σχεδιασμός των μελλοντικών προγραμμάτων χρηματοδότησης πρέπει να γίνεται με συμπληρωματική και αλληλοενισχυόμενη λογική ενώ τα συγχρηματοδοτικά

προγράμματα πρέπει να είναι πιο ευέλικτα για να μπορούν να απορροφήσουν τους Ευρωπαϊκούς πόρους.

Συμπεράσματα

Ο Ορίζοντας 2020 είναι το μεγαλύτερο χρηματοδοτικό εργαλείο της Ευρώπης 2020 που έχει ως σκοπό να προάγει την Ένωση καινοτομίας και να διασφαλίσει την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ παγκοσμίως. Μέσω της σύζευξης της Έρευνας και της καινοτομίας το πρόγραμμα αποσκοπεί να στηρίξει την παράγωγή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών που θα οδηγήσουν σε παγκόσμιες πρωτίες και θα συντείνουν στην οικονομική ανάπτυξη και την προσφορά θέσεων εργασίας. Για να το πετύχει αυτό, δίνει έμφαση στην επιστημονική αριστεία, τη βιομηχανική υπεροχή και την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων. Είναι ένα πρόγραμμα ανοιχτό σε όλους με απλή δομή που έχει ως στόχο να διευκολύνει τις διαδικασίες και να άρει πάσης φύσεως εμπόδια για να μπορέσει να παράγει ταχύτερα αποτελέσματα. Η ενδιάμεση αξιολόγηση μετά από τα τρία πρώτα χρόνια της εφαρμογής του αλλά και η ανατροφοδότηση από τους εμπλεκόμενους φορείς, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι είναι ένα πρόγραμμα που παράγει αδιαμφισβήτητα προστιθέμενη αξία για την ΕΕ. Ωστόσο, υπάρχουν πολλές πτυχές του προγράμματος που χρίζουν βελτίωσης. Ενδεικτικά, πολλά εμπόδια παραμένουν για τις καινοτόμες επιχειρήσεις ενώ το ρυθμιστικό κόστος είναι μεγάλο τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε Εθνικό επίπεδο. Τέλος, ο κοινωνικός και περιβαλλοντολογικός αντίκτυπος δεν αξιολογείται συστηματικά και η εθνική αποδοχή του προγράμματος είναι μικρή.

Βιβλιογραφία 3^{ΟΥ} Κεφαλαίου

1. European Commission (2018) *“Horizon 2020 interim evaluation: maximizing the impact of EU research and innovation”* Brussels.
2. European Commission (2014) *“Horizon 2020 in brief: The EU Framework Programme for Research & Innovation”* Luxembourg: Publications Office of the European Union.
3. European Commission (2017) *“Key findings from the Horizon 2020 interim evaluation”* Luxembourg: Publications Office of the European Union.
4. <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-sections>
5. <http://innovation.ekt.gr/el/horizon2020>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΕ

Εισαγωγή

Η μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο περίπλοκο και δυναμικό συνυφασμένο με την ιστορία της Ευρώπης. Σε όλες τις ιστορικές περιόδους και για διάφορους λόγους οι άνθρωποι μετανάστευαν από την μια χώρα στην άλλη. Οι λόγοι που οδηγούν σήμερα στην μετανάστευση είναι πολλοί και σύνθετοι και ανάγονται κυρίως στην ανάγκη της επιβίωσης. Στις μέρες μας όλο και περισσότεροι άνθρωποι προσπαθούν να φτάσουν τις ακτές της Ευρώπης για να ξεφύγουν από τον πόλεμο, την καταδίωξη, την πολιτική καταπίεση, τη φτώχεια και τις φυσικές καταστροφές. Οι μετανάστες εισρέουν στην ΕΕ προσωρινά ή μόνιμα, νόμιμα ή άτυπα, μεμονωμένα είτε σε ομάδες με σκοπό να αναζητήσουν ένα καλύτερο μέλλον.

Η ΕΕ έχει την νομική και ηθική υποχρέωση να προστατεύσει και να παρέχει άσυλο στους ανθρώπους που διατρέχουν σοβαρό κίνδυνο αν παραμείνουν στις χώρες καταγωγής τους. Ειδικά, τις πιο ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, όπως είναι τα ασυνόδευτα παιδιά αλλά και τα θύματα σεξουαλικής και έμφυλης βίας. Ωστόσο, μεταξύ των ατόμων που έχουν πραγματική ανάγκη για προστασία, εισέρχονται στην ΕΕ και παράτυποι μετανάστες οι οποίοι μεταναστεύουν για οικονομικούς λόγους και δεν έχουν έννομο δικαίωμα να αιτηθούν άσυλο. Στην περίπτωση αυτή η ΕΕ, οφείλει να διασφαλίσει ότι τα άτομα αυτά θα επιστρέψουν πίσω στην χώρα τους ή στην χώρα μέσω της οποίας εισήλθαν στην ΕΕ.

Σύμφωνα με διάφορες πηγές, το 2015 σημειώθηκαν πάνω από 1 εκατομμύριο παράτυπες εισοδοί μεταναστών.¹⁸ Πρόκειται για μια ασυνήθιστη συρροή που εδράζεται κυρίως στην όξυνση των συγκρούσεων στην Εγγύς και Μέση Ανατολή, τον πόλεμο στο Ιράκ αλλά και τις τραγικές εξελίξεις στην Συρία κατά την διάρκεια της εμφύλιας σύρραξης. Τα γεγονότα αυτά, βρήκαν την ΕΕ εν τω μέσω μιας σειράς κρίσεων, όπως η

¹⁸ Βλ. <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/el/#what-is-the-eu-doing>

χρηματοπιστωτική και οικονομική η κρίση συνοχής, η μετατόπιση της οικονομικής ισχύος προς την Ανατολή αλλά και η όξυνση των σχέσεων με τη Ρωσία και την Τουρκία. Ως εκ τούτου, η ΕΕ δεν ήταν προετοιμασμένη να αντιμετωπίσει μια προσφυγική κρίση τέτοιων διαστάσεων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αναδειχθούν οι εγγενείς αδυναμίες της, να διχαστούν τα κράτη μέλη και να ανθίσει ο πολιτικός εξτρεμισμός.

4.1 Το καθεστώς προστασίας στην Ευρώπη και Διεθνώς

Το καθεστώς προστασίας των προσφύγων διεθνώς, προσδιορίστηκε με την Σύμβαση της Γενεύης του 1951 που τέθηκε σε ισχύ 22 Απριλίου του 1954 και υπογράφηκε από 154 κράτη. Η σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων είναι πολυμερής συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών και ορίζει ποιος είναι πρόσφυγας, τα δικαιώματα του, το είδος της νομικής προστασίας ή άλλης παροχής καθώς και τις νομικές υποχρεώσεις των κρατών που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση. Βασική αρχή της Σύμβασης είναι η αρχή της μη επαναπροώθησης (non-refoulement) η οποία αποτελεί πλέον κανόνα εθιμικού διεθνούς δικαίου. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, κανένας πρόσφυγας δεν πρέπει να επαναπροωθείται σε χώρα όπου απειλείται η ζωή ή η ελευθερία του λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή πολιτικών πεποιθήσεων (Φίλης, 2017: σελ13).

Η Σύμβαση αυτή αναφερόταν κυρίως στην χρονική συγκυρία πριν τον Ιανουάριο του 1951 και περιοριζόταν στην προστασία Ευρωπαίων μόνο προσφύγων που προσπαθούσαν να ξεφύγουν από τις συνέπειες του Β Παγκοσμίου πολέμου. Ως εκ τούτου υπήρξε ανάγκη για εκσυγχρονισμό του συγκεκριμένου πλαισίου προστασίας. Έτσι, η Σύμβαση τροποποιήθηκε με το Πρωτόκολλο του 1967 το οποίο αφαίρεσε τις χρονικές προθεσμίες και τον γεωγραφικό περιορισμό. Χώρες οι οποίες είχαν επιφυλαχθεί ως προς τον γεωγραφικό περιορισμό κατά την υπογραφή της Σύμβασης τον διατήρησαν και στη συνέχεια. (Φίλης, 2017: σελ13) Αναφορά για την προστασία των προσφύγων και το άσυλο γίνεται και στο άρθρο 14 της Οικουμενικής Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στη την Διακήρυξη για το Εδαφικό Άσυλο του 1967 αλλά και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).

Παρά το γεγονός ότι, τόσο οι διατάξεις της Οικουμενικής Διακήρυξης για το άσυλο όσο και η Σύμβαση της Γενεύης συνεπάγονται συγκεκριμένες υποχρεώσεις για παροχή

διεθνούς προστασίας στους αιτούντες άσυλο δεν υπάρχει σαφής υποχρέωση των κρατών για παροχή ελεύθερης εισόδου στην επικράτεια τους. Το κράτος που χορηγεί το άσυλο αξιολογεί την σχετική αίτηση καθιστώντας την παροχή ασύλου δικαίωμα του κράτους και όχι του αιτούντος άσυλο. Σε αντίθεση με τα Ηνωμένα Έθνη η ΕΣΔΑ σημειώνει αξιόλογη πρόοδο ως προς την αναγνώριση του δικαιώματος ασύλου και αποτελεί ίσως την μόνη διεθνή συμφωνία που παρέχει υψηλό βαθμό προστασίας για τους πρόσφυγες βάση της αρχής της ασφάλειας δικαίου (Φίλης, 2017: σελ14-15).

Ωστόσο, η διαδικασία ασύλου αλλά και η ανάγκη για διεθνή προστασία καθίσταται δύσκολη καθώς η διάκριση μεταξύ οικονομικού μετανάστη και πρόσφυγα είναι μια σύνθετη διαδικασία. Η διάκριση αυτή είναι απαραίτητη όσον αφορά τον τρόπο προστασίας και διαχείρισης των ατόμων αυτών. Σύμφωνα με την Σύμβαση της Γενεύης, πρόσφυγες είναι τα άτομα που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους εξαιτίας του φόβου διώξεων, διαμαχών, γενικευμένης βίας, ή άλλων καταστάσεων που έχουν διαταράξει σοβαρά την έννομη τάξη και δικαιούνται προστασία τόσο σε διεθνές όσο και εθνικό επίπεδο. Σε αντίθεση , οι μετανάστες αλλάζουν τόπο κατοικίας ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος προς αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής και μπορούν να επιστρέψουν όποτε το θελήσουν (Φίλης, 2017: σελ 14-16).

Για το λόγο αυτό η διαχείριση τους εναπόκειται στους εθνικούς κανόνες των κρατών. Εντούτοις, η διάκριση του μετανάστη από τον πρόσφυγα δεν συνεπάγεται ότι ο μετανάστης είναι παράνομος, Ο διαχωρισμός του μετανάστη σε νόμιμο ή άτυπο προκύπτει από το αν έχει λάβει έγκριση από το κράτος υποδοχής και αν έχει στην κατοχή του τα απαραίτητα έγγραφα που νομιμοποιούν την παραμονή του σε αυτό (Φίλης, 2017: σελ 16).

4.2 Η κατάσταση στην Ευρώπη σήμερα

Κατά τη διάρκεια του 2015 και του 2016 η κινητικότητα των μεταναστών στην ΕΕ ήταν εκρηκτική λόγω της τρομοκρατίας αλλά και του πολέμου στην Συρία. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες υπολογίζει ότι κατά το 2016, 362.000 πρόσφυγες ρίσκαραν τη ζωή τους διασχίζοντας την Μεσόγειο ενώ το πρώτο εξάμηνο του 2017 ο αριθμός πλησίασε τους 105.000 με την μεταναστευτική κρίση να παίρνει

απρόσμενες διαστάσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι από τους 362.000 πρόσφυγες οι 181.400 εισέρευσαν στην Ιταλία ενώ οι 173.450 στην Ελλάδα.¹⁹ Ωστόσο, δεν κατάφεραν όλοι οι πρόσφυγες να εισέλθουν στις ακτές της ΕΕ. Υπολογίζεται ότι από τις αρχές του 2017, 2700 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους προσπαθώντας να διασχίσουν την Μεσόγειο ενώ πολλοί άλλοι ήρθαν αντιμέτωποι με πολλά είδη κακοποίησης τόσο κατά την προσπάθεια τους να εισέλθουν στην ΕΕ όσο και στις χώρες υποδοχής.

Βέβαια, αυτή η φαινομενικά ασυνήθιστη συρροή προσφύγων και μεταναστών κατά την Κλερ Ροντιέ, ήταν απολύτως προβλέψιμη ενώ δεν είναι τόσο μαζική συγκριτικά με την παγκόσμια μετανάστευση. Το προσφυγικό ζήτημα ήταν υπαρκτό από τις αρχές του 1980 αλλά η ΕΕ το παρακολουθούσε από απόσταση ασφαλείας αρκούμενη να υποστηρίξει οικονομικά τις δράσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ. Από το 2011 με την "Αραβική Άνοιξη" και τη συνακόλουθη εμφύλια σύρραξη στη Συρία το προσφυγικό ζήτημα έφτασε προ των πυλών της ΕΕ την οποία και βρήκε απροετοίμαστη. (Ροντιέ, 2016:σελ 32-33) Οι βιαιότητες του "Ισλαμικού Κράτους" η προέλαση του ISIS αλλά και η συνακόλουθη στρατιωτική εμπλοκή των ΗΠΑ και της Ρωσίας δημιούργησαν μια αφόρητη κατάσταση για τον πληθυσμό της Συρίας εντείνοντας τα προσφυγομεταναστευτικά κύματα προς την Ευρώπη (Φίλης, 2017:σελ 33).

Όταν ξεκίνησε η μεταναστευτική κρίση η ΕΕ εναπόθεσε την διαχείριση των προσφυγικών ροών στις χώρες της νότιας Ευρωπαϊκής ακτογραμμής με την Ισπανία και την Ιταλία να χρηματοδοτούν το Μαρόκο και τη Λιβύη για να συγκρατούν τις μεταναστευτικές ροές. Όταν κατέρρευσε η Λιβύη και η ενεργοποίηση του "Όργανισμού Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής" (Frontex) δεν επέφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα τότε το βάρος της μεταναστευτικής κρίσης μετατέθηκε στην Ελλάδα και την Ιταλία. Υπό την πίεση αυτή, η ΕΕ ζήτησε την αρωγή του Νάτο, μετέτρεψε την ΠΓΔΜ σε de facto σύνορο για την αποτροπή εισόδου στην ΕΕ και απέδωσε στην Τουρκία κομβικό ρόλο για την διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Μάλιστα, εσφαλμένα συνέδεσε τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Τουρκία και την θεώρηση βίζας στους Τούρκους πολίτες με την αρωγή της στο μεταναστευτικό ζήτημα. Κατ επέκταση, η ΕΕ βρέθηκε εκτεθειμένη σε μία ακόμη κρίση γιατί αφενός δεν διερεύνησε επαρκώς και σε βάθος τα νέα γνωρίσματα του μεταναστευτικού φαινομένου και αφετέρου επέδειξε ολιγωρία στην ανάληψη δράσης (Φίλης, 2017:σελ 36-37).

¹⁹ . Βλ. <http://www.unhcr.org/europe-emergency.html>

Έτσι η προσφυγική κρίση, σύμφωνα με τον Φίλη, μετατράπηκε σε μια σειρά κρίσεων με πολλαπλές διαστάσεις άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους:

- ✚ Κρίση προστασίας των εξωτερικών της συνόρων.
- ✚ Κρίση αμφισβήτησης της λειτουργίας της ζώνης Σένγκεν.
- ✚ Κρίση συνοχής που οδηγεί στην άνοδο του εθνικισμού και τα κλειστά σύνορα.
- ✚ Ανθρωπιστική κρίση.
- ✚ Κρίση ασφάλειας με προεκτάσεις: δημογραφικές, οικονομικές, εργασιακές ακόμη και σωματικής ακεραιότητας που σχετίζεται με την τρομοκρατία (Φίλης, 2017:σελ 38).

Ως εκ τούτου, η προσφυγική κρίση συνδέθηκε κυρίως με ζητήματα της ασφάλειας. Τα ζητήματα αυτά αφορούν την διασύνδεση της τρομοκρατίας με το Ισλάμ και την προσφυγική κρίση, την ενσωμάτωση των μεταναστών στην οικονομία και το κοινωνικό σύνολο αλλά και την ενδεχόμενη δημογραφική αλλοίωση της ΕΕ. Οι Δυτικές κοινωνίες εμφανίζονται πιο ανεκτικές ως προς τους μετανάστες και την συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη έναντι των Ανατολικών χωρών. Ωστόσο, κάθε τρομοκρατική ενέργεια που σημειώνεται εντός της ΕΕ συνδέεται με τη μεταναστευτική κρίση εγείροντας φοβικά σύνδρομα. Αν και δεν υπάρχουν μελέτες που να συνδέουν εμφανώς την τρομοκρατία με την μετανάστευση η ριζοσπαστικοποίηση ωστόσο δύναται να οδηγήσει στην τρομοκρατία. Πολλά, τρομοκρατικά χτυπήματα στην ΕΕ δεν σχετίζονται με γνωστά τρομοκρατικά δίκτυα αλλά με την ριζοσπαστικοποίηση εντός της ΕΕ. Ως εκ τούτου ο έλεγχος των προσφυγικών ροών είναι απαραίτητος αλλά δεν πρέπει όλοι οι πρόσφυγες να θεωρούνται a priori τρομοκράτες (Φίλης, 2017:σελ 38-39).

Πάντως, είναι γεγονός ότι οι πολιτικές παρεμβάσεις τόσο των ΗΠΑ όσο και της ΕΕ στη Μέση Ανατολή αλλά και την Αφρική από το 2000 είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνες για την άνοδο της τρομοκρατίας στη Δύση. Οι συνέπειες των πολιτικών αυτών αποτελούν όντως εν δυνάμει κίνδυνο για την Ευρώπη συνηγορώντας την δυσπιστία των πολιτών της ΕΕ έναντι των μεταναστών. Ωστόσο, πολλές Ευρωπαϊκές χώρες υπεραπλουστεύουν το μεταναστευτικό ζήτημα συνδέοντας το με την τρομοκρατία για να απεμπολούν τις υποχρεώσεις τους σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Χαρακτηριστικό του κλίματος που διαμορφώθηκε είναι το γεγονός ότι πολλές χώρες θεωρούν πως το ζήτημα της ασφάλειας θα πρέπει να αποτελεί εθνικό δικαίωμα καθώς δεν υπάρχει μια κεντρική και αποτελεσματική πολιτική εκ μέρους της ΕΕ (Ροντιέ, 2016:σελ 100).

Έτσι, η μεταναστευτική κρίση οδήγησε σε ξενοφοβικά και ρατσιστικά σχήματα ωθώντας την ΕΕ σε εθνικιστική στροφή και ευνοώντας την άνοδο της ακροδεξιάς. Ενδεικτικά, το 61% των Τσέχων σύμφωνα με δημοσκοπήσεις αντίκειται στην υποδοχή προσφύγων ενώ το 73% των Πολωνών θεωρεί ότι οι πρόσφυγες συνιστούν σοβαρή απειλή για τις χώρες υποδοχής. Παρόμοια είναι η στάση και στις υπόλοιπες χώρες του Βίσεγκραντ ενώ και στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες αναδύονται εθνικιστικά σχήματα αλλάζοντας τους πολιτικούς συσχετισμούς. Για παράδειγμα, η Γερμανία λόγω ενστάσεων στο εσωτερικό της άρχισε να απομακρύνεται από την μέχρι πρότινος φιλελεύθερη πολιτική της επιβάλλοντας αυστηρότερους κανόνες υποδοχής και ευκολότερες διαδικασίες απέλασης. Ακόμη και η Σουηδία που παραδοσιακά είναι πιο ανεκτική σε τέτοια φαινόμενα άρχισε να μεταβάλλει τη στάση της.

Ενδεικτικό της κατάστασης που επικρατεί είναι ότι πολλές χώρες άρχισαν να υψώνουν τείχη, κυριολεκτικά και μεταφορικά, προκειμένου να σταματήσουν τις αφίξεις μεταναστών. Η Ουγγαρία, η Σλοβενία, η Αυστρία, η ΠΓΔΜ, η Βουλγαρία, η Ελλάδα, η Γαλλία, η Ισπανία, και η Γαλλία συγκαταλέγονται στις χώρες που τοποθέτησαν τείχη και φράκτες με σκοπό να ανακόψουν τις μεταναστευτικές ροές. Εντούτοις, ο απολογισμός των μέρων αυτών αλλά και άλλων παρόμοιων όπως οι ναυτικές περιπολίες ή το σύστημα βίζας, σε όσες χώρες χρησιμοποιήθηκαν φαίνεται αρνητικός. Τα οποιαδήποτε αποτελέσματα φαίνεται να είναι πρόσκαιρα και τοπικά. Το μόνο που επιτυγχάνεται είναι η μετατόπιση και η επιβράδυνση των διαδρομών. Κατά συνέπεια, η ενίσχυση των συνόρων δεν επιφέρει ικανοποιητικά αποτελέσματα έναντι του κόστους που προκύπτει από αυτή (Ροντιέ, 2016:σελ 82-84).

Εντούτοις, το κυριότερο ερώτημα που παραμένει είναι αν η ΕΕ έχει τη δυνατότητα να υποδεχτεί και να ενσωματώσει τόσους πολλούς μετανάστες την ώρα που μαστίζεται από μια αλληλουχία κρίσεων με κύρια, την οικονομική. Τα κυριότερα επιχειρήματα της κοινής γνώμης έναντι των μεταναστών είναι ότι οι τελευταίοι θα οδηγήσουν τους ντόπιους στην ανεργία και θα επιβαρύνουν την κοινωνική ασφάλιση. Ωστόσο, πολλές μελέτες καταδεικνύουν ότι η μετανάστευση σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα δύναται να συμβάλλει καθοριστικά στην οικονομική ανάπτυξη και να συνεισφέρει στην κοινωνική πρόνοια. Βέβαια, μπορεί κανείς να αντιτάξει το επιχειρήμα ότι για να επέλθουν αυτά τα αποτελέσματα πρέπει οι χώρες να κινούνται σε τροχιά ανάπτυξης, κάτι που δεν συμβαίνει στην ΕΕ σήμερα. Στον αντίποδα αυτού, ο Αντρέ Ζίλμπερμπεργκ, ειδικός στην αγορά εργασίας, θεωρεί ότι δεν είναι η μετανάστευση που οδηγεί στην ανεργία αλλά η μη εύρυθμη λειτουργία της αγοράς εργασίας. Σε κάθε περίπτωση πάντως η

υποδοχή ενός εκατομμυρίου προσφύγων σε μια αγορά 510 εκ. ατόμων όπως είναι η αγορά της ΕΕ δεν αποτελεί σημαντική αύξηση (1/500). Αυτό βέβαια αν οι πρόσφυγες διαμοιραστούν σε όλη την Ευρώπη και όχι να συσσωρευτούν τεχνητά σε χώρες όπως η Ελλάδα, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει στην κατάρρευση της οικονομίας της (Ροντιέ, 2016:σελ 86-89).

4.3 Μεταναστευτική πολιτική στην ΕΕ

Η πρόσφατη μεταναστευτική και προσφυγική κρίση επανέφερε στο προσκήνιο την ανάγκη για περεταίρω δράσεις στους τομείς της Ευρωπαϊκής πολιτικής για την μετανάστευση και το άσυλο. Μελετώντας το θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ, καθίσταται σαφές ότι σκοπός της Ένωσης ήταν και παραμένει η δημιουργία μιας σταθερής και ολοκληρωμένης Ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής που θα διέπτετε από την αρχή της αλληλεγγύης και του καταμερισμού ευθυνών των κρατών.²⁰ Οι στόχοι της, συνοψίζονται κυρίως, στην ανάγκη δημιουργίας ενός συνεκτικού πλαισίου για την σωστή διαχείριση της νόμιμης μετανάστευσης, την καταπολέμηση της παράτυπης και την διασφάλιση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ.

Σύμφωνα με το άρθρο 79 της Συνθήκης για την λειτουργία της ΕΕ η Ένωση είναι επιφορτισμένη με τον καθορισμό των προϋποθέσεων νόμιμης εισόδου και διαμονής των μεταναστών συμπεριλαμβανομένου και των κανόνων χορήγησης θεωρήσεων και αδειών διαμονής. Ωστόσο, ο επιτρεπόμενος αριθμός των ατόμων που εισέρχονται καθορίζεται από τα κράτη μέλη. Παράλληλα, η ΕΕ οφείλει να μεριμνά για τον καθορισμό των δικαιωμάτων των νόμιμων μεταναστών εντός της επικράτειας της, την πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης, τον επαναπατρισμό των λαθρομεταναστών και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Τέλος, μπορεί να συνάπτει συμφωνίες με τρίτες χώρες για την επανεισδοχή στις χώρες καταγωγής τους ή προέλευσης των αυτών οι οποίοι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις εισόδου.

Ορόσημο για την Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική και την πολιτική ασύλου υπήρξε η Συνθήκη της Λισσαβώνας καθώς επέφερε μια σειρά σημαντικών αλλαγών που προσέδωσαν υπερεθνικό χαρακτήρα στην μεταναστευτική πολιτική. Βάση της ΣΤΛ η ΕΕ απέκτησε συντρέχουσα αρμοδιότητα με τα κράτη μέλη στη διαχείριση των

²⁰ Η υποενότητα που ακολουθεί έχει βασιστεί κυρίως στο :Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2018),Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση «Πολιτική Ασύλου»

μεταναστευτικών ροών και καθιερώθηκε η διαδικασία της συναπόφασης και η λήψη αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία σε θέματα νόμιμης μετανάστευσης.

Αναλυτικότερα, το νομοθετικό πλαίσιο της ΕΕ από το έτος 2008 και έπειτα συνοψίζεται ως εξής:

- ✓ Η οδηγία 2009/50/ΕΚ η οποία καθορίζει τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό να προάγει την κινητικότητα υψηλά εξειδικευμένων εργαζομένων υπό το καθεστώς της «μπλε κάρτας της ΕΕ» καθώς και κριτηρίων επιλεξιμότητας για κατώτατο όριο μισθού.
- ✓ Η οδηγία 2011/98/ΕΕ που καθορίζει μια ενιαία και απλουστευμένη διαδικασία για την υποβολή αίτησης από υπηκόους τρίτων χωρών σχετικά με την άδεια διαμονής και εργασίας σε κράτος μέλος καθώς και κοινά δικαιώματα για τους δικαιούχους.
- ✓ Η οδηγία 2014/36/ΕΕ που ορίζει τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών προβλέποντας τα επιτρεπόμενα χρονικά όρια και τα δικαιώματα των νόμιμων μεταναστών.
- ✓ Η οδηγία 2014/66/ΕΕ που καθορίζει τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την διευκόλυνση των διαδικασιών που αφορούν την ενδοεταιρική μετάθεση.
- ✓ Η οδηγία (ΕΕ) 2016/801 που καθορίζει τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών που αποσκοπούν στην έρευνα, τις σπουδές, την κατάρτιση τη πρακτική άσκηση, την εθελοντική υπηρεσία, τις ανταλλαγές μαθητών ή τα εκπαιδευτικά προγράμματα και την απασχόληση των εσωτερικών άμισθων βοηθών (au pair) καθώς επίσης και τα δικαιώματα αυτών και της οικογένειάς τους κατά περίπτωση.
- ✓ Η οδηγία 2003/109/ΕΚ που καθορίζει το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών που έχουν μακροχρόνια παραμονή στην Ευρωπαϊκή Ένωση και επεκτείνεται πλέον σε πρόσφυγες και άλλους δικαιούχους.
- ✓ Η οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου που ρυθμίζει το δικαίωμα της οικογενειακής επανένωσης.
- ✓ Η οδηγία 2002/90/ΕΚ του Συμβουλίου που δημιουργεί το πλαίσιο για τον ορισμό της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής.
- ✓ Η απόφαση πλαίσιο 2002/946/ΔΕΥ, που καθορίζει το νομικό πλαίσιο και τις κυρώσεις για την υποβοήθηση της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής.

- ✓ Η οδηγία 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και προστασία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων αλλά και την δίωξη των διακινητών.
- ✓ Η οδηγία 2004/81/ΕΚ που εισάγει την άδεια διαμονής στα θύματα εμπορίας ή και στα θύματα συνέργειας στη λαθρομετανάστευση οποία συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές εφόσον τα κράτη το αποφασίσουν.
- ✓ Η «οδηγία περί επιστροφής» (2008/115/ΕΚ) καθορίζει το νομικό πλαίσιο και τις διαδικασίες για την επιστροφή παράνομων μεταναστών.
- ✓ Η οδηγία 2009/52/ΕΚ που προβλέπει το ποινικό πλαίσιο και τις κυρώσεις κατά των εργοδοτών παράτυπων μεταναστών.

4.4 Κοινή Ευρωπαϊκή πολιτική Ασύλου

Η κοινή Ευρωπαϊκή πολιτική Ασύλου σε συνδυασμό με τη μεταναστευτική πολιτική αποσκοπεί στην διαχείριση και κατανομή των προσφυγικών ροών στις διάφορες χώρες. Κύριος στόχος της πολιτικής ασύλου ²¹είναι η παροχή επικουρικής και προσωρινής προστασίας και η διασφάλιση της συμμόρφωσης με την αρχή της μη επαναπροώθησης στα άτομα τα οποία προσπαθούν να αποφύγουν δίωξη ή σοβαρή βλάβη. Οι προϋποθέσεις χορήγησης ασύλου διέπονται, κατ' αρχήν, από τη Διεθνή Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και το Πρωτόκολλό του 1967. Σε ένα χώρο με ανοικτά σύνορα όπως η ΕΕ, που διέπεται από την ελεύθερη κυκλοφορία των ατόμων πρέπει να υπάρχει μια σφαιρική και συνολική προσέγγιση που θα εφαρμόζεται κοινά από όλα τα κράτη μέλη. Παρόλο που οι ροές ασύλου είναι ασύμμετρες, οι χώρες της ΕΕ είναι από κοινού υπεύθυνες για την αξιοπρεπή υποδοχή τους, βάση κοινά αποδεκτών προτύπων, σε όλη την επικράτεια της Ένωσης.

Από το έτος 1999 με την Συνθήκη του Άμστερνταμ και την έγκριση του προγράμματος του Τάμπερε, η ΕΕ εργάζεται με γνώμονα τη δημιουργία ενός Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ) σε δύο στάδια. Το πρώτο στάδιο από το 1999 έως το 2004 απέβλεπε στον καθορισμό των κριτηρίων προσδιορισμού του κράτους το οποίο είναι υπεύθυνο ως προς την εξέταση της αίτησης ασύλου, την δημιουργία βάσης δεδομένων (Eurodac) με σκοπό την συλλογή και σύγκριση δακτυλικών αποτυπωμάτων

²¹ Η υποενότητα που ακολουθεί έχει βασιστεί κυρίως στο :Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2018),Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση «Πολιτική Ασύλου»

των αιτούντων άσυλο και των παράνομων μεταναστών αλλά και την θέσπιση ελάχιστων προτύπων και προϋποθέσεων αναφορικά με την υποδοχή των αιτούντων άσυλο. Το δεύτερο στάδιο, αναμενόταν να ολοκληρωθεί έως το 2010.

Ωστόσο, η Συνθήκη της Λισσαβώνας ήρθε να αλλάξει άρδην την κατάσταση μετατοπίζοντας την εστίαση από τις ελάχιστες προδιαγραφές σε μια κοινή διαδικασία ασύλου και ένα κοινό καθεστώς προστασίας. Μάλιστα στο άρθρο 80 της ΣΛΕΕ προσδιορίζεται ρητά και με σαφήνεια ότι τα κράτη μέλη πρέπει να βασίζονται στην αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών σε όλα τα επίπεδα, μεταξύ των οποίων και το οικονομικό όσον αφορά τις πολιτικές μετανάστευσης. Κατ'επέκταση, το δεύτερο στάδιο της ΚΕΣΑ εγκρίθηκε μετά την υιοθέτηση της Συνθήκης της Λισσαβώνας και περιλαμβάνει τα κατωτέρω:

- ✚ Ενιαίο καθεστώς ασύλου και επικουρικής προστασίας.
- ✚ Κοινό σύστημα προσωρινής προστασίας.
- ✚ Κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα ή της επικουρικής προστασίας.
- ✚ Κοινά κριτήρια και μηχανισμούς για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που βαρύνεται με την ευθύνη της εξέτασης της αίτησης για άσυλο.
- ✚ Καλύτερες προδιαγραφές και πιο εναρμονισμένα πρότυπα με τις συνθηκών υποδοχής.
- ✚ Σύμπραξη και συνεργασία με τρίτες χώρες.

Ως εκ τούτου είναι σαφές ότι η Συνθήκη της Λισσαβώνας συνέβαλλε τα μέγιστα στην διαμόρφωση της ισχύουσας πολιτικής ασύλου. Ειδικότερα, το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο αλλά και οι τρέχουσες μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες στην Ευρωπαϊκή πολιτική Ασύλου συνοψίζονται ως εξής:

- ✓ Η αναδιατυπωμένη οδηγία 2011/95/ΕΕ σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την αναγνώριση των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας.
- ✓ Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 603/2013 αναφορικά με τη θέσπιση του Eurodac για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων.
- ✓ Ο αναδιατυπωμένος Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013 Δουβλίνο III για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας.

- ✓ Η αναδιατυπωμένη οδηγία 2013/33/ΕΕ με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία.
- ✓ Η αναδιατυπωμένη οδηγία 2013/32/ΕΕ σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας.
- ✓ Η οδηγία 2001/55/ΕΚ για τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και της δίκαιης κατανομής των βαρών μεταξύ των κρατών μελών.

Παράλληλα, εν μέσω της μεταναστευτικής πίεσης, η Επιτροπή εξέδωσε το 2015, το Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο για τη Μετανάστευση. Σκοπός της Επιτροπής, ήταν να παρουσιάσει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη μετανάστευση και να λάβει όλα τα απαιτούμενα μέτρα για την αντιμετώπιση της άμεσης κρίσης και την βιώσιμη επίλυση της. Στο πλαίσιο αυτό το Ευρωπαϊκό θεματολόγιο, καθορίζει επιπλέον μέτρα για την μεταρρύθμιση και βελτίωση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου μέσω εφαρμόσιμων κανονισμών αντί οδηγιών, που απασκοπούν στα εξής:

- ✓ Την απλούστευση των διαδικασιών ασύλου, τη βελτίωση των προτύπων αναφορικά με τις συνθήκες υποδοχής αλλά και την ενδελεχή εξέταση του ενδεχομένου κίνησης των διαδικασιών παράβασης.
- ✓ Την καταπολέμηση των καταχρήσεων (αβάσιμων αιτήσεων) μέσω συγκεκριμένων κατευθυντήριων γραμμών.
- ✓ Την αναθεώρηση της βάσης δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων των αιτούντων άσυλο (Eurodac), την αύξηση των βιομετρικών αναγνωριστικών στοιχείων αλλά και την λήψη μέτρων για την προώθηση της συστηματικής ταυτοποίησης.
- ✓ Την ενίσχυση των διατάξεων για την ασφαλή χώρα καταγωγής συμπεριλαμβανομένου ενός κοινού καταλόγου ασφαλών χωρών καταγωγής. με σκοπό την συντόμευση των διαδικασιών χορήγησης ασύλου.
- ✓ Την αξιολόγηση και ενδεχομένως μεταρρύθμιση του κανονισμού του Δουβλίνου με σκοπό την επίτευξη μιας βιώσιμης μεταναστευτικής πολιτικής έως το 2018.
- ✓ Την δημιουργία ενός συνεκτικού και κοινού Ευρωπαϊκού πλαισίου για την επανεγκατάσταση.

Επιπλέον, η ΕΕ έχει εντάξει το μεταναστευτικό ζήτημα σε έναν από τους κύριους τομείς της εξωτερικής της πολιτικής. Πιο συγκεκριμένα, η μετανάστευση κατέχει σημαντική θέση στο Ευρωπαϊκό πολιτικό θεματολόγιο, ειδικά μετά τα γεγονότα που

διαδραματίστηκαν το 2011 με την Αραβική Άνοιξη. Ως εκ τούτου η ΕΕ διεξάγει διαλόγους και προσπαθεί να δημιουργήσει εταιρικές σχέσεις και συνεργασίες με τρίτες χώρες με σκοπό την αντιμετώπιση των προκλήσεων κατά τρόπο επωφελή για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Τα σημαντικότερα επιτεύγματα όσον αφορά την εξωτερική διάσταση της πολιτικής ασύλου είναι τα εξής:

- ✓ Η Συνολική Προσέγγιση για τη Μετανάστευση και την Κινητικότητα (ΣΠΜΚ), που καθορίζει το γενικότερο πλαίσιο της εξωτερικής πολιτικής για τη μετανάστευση την κινητικότητα, την ενσωμάτωση και τη διεθνή προστασία.
- ✓ Η Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας, η οποία προβλέπει την επιστροφή στην Τουρκία όλων των παράτυπων μεταναστών που καταφθάνουν στα Ελληνικά νησιά από τον Μάρτιο του 2016 και μετά.
- ✓ Η Διακήρυξη της Νέας Υόρκης για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, που αποτελεί ορόσημο για την συμβολή της διεθνούς κοινότητας στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που απορρέουν από τη μεταναστευτική κρίση.

Επιπρόσθετα, η ΕΕ με σκοπό την εφαρμογή και περαιτέρω ολοκλήρωση της κοινής πολιτικής για το άσυλο και τη μετανάστευση διαθέτει διάφορα χρηματοδοτικά εργαλεία με κυριότερο το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ). Η χρηματοδότηση που απορρέει από το ΤΑΜΕ αγγίζει τα 6,6 δισ για την περίοδο 2014-2020. Άλλα, χρηματοδοτικά εργαλεία για την στήριξη των προσφύγων και των μεταναστών είναι το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Τέλος, διαθέτει και διάφορα καταπιστευματικά ταμεία για την κάλυψη δράσεων στο εξωτερικό, όπως το Καταπιστευματικό Ταμείο Έκτακτης Ανάγκης για την Αφρική, το Περιφερειακό Καταπιστευματικό Ταμείο της ΕΕ για την κρίση στη Συρία και η Διευκόλυνση για τους πρόσφυγες στην Τουρκία.

4.4.1 Κριτική αποτίμηση της πολιτικής Ασύλου της ΕΕ

Παρά τις προσπάθειες της ΕΕ για την δημιουργία μιας ολοκληρωμένης πολιτικής ασύλου και μετανάστευσης παρουσιάζονται διάφορα παράδοξα και ανακολουθίες με τις βασικές αρχές της Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, οι αιτούντες άσυλο, σύμφωνα με τον

κανονισμό του Δουβλίνου, αξιολογούνται από την χώρα που φθάνουν αρχικά, που είναι συνήθως η Ελλάδα ή η Ιταλία και δεν δύνανται να φύγουν νόμιμα, να εγκατασταθούν και να εργαστούν αλλού. Επί της ουσίας οι αιτούντες άσυλο δένονται με την χώρα υποδοχής και δεν έχουν νόμιμους τρόπους προσφυγής στο άσυλο (Φίλης, 2017:σελ 20-21).

Έτσι, αν ένας πρόσφυγας επιθυμεί για παράδειγμα να κάνει αίτηση σε μια οποιαδήποτε χώρα εκτός από την χώρα πρώτης υποδοχής του, θα πρέπει η αίτηση και η πρώτη επίσημη καταγραφή του να γίνει σε αυτή. Γεγονός το οποίο είναι οξύμωρο, καθώς η Ένωση δεν έχει το κατάλληλο ρυθμιστικό πλαίσιο αλλά και τις αντίστοιχες διαδικασίες να δέχεται αιτήσεις απ' ευθείας από τις χώρες καταγωγής τους. Κατ' επέκταση, μέχρι και την συμφωνία του προσωρινού προγράμματος επείγουσας μετεγκατάστασης των προσφύγων από τις χώρες υποδοχής, οι πρόσφυγες αναγκάζονταν να προσεγγίζουν με παράνομους τρόπους τις χώρες επιλογής τους. Το δεύτερο παράδοξο σε σχέση με την ανωτέρω διαδικασία είναι ότι αν ο πρόσφυγας καταφέρει να φτάσει εν τέλει στη χώρα επιλογής του μπορεί να αιτηθεί άσυλο ακόμα και αν έχει φθάσει παράτυπα και με άνομα μέσα (Φίλης, 2017:σελ 21-22).

Ωστόσο, ακόμα και αν η συμφωνία του προσωρινού προγράμματος επείγουσας μετεγκατάστασης λειτουργούσε πλήρως, ο πρόσφυγας στερείται πάλι το δικαίωμα επιλογής. Αυτό συμβαίνει διότι η τελική επιλογή γίνεται από το κράτος που δέχεται την αίτηση, βάση των αναγκών του σε ανθρώπινο δυναμικό. Ως αποτέλεσμα, η ΕΕ φαίνεται να αποδέχεται την ανάγκη να παρασχεθεί προστασία στον νομίμως αναγνωρισμένο πρόσφυγα αλλά στερώνοντας του το δικαίωμα της επιλογής και της ισότιμης πρόσβασης στην αγορά εργασίας της Ένωσης (Φίλης, 2017:σελ 22). Άλλωστε, και οι συνθήκες υποδοχής των αιτούντων άσυλο δεν είναι οι καλύτερες. Χαρακτηρίζονται από ανεπαρκής δομές φιλοξενίας, χρονοβόρες διαδικασίες και απαγόρευση εργασίας για ένα χρόνο. Γεγονός το οποίο αντίκειται στην πράξη ,στις αρχές της Ένωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Άγγελο Συρίγο, το Ευρωπαϊκό σύστημα παροχής ασύλου και οι συνακόλουθοι κανονισμοί Δουβλίνο I, II, III δημιουργούν ανισότητες και αδικίες στις χώρες της περιφέρειας που υποδέχονται τον κύριο όγκο των προσφυγικό ροών προς όφελος των χωρών της κεντρικής Ευρώπης (Φίλης, 2017:σελ 28). Γεγονός το οποίο γίνεται κατανοητό και από τους φορείς χάραξης της Ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε

πρόταση για τη μεταρρύθμιση του συστήματος Δουβλίνου τον Μάιο του 2016 ²²με σκοπό να καταστήσει το σύστημα πιο διαφανές δίκαιο και αποτελεσματικό. Τα κυριότερα σημεία της πρότασης είναι τα εξής:

- ✓ Η δημιουργία ενός μηχανισμού ισότιμης αντιμετώπισης ο οποίος θα προσδιορίζει πότε μια χώρα δέχεται δυσανάλογο αριθμό αιτήσεων σε σχέση με το ΑΕΠ της (άνω του 150 % του αριθμού αναφοράς) και θα μεριμνά για την μετεγκατάσταση των νέων αιτούντων άσυλο.
- ✓ Κάθε χώρα που θα επιλέγει να μη συμμετάσχει προσωρινά στην ανακατανομή θα πρέπει να καταβάλλει στο κράτος μέλος εισφορά αλληλεγγύης ύψους 250 000 EUR για κάθε αιτούντα που θα αποφασίζει να μην δεχτεί.
- ✓ Ο μηχανισμός ισότιμης αντιμετώπισης θα πρέπει να αναγνωρίζει τις προσπάθειες κάθε κράτους μέλους που μεριμνά για την επανεγκατάσταση ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας απευθείας από τρίτη χώρα μέσω νόμιμων οδών.
- ✓ Η δημιουργία ενός αποτελεσματικότερου και πιο λειτουργικού συστήματος όσον αφορά της διαδικασίες μεταφοράς.
- ✓ Η δημιουργία ενός πιο συνεκτικού πλαισίου που θα καθορίζει τις νομικές υποχρεώσεις που απορρέουν για τους αιτούντες άσυλο ως προς το κράτος μέλος που έχει την ευθύνη εξέτασης της αίτησης τους για την αποφυγή καταχρήσεων και δευτερογενών μετακινήσεων.
- ✓ Ενδυνάμωση της προστασίας των συμφερόντων των αιτούντων άσυλο και ειδικότερα των ασυνόδευτων ανηλίκων.

Ωστόσο, μέχρι στιγμής δεν έχει επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με τη μεταρρύθμιση των κανόνων του Δουβλίνου καθώς οι διαφορές μεταξύ των χωρών του Βορρά και του Νότου φαίνονται ασυμβίβαστες. Ως εκ τούτου, η ΕΕ πρέπει να εργαστεί συστηματικά ούτως ώστε το Ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου να ολοκληρωθεί και να καταστεί βιώσιμο μέσο μακροπρόθεσμα.

²² . Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016) Δελτίο Τύπου «Προς ένα βιώσιμο και δίκαιο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου» Βρυξέλλες

Συμπεράσματα

Η ΕΕ το 2015 βρέθηκε αντιμέτωπη με την μεγαλύτερη μεταναστευτική κρίση που εμφανίστηκε μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο. Συγκεκριμένα το 2015 και το 2016 πάνω από 2,5 εκ. άνθρωποι ζήτησαν άσυλο ενώ πάνω από 2000 έχασαν τη ζωή τους στη Μεσόγειο. Η κατάσταση αυτή βρήκε την Ευρώπη εντελώς απροετοίμαστη αναδεικνύοντας για άλλη μια φορά τις δομικές τις παθογένειες. Οι αυξανόμενες προσφυγικές ροές δημιούργησαν την ανάγκη για ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις προκειμένου να εξασφαλιστεί η ασφάλεια των συνόρων, η δικαιότερη κατανομή των αιτούντων άσυλο, η βελτίωση του συστήματος ασύλου αλλά και η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης. Εντούτοις, σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται αντιμέτωπη με μια πολιτική κρίση και όχι μεταναστευτική. Παρόλο που οι μεταναστευτικές ροές κορυφώθηκαν το 2015 κάθε επόμενη χρονιά σημείωσαν σημαντική μείωση. Κατά τον Τσάρλι Γιάξλεϊ, εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ το πρόβλημα εντοπίζεται στο ότι ένας πολύ μικρός αριθμός χωρών δέχεται δυσανάλογο βάρος ως προς την υποδοχή μεταναστών. Αυτό που είναι απαραίτητο, είναι να επωμιστεί πιο δίκαια το βάρος μεταξύ των χωρών. Πράγματι, η προσφυγική –μεταναστευτική κρίση κατακερμάτισε πολιτικά την Ένωση. Σε πολιτικό επίπεδο αναδείχθηκαν δύο διακριτοί πόλοι. Ο ένας πόλος είναι αυτός που ευνοεί τον εθνικισμό και την ξеноφοβία και ο άλλος που υποστηρίζει τον ανθρωπισμό και την αλληλεγγύη. Ως αποτέλεσμα, η μεταναστευτική κρίση αναδείχθηκε σε μια υπαρξιακή κρίση για την ΕΕ ευνοώντας την αύξηση του Ευρωσκεπτικισμού και απειλώντας τη συνοχή της. Εν κατακλείδι η ΕΕ καλείται σήμερα να μετατρέψει την πρόκληση της μετανάστευσης υπερασπίζοντας της αξίες της και διατηρώντας την συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών της.

Βιβλιογραφία 4^ο Κεφαλαίου

1. Φίλης, Κ. (2017) «Πρόσφυγες, Ευρώπη, Ανασφάλεια» Εκδόσεις Παπαδόπουλος, Αθήνα.
2. Ροντιέ, κ.(2016) «Μετανάστες και Πρόσφυγες» Εκδόσεις Εικοστού Πρώτου, Αθήνα.
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015) 240 τελικό «Ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για τη μετανάστευση» Βρυξέλλες.
<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/152/μεταναστευτικη-πολιτικη>
4. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2018),Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση «Πολιτική Ασύλου»
http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_4.2.2.pdf
5. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2018),Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση «Μεταναστευτική Πολιτική»
<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/152/μεταναστευτικη-πολιτικη>
6. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016) Δελτίο Τύπου «Προς ένα βιώσιμο και δίκαιο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου» Βρυξέλλες.
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1620_el.htm
7. <http://www.unhcr.org/europe-emergency.html>
8. <https://www.unrefugees.org/emergencies/refugee-crisis-in-europe/>
9. <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/el/#what-is-the-eu-doing>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ – ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Εισαγωγή:

Η ταχύτατη ανάπτυξη της Κίνας και της Ινδίας αλλά και γενικότερα των οικονομιών της Ασίας αποτελεί θέμα παγκόσμιου ενδιαφέροντος. Πιο συγκεκριμένα, η Κίνα από το 1989 έως το 2018 παρουσίασε κατά μέσο όρο ετήσια οικονομική ανάπτυξη της τάξεως του 9,58% ενώ η Ινδία περίπου 6%. Οι δύο αυτές χώρες μαζί με τις αναδυόμενες αγορές της Ρωσίας και της Βραζιλίας, γνωστές μέσα από τον διεθνή σχηματισμό BRIC αναμένεται να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία τα επόμενα χρόνια. Ως εκ τούτου, τόσο η ανάπτυξη της Κίνας όσο και της Ινδίας αποτελούν για την ΕΕ σημαντική πρόκληση. Από τη μία πλευρά παρουσιάζονται σπουδαίες ευκαιρίες συνεργασίας και από την άλλη εγείρονται ερωτήματα αν και κατά πόσο η ΕΕ θα μπορέσει να διαχειριστεί τους παγκόσμιους οικονομικούς της εταίρους διατηρώντας παράλληλα την συνοχή στο εσωτερικό της.

5.1 Η Οικονομία της Κίνας

Η οικονομική ανάπτυξη της Κίνας κατά τα τελευταία 20 χρόνια υπήρξε ραγδαία.²³ Η μετατροπή της χώρας από μια αγροτική οικονομία σε μια βιομηχανική και εξαγωγική δύναμη, χαρακτηρίστηκε σχεδόν θαύμα. Από το 1978 όπου ξεκίνησε αργά αλλά σταθερά τις μεταρρυθμιστικές της προσπάθειες κατάφερε σήμερα να αναδειχθεί στη δεύτερη ισχυρότερη οικονομία στον κόσμο με πληθυσμό 1.3 δισ. Με έναν μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης γύρω στο 9,5% έβγαλε 800 εκ. άτομα από την φτώχεια και πέτυχε την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της. Ακόμα και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης όπου ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας επιβραδύνθηκε, παρέμεινε πάλι σε υψηλά επίπεδα αποφεύγοντας εν τέλει μια ύφεση της οικονομίας.

²³ Βλ. <http://www.worldbank.org/en/country/china/overview>

Η ανάπτυξη της Κινέζικης οικονομίας οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην μεταστροφή της από μια κεντρικά κατευθυνόμενη οικονομία σε μια οικονομία της αγοράς.²⁴ Η κεντρική κυβέρνηση από την αρχή των μεταρρυθμίσεων επεδίωξε την προσέλκυση ξένων επενδύσεων και την προώθηση των εξαγωγών. Το χαμηλό κόστος εργασίας σε συνδυασμό με την διοικητικά καθοριζόμενη συναλλαγματική ισοτιμία του νομίσματός κατέστησε τις εξαγωγές εξαιρετικά φθηνές. Γεγονός, το οποίο δημιούργησε θέσεις εργασίας αλλά παρείχε και σημαντικά οφέλη στους ξένους επενδυτές καθιστώντας το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της σταθερά πλεονασματικό, προσθέτοντας τεράστια δυναμική στην οικονομική της ανάπτυξη.

Το ΑΕΠ της Κίνας το 2017 έφθασε να αξίζει 12237.70 δισ. δολάρια ΗΠΑ αντιπροσωπεύοντας το 19,74% του ΑΕΠ της παγκόσμιας οικονομίας.²⁵ Την ίδια περίοδο, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας έφτασε στα 7329.09 που είναι το υψηλότερο σημείο που έχει καταγραφεί από το 1962, αντιπροσωπεύοντας το 58% του παγκόσμιου μέσου όρου. Όσον αφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις, η Κίνα προσέλκυσε 91,77 δισ. δολάρια από τον Ιανουάριο του 2018 έως τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους με ετήσιο ρυθμό αύξησης 2,9% ενώ το εμπορικό της πλεόνασμα έφθασε τα 31,69 δισ. δολάρια το Σεπτέμβριο. Είναι εμφανές ότι η σταθερή και ταχεία ανάπτυξη της Κινέζικης οικονομίας βελτίωσε το βιοτικό επίπεδο των πολιτών της αλλά συνέβαλλε και στην σταθερότητα και ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας.

Παρόλα αυτά η Κίνα παραμένει μια αναπτυσσόμενη οικονομία,²⁶ καθώς το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της απέχει από αυτό των ανεπτυγμένων χωρών και οι μεταρρυθμίσεις στην οικονομία δεν έχουν ολοκληρωθεί. Η ταχύτατη οικονομική της ανάπτυξη διέυρνε τις ανισότητες, οδήγησε στην ταχεία αστικοποίηση και επιβάρυνε την περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται, ότι σύμφωνα με έκθεση μελετητών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου το 50% περίπου του εθνικού εισοδήματος κατευθύνεται στο 20% του Κινέζικου πληθυσμού. Όλα αυτά σε συνδυασμό με την δημογραφική πίεση λόγω της γήρανσης του πληθυσμού και της εσωτερικής μετανάστευσης, συνιστούν σημαντικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει. Ως εκ τούτου, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιώσιμη ανάπτυξη της οικονομίας είναι

²⁴ Βλ. Enikonomia.gr, «Κίνα, το οικονομικό θαύμα των τελευταίων 35 ετών» 30/06/2016

²⁵ Βλ. <https://tradingeconomics.com/china/gdp-growth-annual>

²⁶ Βλ. <http://www.worldbank.org/en/country/china/overview>

απαραίτητο να συνεχιστούν οι μεταρρυθμίσεις και να αναπροσαρμοστούν οι πολιτικές όπου χρειάζεται.

Μια ακόμη σημαντική πρόκληση που έχει να αντιμετωπίσει η Κίνα είναι το συνολικό της χρέος το οποίο αυξάνεται δυσανάλογα.²⁷ Το συνολικό χρέος της χώρας, τροφοδοτούμενο κυρίως από το δανεισμό στην αγορά ακινήτων, τις κυβερνήσεις και το σκιώδες τραπεζικό σύστημα, έχει σχεδόν τετραπλασιαστεί από το 2007. Πιο συγκεκριμένα από 7 τρις δολάρια το 2007 έφτασε στα 28 τρις δολάρια τα 2014 αγγίζοντας το 282% του ΑΕΠ με το εταιρικό χρέος να ανέρχεται στο 171% του ΑΕΠ. Η εντυπωσιακή ανάπτυξη της οικονομίας από το 2000 έως το 2013 οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο δανεισμό. Ακόμη και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης το 2008 η Κινεζική οικονομία συνέχισε να μεγαθύνεται λόγω της πιστωτικής επέκτασης (4 τρις γουαν) που εξασφάλισε η κυβέρνηση για την στήριξη της οικονομίας. Κατ επέκταση, το χρέος της Κίνας έχει αρχίσει να προκαλεί ανησυχίες και είναι απαραίτητο να σταθεροποιηθεί πριν μετατραπεί σε πρόβλημα τόσο για την ίδια τη χώρα όσο και για την παγκόσμια οικονομία.

Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Κίνα θα συνεχίσει να έχει καλές επιδόσεις και το 2018 με προβλεπόμενο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης περίπου 6,6%. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας συνεχίζει να συγκλίνει με αυτό των ΗΠΑ αν και με συγκρατημένους ρυθμούς. Αποτελεί δε, ηγέτη στην παγκόσμια ψηφιακή καινοτομία. Γεγονός το οποίο της προσφέρει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και δύναται να αναδιαμορφώσει την οικονομία της μετριάζοντας την επιβράδυνση του αναπτυξιακού της ρυθμού. Εν τούτοις, αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι Κίνα, μετά από πολλές δεκαετίες ταχείας μεγέθυνσης αρχίζει να στρέφεται στην ποιοτική ανάπτυξη της οικονομίας. Για πρώτη φορά, θέτει στην ατζέντα των μεταρρυθμίσεων ζητήματα όπως ο περιορισμός του χρέους, η επιτάχυνση των προσπαθειών εξισορρόπησης, η αναβάθμιση του ρόλου των δυνάμεων της αγοράς το περεταίρω άνοιγμα της αγοράς και η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός του πλαισίου πολιτικής.

Όσον αφορά το συνολικό χρέος, συνεχίζει να αυξάνεται αν και παρατηρούνται κάποια σημάδια βελτίωσης. Ειδικότερα, το εταιρικό χρέος ως προς το ΑΕΠ έχει αρχίσει να σταθεροποιείται αλλά τα χρέος της κυβέρνησης και των νοικοκυριών συνεχίζει την ανοδική του πορεία, πυροδοτούμενο από επενδυτικές δαπάνες εκτός

²⁷ Βλ. IMF (2018) "China's Economic Outlook in Six Charts".

προϋπολογισμού, υποθήκες και καταναλωτικά δάνεια. Γεγονός το οποίο υποδεικνύει ότι απαιτείται χρόνος και σαφώς καθορισμένες δράσεις προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ανωτέρω παθογένειες. Όσον αφορά δε την αντιμετώπιση των προκλήσεων και την εξισορρόπηση των ανισοτήτων, αυτή θα μπορούσε να επέλθει μέσω της αύξησης των κοινωνικών δαπανών. Δηλαδή, θα μπορούσε να επενδύσει στην υγεία, την εκπαίδευση και τις κοινωνικές μεταφορές μέσω της φορολόγησης στο εισόδημα, στα ακίνητα και στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Έτσι, θα μπορούσε να τονώσει την κατανάλωση και να μειώσει τις κοινωνικές ανισότητες και να προστατεύσει το περιβάλλον.

Εν κατακλείδι, η Κίνα μετά από σχεδόν 4 δεκαετίες μεταρρυθμίσεων εξελίχθηκε από μια φτωχή χώρα στη δεύτερη μεγαλύτερη δύναμη παγκοσμίως, καταφέροντας να μεταπηδήσει από την κατηγορία του χαμηλού εισοδήματος σε εκείνη του μεσαίου. Μέχρι το 2030 δε, αναμένεται ότι η οικονομία της θα είναι μεγαλύτερη από εκείνη της Αμερικής. Ωστόσο, σύμφωνα με μια έκθεση της παγκόσμιας τράπεζας από το 2012, οι χώρες πιο εύκολα μεταβαίνουν από την κατηγορία του χαμηλού εισοδήματος σε εκείνη του μεσαίου παρά από την κατηγορία του μεσαίου σε εκείνη του υψηλού εισοδήματος. Ως εκ τούτου, για να μπορέσει η Κίνα να αποφύγει αυτή την παγίδα πρέπει εστιάσει στην ποιοτική ανάπτυξη της οικονομίας, να εμπιστευτεί τις δυνάμεις της αγοράς και να εφαρμόσει όσο το δυνατόν γρηγορότερα τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις. Με τον τρόπο αυτό, μπορεί σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο η ανάπτυξη να είναι ασθενέστερη αλλά μακροπρόθεσμα θα είναι πιο ισχυρή και βιώσιμη.

5.2 Η Οικονομία της Ινδίας

Σύμφωνα με την Παγκόσμια τράπεζα, η Ινδία είναι σήμερα η έκτη ισχυρότερη οικονομία παγκοσμίως.²⁸ Από το 1990 όπου ξεκίνησαν οι μεταρρυθμίσεις, ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας ακολούθησε μια σταθερή ανοδική πορεία, η δημοσιονομική σταθερότητα βελτιώθηκε ενώ η οικονομία εκσυγχρονίστηκε και ενστερνίστηκε περισσότερο τις αρχές της παγκοσμιοποίησης. Παράλληλα, αυξήθηκε το προσδόκιμο ζωής των πολιτών και δόθηκε έμφαση στην εκπαίδευση ενώ το επιχειρηματικό, το γεωπολιτικό και πολιτικό περιβάλλον αναβαθμίστηκαν αισθητά. Τα τελευταία χρόνια δε, τα ποσοστά της ακραίας φτώχειας να έπεσαν από το 46% στο 13,4%. Εντούτοις, παρά τις ισχυρές οικονομικές επιδόσεις της χώρας, η ανάπτυξη υπήρξε άνιση μεταξύ των διαφόρων πληθυσμιακών ομάδων ενώ τα χαμηλά επίπεδα επενδύσεων και εξαγωγών

²⁸ Βλ. The World Bank (2018) "India Development Update : India's Growth Story"

υπονομεύουν τις μακροπρόθεσμες προοπτικές για ανάπτυξη. Σε μέσο μακροπρόθεσμο επίπεδο η επιτάχυνση της ανάπτυξης και της σταθερότητας δεν υπήρξαν γραμμικές.²⁹ Ειδικότερα, υπήρξαν περίοδοι όπου ο ρυθμός ανάπτυξης αυξανόταν ταχύτατα και άλλες όπου ακολουθούσε μια πιο μετριοπαθή πορεία. Αναλυτικότερα, κατά την περίοδο 2004-2008 ο ρυθμός ανάπτυξης της Ινδικής οικονομίας αυξήθηκε ταχύτατα αγγίζοντας το 8,8%. Ήταν ίσως και η μόνη περίοδο παρατεταμένης ανάπτυξης. Γεγονός το οποίο, μπορεί να αποδοθεί τόσο στην γενικότερη παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη της περιόδου όσο και στις σημαντικές μεταρρυθμίσεις που ακολούθησε η χώρα σε διάφορους τομείς. Αντίθετα, κατά την περίοδο του 2008-2009 ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης μειώθηκε γεγονός το οποίο μεταφράστηκε σε επιβράδυνση των επενδύσεων, των εξαγωγών, του δανεισμού και των εξαγωγών. Αυτό μπορεί να οφείλετε τόσο στις γενικότερες συνέπειες της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης όσο και στην υπερφορολόγηση για τη διαχείριση της κρίσης και την επιβράδυνση των μεταρρυθμίσεων.

Κατά το έτος 2017 ο ρυθμός ανάπτυξης επιβραδύνθηκε προσωρινά κάτω από το 7% αλλά το 2018 έφτασε στο 8,2%.³⁰ Το ΑΕΠ της Ινδίας το 2017 έφτασε να αξίζει 2597,49 δις δολάρια ΗΠΑ αντιπροσωπεύοντας το 4,19% της παγκόσμιας οικονομίας. Την ίδια περίοδο το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ινδίας έφτασε τα 1.963,55 δολάρια ΗΠΑ που είναι και το υψηλότερο ποσοστό που έχει καταγραφεί στη χώρα και αντιπροσωπεύει το 16% της παγκόσμιας οικονομίας. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις έφτασαν στο ιστορικά υψηλό επίπεδο των 8579 εκ. δολάρια ΗΠΑ ενώ το εμπορικό έλλειμμα αυξήθηκε στα 13.98 δις. δολάρια ΗΠΑ τον Σεπτέμβριο του 2018 έναντι των 9.4 δις τον προηγούμενο χρόνο.

Σε αντίθεση με την Κίνα, η Ινδία ακολούθησε ένα εντελώς διαφορετικό αναπτυξιακό πρότυπο περνώντας πολύ γρήγορα από τον αγροτικό τομέα στον τομέα των υπηρεσιών.³¹ Οι υπηρεσίες στην Ινδία συνεισφέρουν περισσότερο από τον βιομηχανικό και τον αγροτικό τομέα στην ανάπτυξη, την παραγωγικότητα και την απασχόληση. Δεδομένης της υπεροχής που κατέχει ο τομέας των υπηρεσιών στην Ινδική οικονομία έναντι του βιομηχανικού τομέα, το αναπτυξιακό πρότυπο της χώρας προσιδιάζει σε αυτό των ΗΠΑ. Ως εκ τούτου, αναπτύσσονται εύλογες αμφιβολίες όσον

²⁹ Βλ. The World Bank News: 2018 Press Releases "India's Growth Story since the 1990s Remarkably Stable and Resilient".

³⁰ Βλ. <https://tradingeconomics.com/india/gdp>

³¹ Βλ. Ghani E, "India's great leap into services" 09/10/2017.29. Βλ. <https://tradingeconomics.com/india/gdp>

αφορά την ποιότητα και την βιωσιμότητα του αυξανόμενου ρόλου που διαδραματίζει ο τομέας των υπηρεσιών στην οικονομική δραστηριότητα.

Το αναπτυξιακό πρότυπο της Ινδικής οικονομίας³² υποστηρίχτηκε από τους εξής παράγοντες:

- Το χαμηλό κόστος εργασίας.
- Την ταχεία αύξηση του πληθυσμού που είναι σε ηλικία εργασίας.
- Το ισχυρό νομικό της σύστημα.
- Τη χρήση της Αγγλικής γλώσσας.
- Τα δίκτυα επιχειρήσεων που έχουν αναπτυχθεί στον τεχνολογικό τομέα.

Ωστόσο, μια σειρά από παθογένειες και αδυναμίες αποτελούν σοβαρά εμπόδια για την αναπτυξιακή πορεία της χώρας. Οι παθογένειες αυτές είναι οι εξής:

- Οι φτωχές υποδομές.
- Η χαμηλή παραγωγικότητα.
- Το ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό.
- Υψηλός πληθωρισμός.
- Το ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο.
- Το χαμηλό ποσοστό εθνικής αποταμίευσης.
- Η σχετικά κλειστή οικονομία.

Συμπερασματικά, η Ινδία φαίνεται να επανέρχεται στην αναπτυξιακή της τροχιά σημειώνοντας και πάλι υψηλά ποσοστά ανάπτυξης. Εντούτοις, για να μπορέσει να διατηρήσει αυτά τα υψηλά ποσοστά και να τα καταστήσει σταθερά και βιώσιμα θα πρέπει να προχωρήσει σε μια σειρά μεταρρυθμίσεων.³³ Απώτερος σκοπός των μεταρρυθμίσεων πρέπει να είναι η αύξηση των επενδύσεων, των εξαγωγών, η αναζωογόνηση του τραπεζικού δανεισμού και το περεταίρω άνοιγμα της αγοράς. Εάν η Ινδία καταφέρει εν τέλει να αποκτήσει υψηλή και διατηρήσιμη ανάπτυξη θα συμβάλει καθοριστικά στην παγκόσμια οικονομία και το εμπόριο αλλά και στη συλλογική φιλοδοξία για τον τερματισμό της ακραίας φτώχειας στον κόσμο.

³² Βλ. <https://www.tutor2u.net/economics/reference/india-economic-growth-and-development>

³³ Βλ. <https://www.worldbank.org/en/country/india/overview>

5.3 Οι σχέσεις ΕΕ-Κίνας

Οι σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κίνας αναπτύχθηκαν ταχέως μετά την καθιέρωση διπλωματικών δεσμών μεταξύ τους από το 1975 και μετά.³⁴ Με την ένταξη της Κίνας στο Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου το 2001 όπου και δεσμεύτηκε για την περαιτέρω απελευθέρωση της οικονομίας της και την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων προς την κατεύθυνση αυτή, οι σχέσεις των δύο χωρών μπήκαν σε άλλη τροχιά. Έτσι, η ΕΕ και η Κίνα το 2003 δεσμεύτηκαν για την ανάπτυξη μιας συνολικής στρατηγικής εταιρικής σχέσης διευρύνοντας την συνεργασία τους σε μια ευρεία γκάμα θεμάτων με αποτέλεσμα να χαρακτηρίζονται πλέον από υψηλό βαθμό αλληλεξάρτησης. Τόσο η Κίνα όσο και η ΕΕ κατέχουν σήμερα, σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια πολυπολική σκηνή και μοιράζονται την ίδια ευθύνη για την προαγωγή της παγκόσμιας ειρήνης, ευημερία και αειφορίας. Ως εκ τούτου, το 2013 οι δύο πλευρές υιοθέτησαν την Στρατηγική ατζέντα 2020 με σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας τους προς αμοιβαίο όφελος.

Η στρατηγική ατζέντα ΕΕ-Κίνας 2020 είναι το έγγραφο που διέπει τις σχέσεις μεταξύ των 2 χωρών. και θέτει τις βάσεις για την εξέλιξη της εταιρικής τους σχέσεις πέραν του εμπορίου και της οικονομίας. Οι στρατηγικοί τομείς και οι συνακόλουθες πρωτοβουλίες της ατζέντας 2020 είναι οι εξής:

❖ Ειρήνη και ασφάλεια

- Βελτίωση του συντονισμού σε θέματα στρατηγικής, πολιτικής και ασφάλειας μέσω του στρατηγικού διαλόγου με σκοπό την προαγωγή των διμερών σχέσεων αλλά και την διασφάλιση της διεθνούς ειρήνης και ανάπτυξης.
- Ενδυνάμωση του διαλόγου για διεθνή ζητήματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος και ενίσχυση των διαβουλεύσεων για τα θέματα της Αφρικής, Κεντρικής Ασίας, Λατινικής Αμερικής και άλλων γειτονικών χωρών.
- Ενδυνάμωση της συνεργασίας σε περιφερειακά και διαπεριφερειακά φόρα που έχουν ως στόχο να συνεισφέρουν στην αειφόρο ανάπτυξη της Ασίας.
- Ενίσχυση της συνεργασίας σε πολυμερή φόρα που έχουν ως στόχο να συνεισφέρουν σε θέματα που άπτονται της παγκόσμιας διακυβέρνησης και να αξιολογήσουν πολυμερών οργανισμών όπως οι G20.

³⁴ Η υποεπένδυση που ακολουθεί έχει βασιστεί κυρίως στα επίσημα έγγραφα: Delegation of the European Union to China (2013) "EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation" και European Commission (2016) "Elements for a new EU strategy on China" Brussels

- Ενίσχυση της συνεργασίας για την καθιέρωση δίκαιων και αποτελεσματικών κανόνων σε στρατηγικούς τομείς όπως το διεθνές εμπόριο και οι επενδύσεις, ο χρηματοπιστωτικός τομέας, το περιβάλλον και η τεχνολογία.
- Ενίσχυση της συνεργασίας για την πυρηνική ασφάλεια και την μη διάδοση των πυρηνικών όπλων σε διεθνές επίπεδο.
- Ενίσχυση και προαγωγή ενός ασφαλούς και ανοιχτού κυβερνοχώρου μέσω της δημιουργίας πλατφόρμων όπως η πλατφόρμα EU-China Cyber Taskforce.
- Εμβάθυνση των ανταλλαγών μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ενίσχυση του διαλόγου για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Συνεργασία σε έργα για την καταπολέμηση του διεθνούς εγκλήματος, της παράνομης μετανάστευσης, της τρομοκρατίας και τις κυβερνοεπιθέσεις υπό το πλαίσιο που θεσπίζουν η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς.
- Αναβάθμιση της συνεργασίας στον τομέα της άμυνας και ασφάλειας από το επίπεδο του διαλόγου σε πιο πρακτικό επίπεδο.
- Ενίσχυση της συνεργασίας για την ασφάλεια στη θάλασσα και την καταπολέμηση της πειρατείας μέσω κοινών δράσεων.
- Ενδυνάμωση της συνεργασίας για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε άτομα που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές.

➤ **Ευημερία**

❖ **Εμπόριο και επενδύσεις**

- Επιβεβαίωση του μηχανισμού του Οικονομικού και Εμπορικού Διαλόγου Υψηλού Επιπέδου ως το βασικό φόρουμ για τη λήψη αποφάσεων σε ζητήματα εμπορίου, επενδύσεων και οικονομίας.
- Διαπραγμάτευση με σκοπό την κατάληξη σε μια ολοκληρωμένη Συμφωνία Επενδύσεων που θα καλύπτει μια σειρά θεμάτων αμοιβαίου ενδιαφέροντος, περιλαμβανομένων της προστασίας των επενδύσεων και την πρόσβαση στην αγορά, η οποία μελλοντικά θα μπορούσε να οδηγήσει και σε μια συμφωνία ελεύθερου εμπορίου.
- Δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την ανάπτυξη του εμπορίου μεταξύ των δύο μερών.

- Ενίσχυση της Κίνας αναφορικά με τις πολιτικές των δημοσίων συμβάσεων ούτως ώστε να μπορέσει να ενταχθεί συμφωνία για τις δημόσιες συμβάσεις του ΠΟΕ.
- Ενίσχυση του συντονισμού ΕΕ και Κίνας σε πολυμερή φόρα για θέματα που άπτονται της παγκόσμιας διακυβέρνησης.
- Ενίσχυση του διαλόγου και των διαπραγματεύσεων προκειμένου να επιλυθούν τα προβλήματα στις διμερείς σχέσεις, και ιδίως οι τριβές στον εμπορικό τομέα.
- Αναγνώριση της ανάγκης και των δύο μερών να ακολουθούν τους κανόνες του ΠΟΕ για να επιλύουν τα προβλήματα αθέμιτων εμπορικών πρακτικών.
- Ενθάρρυνση μιας πρακτικής και αμοιβαίας επωφελούς συνεργασίας μεταξύ της Κίνας και της Ευρωπαϊκής τράπεζας επενδύσεων.
- Ενθάρρυνση της πρόθεσης της Κίνας να συνεργαστεί με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης για να ενισχύσει τις επενδύσεις της στην ΕΕ.
- Ενδυνάμωση και σύναψη ενός ανανεωμένο σχεδίου δράσης σχετικά με την τελωνειακή συνεργασία ΕΕ-Κίνας για τα ΔΔΙ (2014-2017).
- Ενδυνάμωση του διαλόγου σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία (ΠΙ) και ενίσχυση της συνεργασίας για την καταπολέμηση της απομίμησης και της πειρατείας.
- Ενίσχυση της δέσμευσης για την διεθνή τυποποίηση και την αναγγελία όσων προτύπων, περιορίζουν την πρόσβαση στην αγορά.
- Διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας ιδίως μέσα από συμφωνίες επιτοκίων και πράξεων ανταλλαγής νομισμάτων μεταξύ των κεντρικών τραπεζών των δύο χωρών.
- Διερεύνηση εναλλακτικών και καινοτόμων μορφών χρηματοπιστωτικής συνεργασίας για να ενισχύσουν την πρόσβαση στη χρηματοδότηση για τις επιχειρήσεις και ειδικότερα τις ΜΜΕ.
- Ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών στον τομέα του ηλεκτρονικού εμπορίου και ειδικότερα όσον αφορά τις ρυθμιστικές του πτυχές.
- Να δώσουν ώθηση στις διαπραγματεύσεις για να καταλήξουν σε ολοκληρωμένη συμφωνία για την χρήση και προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων.
- Ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας των καταναλωτικών (μη εδώδιμων) προϊόντων και τη διενέργεια ελέγχων εκ μέρους της Κίνας για τον εντοπισμό της προέλευσης επικίνδυνων προϊόντων που έχουν κοινοποιηθεί στο πλαίσιο του συστήματος Rapex για την Κίνα.

- Την επιβεβαίωση της δέσμευσης για συμφωνία σχετικά με την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών όσον αφορά τους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς με το παγκόσμιο πρότυπο του ΟΟΣΑ.

❖ **Βιομηχανία και Τεχνολογίες της πληροφορίας**

- Ενίσχυση του βιομηχανικού διαλόγου και του μηχανισμού διαβούλευση μεταξύ ΕΕ και Κίνας αλλά και ανταλλαγή πολιτικών με σκοπό την διευκόλυνση του εμπορίου βιομηχανικών προϊόντων.
- Ενίσχυση του διαλόγου στις τεχνολογίες της πληροφορίας, των τηλεπικοινωνιών και της μηχανοργάνωσης με ανταλλαγή πολιτικών και κανονισμών.

❖ **Γεωργία**

- Ενίσχυση διαλόγου για τη βελτίωση της συνεργασίας στους τομείς της αειφόρου αγροτικής παραγωγής, της οργανικής γεωργίας και της αγροτική έρευνας.
- Ανάπτυξη συγκεκριμένων σχεδίων για την διασφάλιση της ασφάλειας των τροφίμων και των αγροτικών προϊόντων, την ανάπτυξη των πόλεων και της υπαίθρου αλλά και την δημιουργία αγροτικών συστημάτων φιλικών προς το περιβάλλον.
- Ενίσχυση της συνεργασίας αναφορικά με την Έρευνα και την Καινοτομία στον τομέα της γεωργίας, των τροφίμων και της βιοτεχνολογίας.
- Βελτίωση της συνεργασίας για την διαχείριση της αλιείας και την καταπολέμηση της λαθραίας και άναρχης αλιείας.

❖ **Μεταφορές και Υποδομές**

- Άμεση εφαρμογή της συμφωνίας συνεργασίας στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας.
- Ενδυνάμωση της συνεργασίας για την ανάπτυξη ευφύων αναβαθμισμένων και πλήρως διασυνδεδεμένων υποδομών και επέκταση της συνεργασίας στη διαλειτουργικότητα της εφοδιαστικής αλυσίδας μεταξύ Ασίας και Ευρώπης.
- Διερεύνηση νέων μοντέλων συνεργασίας στον τομέα των υποδομών.

➤ **Αειφορία**

❖ **Επιστήμη, τεχνολογίες και καινοτομία**

- Ενίσχυση της συνεργασίας στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας, της καινοτομίας, της έρευνας, της αειφόρου ανάπτυξης και της αστικοποίησης με τη

συμμετοχή της βιομηχανίας και των πανεπιστημιακών και ερευνητικών ιδρυμάτων.

- Εφαρμογή της κοινής δήλωσης συνεργασίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με ιδιαίτερη έμφαση στις ΜΜΕ καθώς και ενίσχυση της συνεργασίας στα πλαίσια του πολυμερούς διεθνούς οργανισμού ενέργειας σύντηξης (ITER).

❖ **Ενέργεια**

- Ενδυνάμωση της συνεργασίας σε θέματα ενέργειας στο πλαίσιο του διαλόγου για την ενέργεια και εφαρμογή ενός οδικού χάρτη που θα διέπει τις δύο χώρες σε επίπεδο κανονιστικό, πολιτικό και προτύπων.
- Διερεύνηση για περαιτέρω συνεργασία σε ενεργειακές τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών άνθρακα και επανεστίαση σε υπάρχουσες πλατφόρμες συνεργασίας όπως το Κέντρο Καθαρής Ενέργειας ΕΕ-Κίνας.
- Ανταλλαγή εμπειρίας και προώθηση βέλτιστων πρακτικών σε θέματα ενέργειας και επιστημονική συνεργασία για την ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας με τρόπο που να διασφαλίζει την προστασία και ασφάλεια.

❖ **Αστικοποίηση**

- Προώθηση της συνεργασίας σε θέματα αστικοποίησης μέσω του διαλόγου και της ανταλλαγής εμπειρίας σε σχέδια αστικής ανάπτυξης, υποδομών και μελετών για την σχετικά με την αστική-αγροτική ενσωμάτωση.
- Προαγωγή της συνεργασίας των δύο χωρών κατά τον αστικό σχεδιασμό και την εκπόνηση έργων συνεργασίας καθώς και την ανάπτυξη «Πόλεων επίδειξης» μέσω της καινοτομίας και της σύγχρονης τεχνολογίας.
- Διασφάλιση της εταιρικής σχέσης των δύο χωρών μέσω του φόρουμ αστικοποίησης.

❖ **Προστασία του περιβάλλοντος και κλιματική αλλαγή**

- Αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων για τη μείωση της κλιματικής αλλαγής στο πλαίσιο των επιταγών του πρωτόκολλου του Κιότο.
- Συνεργασία μεταξύ τους αλλά και με άλλες χώρες για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κάτω των 2 °C σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα.
- Συνεργασία για την καταπολέμηση της ρύπανσης όλων των ειδών, την διατήρηση και την αειφόρο χρήση των δασών και τη βιοποικιλότητα, την προστασία του περιβάλλοντος από τις αερομεταφορές αλλά και την δημιουργία

στρατηγικού πλαισίου για μια πράσινη οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

- Στήριξη της Κίνας για τη δημιουργία της δικής της αγοράς εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών, ανταλλαγή εμπειρίας σε κανονιστικά ζητήματα και περιβαλλοντικά πρότυπα.
- Διερεύνηση της προοπτικής για συνεργασία με τον ΠΟΕ στην βάση της απελευθέρωσης του εμπορίου περιβαλλοντικών προϊόντων και υπηρεσιών στις χώρες Οικονομικής Συνεργασίας Ασίας-Ειρηνικού.

❖ Κοινωνική πρόοδος

- Ενδυνάμωση του διαλόγου στις κοινωνικές πολιτικές με σκοπό την προαγωγή της κοινωνικής ασφάλειας και συνοχής, της δημόσιας υγείας, της προστασίας ατόμων με αναπηρία και την καταπολέμηση της ανεργίας, της δημογραφικής γήρανσης και της εσωτερικής μετανάστευσης.
- Από κοινού υλοποίηση του έργου για τη μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής προστασίας και του έργου την για ασφάλεια και την υγεία στην εργασία σε βιομηχανίες υψηλού κινδύνου.

❖ Δημόσια πολιτική

- Δημιουργία ενός μηχανισμού διαλόγου και συνεργασίας στον τομέα της δημόσιας πολιτικής και ειδικότερα σε νομικά και διοικητικά θέματα καθώς και σε θέματα πρόληψης φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών.

❖ Συνεργασία για την παγκόσμια ανάπτυξη

- Ενίσχυση του διαλόγου σε θέματα και πολιτικές διεθνούς ενδιαφέροντος και προσπάθεια για τη δημιουργία μιας αναπτυξιακής ατζέντας για την περίοδο μετά το 2015.

❖ Διαστημική και αεροδιαστημική

- Ενίσχυση της συνεργασίας αναφορικά με την επιστήμη του διαστήματος και τις εφαρμογές της, προώθηση της ανταλλαγής πληροφοριών μέσω του συστήματος δορυφορικής πλοήγησης Beidou και Galileo αλλά και του προγράμματος Copernicus.
- Ανταλλαγή πληροφοριών αναφορικά με τα δεδομένα γεωσκόπησης και γεωεπιστημών με σκοπό την προώθηση έργων πράσινης ανάπτυξης.

- ❖ **Βελτίωση της συνεργασίας σε θέματα διαχείρισης ωκεανών.**
- ❖ **Πρώθηση της συνεργασίας στον τομέα της περιφερειακής πολιτικής.**
 - **Διαπροσωπικές ανταλλαγές**
- ❖ **Πολιτισμός, εκπαίδευση και νεολαία**
 - Ενίσχυση της συνεργασίας στους τομείς του πολιτισμού και του διαλόγου για την εκπαίδευση, δημιουργία πολιτιστικών κέντρων των δύο χωρών και ανταλλαγή σπουδαστών.
- ❖ **Διευκόλυνση των διαπροσωπικών ανταλλαγών**
 - Διευκόλυνση των ανταλλαγών για τους πολίτες της ΕΕ και της Κίνας, υποστήριξη του διαλόγου ΕΕ-Κίνας σχετικά με την κινητικότητα και τη μετανάστευση και εφαρμογή της Κοινής δήλωσης στον τομέα του βιώσιμου τουρισμού από την Κίνα και την ΕΕ.

Το Στρατηγικό Θεματολόγιο Συνεργασίας 2020 μεταξύ ΕΕ και Κίνας αποτελεί αναμφισβήτητα το σημαντικότερο έγγραφο κοινής απόφασης σε υψηλό επίπεδο, για μια ολοκληρωμένη στρατηγική εταιρική σχέση μεταξύ των δύο μερών. Ωστόσο, λόγω της ταχύτατης ανάπτυξης της Κίνα αλλά και αλλά και της πρόθεσης της να διαδραματίσει ενεργότερο ρόλο στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, η ΕΕ χρειάζεται μια δική της στρατηγική που θα θέτει στο επίκεντρο τα δικά της συμφέροντα. Μια νέα ατζέντα η οποία αναγνωρίζει την ανάγκη για ουσιαστικότερη συμβολή της Κίνας στο διεθνές σύστημα αλλά και την ανάγκη να διαχειριστεί τις διαφορές των δύο χωρών.

5.3.2 Νέα προσέγγιση στις σχέσεις ΕΕ-Κίνας

Η Κίνα βρίσκεται σε ένα κρίσιμο σημείο αναφορικά με την μελλοντική της ανάπτυξη. Έχει πλέον αποδεχτεί ότι το οικονομικό και κοινωνικό μοντέλο που ακολούθησε όλα αυτά τα χρόνια αποδείχτηκε μη βιώσιμο και στρέφεται πλέον σε ένα πιο ισορροπημένο πρότυπο οικονομικής ανάπτυξης, που θα βασίζεται στην ενδυνάμωση των θεσμών και το περεταίρω άνοιγμα της αγοράς. Ωστόσο, η μετάβαση αυτή δε θα είναι εύκολη, καθώς θα πρέπει να αντισταχθεί σε πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα στο εσωτερικό της. Γεγονός το οποίο αναμένεται να έχει ισχυρό αντίκτυπο σε οικονομικό και

στρατηγικό επίπεδο, διεθνώς. Ως εκ τούτου, η ΕΕ βρίσκεται αντιμέτωπη με μια σειρά από προοπτικές αλλά και προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει.

Πιο συγκεκριμένα :

- Επιταχύνεται το άνοιγμα της Κινεζικής οικονομίας σε παγκόσμια κλίμακα, γεγονός το οποίο μπορεί να προσφέρει πολλαπλά οφέλη αν γίνει στο κατάλληλο πλαίσιο.
- Η αυξανόμενη επιρροή της Κίνας καταδεικνύει την ανάγκη για ενεργότερο ρόλο στην παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση.
- Η επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας προς όφελος των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που απαιτούνται, αναμένεται να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες αλλά και προκλήσεις τόσο στο εσωτερικό όσο και το εξωτερικό της χώρας.
- Το τελευταίο πενταετές πρόγραμμα της Κίνας αποσκοπεί στην αποκατάσταση της ισορροπίας στον οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό τομέα, στην ανάπτυξη με κύριο μοχλό την αύξηση της κατανάλωσης και την καταπολέμηση της διαφθοράς.
- Η επιβολή νέων περιορισμών στους ξένους επενδυτές αντίκειται στις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της ελεύθερης αγοράς.
- Η αυταρχική ανταπόκριση της Κίνας, στις εγχώριες αντιδράσεις εμποδίζει την αποκατάσταση του κράτους δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Δεδομένων των ανωτέρω προκλήσεων και προοπτικών αλλά και των σημαντικών αλλαγών που έχουν προκύψει τα τελευταία χρόνια τόσο στην Κίνα όσο και την ΕΕ, οι δύο πλευρές πρέπει να επανεξετάσουν και να επαναβεβαιώσουν την μεταξύ τους σχέση. Στο πλαίσιο αυτό, η κοινή ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποσκοπεί να θέσει τις βάσεις για μια νέα στρατηγική της ΕΕ ως προς την Κίνα και να επιβεβαιώσει τον ηγετικό ρόλο της Ένωσης στην παγκόσμια σκηνή.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την Επιτροπή, η ΕΕ πρέπει να :

- ❖ Επιδιώξει νέα ανοίγματα για να ενδυναμώσει τις σχέσεις της με την Κίνα.
- ❖ Να στηρίξει πρακτικά την Κίνα στις μεταρρυθμιστικές της προσπάθειες με τρόπο αμοιβαία επωφελή για τις οικονομικές και εμπορικές τους σχέσεις.

- ❖ Να προωθήσει την αμοιβαιότητα και τον δίκαιο ανταγωνισμό σε όλους τους τομείς της μεταξύ τους συνεργασίας.
- ❖ Να επιδιώξει την ταχεία ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για την κατάληξη σε μια ολοκληρωμένη Συμφωνία Επενδύσεων και να εκμεταλλευτεί νέες ευκαιρίες στην αγορά.
- ❖ Να προωθήσει τη διασύνδεσης ΕΕ και Κίνας στους τομείς του εμπορίου, των υποδομών και της ανταλλαγής προσώπων μέσω μιας ανοικτής αλλά κανονιστικά οριοθετημένης πλατφόρμας.
- ❖ Να συμβάλλει στην προώθηση των παγκόσμιων δημοσίων αγαθών, της βιώσιμης ανάπτυξης και τις διεθνούς ασφάλειας σύμφωνα με τις επιταγές των Ηνωμένων Εθνών και των G20.
- ❖ Να προωθήσει τον σεβασμό για τα κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- ❖ Να καταστήσει την Κίνα υπόλογη ως προς την πρόοδο που παρουσιάζει αναφορικά με την διαφύλαξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- ❖ Να εμμείνει στην πολιτική της για «μία ενιαία Κίνα» υποστηρίζοντας την αρχή «μία χώρα, δύο συστήματα».
- ❖ Να συνεχίσει την ανάπτυξη των σχέσεων της με την Ταιβάν και στηρίξει τις προσπάθειες για τη βελτίωση των σχέσεων Κίνας – Ταιβάν.
- ❖ Να συνυπολογίσει τη σχέση της με τις ΗΠΑ και τους άλλους στρατηγικούς της εταίρους κατά την χάραξη πολιτικής στην Κίνα.
- ❖ Να υποστηρίξει σθεναρά την Κίνα στις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές μεταρρυθμίσεις προς ένα ανοικτό και βιώσιμο οικονομικό μοντέλο.
- ❖ Να εντείνει την παρακολούθηση αναφορικά με την πρόσβαση στην Κινέζικη αγορά και το καθεστώς στήριξης στον τομέα της Έρευνας από τις Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.
- ❖ Να θέσει σε προτεραιότητα την ταχύτερη κατάληξη σε συμφωνία για την προστασία στην ονομασία των τροφίμων μέσω των γεωγραφικών ενδείξεων.
- ❖ Να μελετήσει το ενδεχόμενο δημιουργίας μιας ζώνης ελευθέρου εμπορίου, μόλις η Κίνα ολοκληρώσει τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις.
- ❖ Να επιμένει στις αιτιάσεις της προς την Κίνα για περικοπή της υπερπαραγωγικότητας στον κλάδο της βιομηχανίας, μέσω ενός σαφώς προσδιορισμένου χρονοδιαγράμματος.
- ❖ Να ενθαρρύνει τις Κινέζικες επενδύσεις στην ΕΕ εφόσον αυτές διέπονται από τους κανόνες και το δίκαιο της Ένωσης, αναμένοντας και από την

Κινέζικη πλευρά να καλωσορίσει τις Ευρωπαϊκές επενδύσεις μειώνοντας τους περιορισμούς.

- ❖ Να ενισχύσει τη συνεργασία στην επιβολή των κανόνων δικαίου και στην νομοθεσία περί ανταγωνισμού σε νευραλγικούς τομείς.
- ❖ Να ενδυναμώσει τη συνεργασία στον τομέα της Έρευνας και της Ανάπτυξης αλλά και της ψηφιακής οικονομίας.
- ❖ Να ενισχύσει τη συνεργασία στην προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.
- ❖ Να ενθαρρύνει την χρήση της πλατφόρμα συνδεσιμότητας μεταξύ ΕΕ και Κίνας για την καλύτερη ροή του εμπορίου, των επενδύσεων και των ατόμων.
- ❖ Να συνεργαστεί με την Κίνα όσον αφορά την πρωτοβουλία «Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος» ενθαρρύνοντας την να ακολουθήσει τους κανόνες της αγοράς και τις διεθνείς νόρμες.
- ❖ Να ενθαρρύνει τις επαφές μεταξύ των λαών μέσω νέων κινήτρων και να ενισχύσει το διάλογο για την κινητικότητα και τη μετανάστευση.
- ❖ Να ενθαρρύνει την Κίνα να σεβαστεί τα διεθνή πρότυπα και κανόνες αναγνωρίζοντας τον κομβικό ρόλο της στην παγκόσμια διακυβέρνηση.
- ❖ Να ενθαρρύνει την Κίνα να αναλάβει ενεργότερο ρόλο στον τομέα της δημόσιας ασφάλειας και να συμβάλλει στην ειρήνη.
- ❖ Να ενθαρρύνει την Κίνα να κατοχυρώσει τις ελευθερίες της ναυσιπλοΐας και υπερπτήσης.
- ❖ Να βρει κοινό έδαφος με την Κίνα σε θέματα αφοπλισμού, μη διάδοσης των πυρηνικών και καταπολέμησης της τρομοκρατίας.
- ❖ Να αποκτήσει σαφή γνώση των πολιτικών άμυνας και ασφάλειας της Κίνας.
- ❖ Να εντάξει την Αφρική στην συνεργασία της με την Κίνα σε θέματα ασφάλειας και να συμβάλλουν στις προσπάθειες της για διατήρηση της ειρήνης.
- ❖ Να επιδιώξει την δημιουργία μιας κοινής πλατφόρμας με την Κίνα για να προάγει τις προτεραιότητες των G20 και να την ενθαρρύνει να αναλάβει ενεργότερο ρόλο στον ΠΟΕ.
- ❖ Να επιμείνει ως προς την εκπλήρωση των διεθνών υποχρεώσεων της Κίνας αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- ❖ Να εκμεταλλευτεί την δέσμευση της Κίνας για την προστασία του περιβάλλοντος και να επιδιώξει τη δημιουργία κοινού προγράμματος δράσης.

- ❖ Να ενθαρρύνει την Κίνα να λάβει μέτρα για την ασφαλέστερη υγειονομική περίθαλψη την καταπολέμηση της μικροβιακής αντοχής.

Συμπερασματικά, αν η ΕΕ θέλει να οικοδομήσει μια ουσιαστική σχέση συνεργασίας με την Κίνα, θα πρέπει να αναπτύξει μια σφαιρική και ολοκληρωμένη στρατηγική προσέγγιση που θα συνδέει τις δράσεις της Επιτροπής με τα άλλα θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη. Παρότι μια συνεργασία με την Κίνα θα είναι επωφελής σε οικονομικό και εμπορικό επίπεδο η ΕΕ δεν πρέπει να υποσκελίσει τις αξίες της. Αντίθετα, η παρούσα κατάσταση απαιτεί ενισχυμένη συνοχή και τήρηση ενιαίας στάσης στον καθορισμό των πολιτικών αλλά και τη διατήρηση της διεθνούς έννομης τάξης. Έτσι μόνο, η ΕΕ θα μπορέσει να χτίσει σχέσεις εμπιστοσύνης και ουσιαστικής συνεργασίας με την Κίνα, που θα οδηγήσουν σε αμοιβαίο όφελος. Ωστόσο, η ΕΕ κατά την διαδικασία προσέγγισης της Κίνας, θα πρέπει να λάβει υπ' όψη της ότι πρόκειται για ένα μονοκομματικό σύστημα που εφαρμόζει ένα κρατοκεντρικό μοντέλο καπιταλισμού. Σε κάθε περίπτωση πάντως, μια αποτυχία ενίσχυσης της συνεργασίας των δύο χωρών συνεπάγεται δυσμενείς συνέπειες για την οικονομία και το εμπόριο μεταξύ τους.

5.4 Οι σχέσεις ΕΕ-Ινδίας

Οι σχέσεις της ΕΕ και της Ινδίας χρονολογούνται από το 1960 όπου η Ινδία ήταν από τις πρώτες σχεδόν χώρες που ξεκίνησε διπλωματικές σχέσεις με την ΕΟΚ.³⁵ Το 1994 υπέγραψαν μια συμφωνία συνεργασίας που εκτείνονταν πέρα από τους τομείς του εμπορίου και της οικονομίας, ενώ το 2004 η συνεργασία τους αναβαθμίστηκε σε στρατηγική εταιρική σχέση. Ωστόσο, ορόσημο στην μεταξύ τους συνεργασία υπήρξε η 13^η Σύνοδος Κορυφής όπου οι δύο πλευρές υιοθέτησαν το πρόγραμμα δράσης "Ινδία –ΕΕ 2020" για μια σειρά από θέματα παγκόσμιας πολιτικής, οικονομίας, ασφάλειας και συνεργασίας.

Η Ινδία αποτελεί σήμερα σημαντικό στρατηγικό εταίρο της ΕΕ αντιπροσωπεύοντας μια πολυπληθή και δυναμική αγορά 1.25 δισ. ατόμων. Πιο συγκεκριμένα κατά την περίοδο 2015-2016, η ΕΕ ήταν ο υπ' αριθμόν ένα εμπορικός εταίρος για την Ινδία αντιπροσωπεύοντας το 13,5% του συνολικού της εξωτερικού εμπορίου ενώ η Ινδία ήταν ο ένατος για την ΕΕ, αντιπροσωπεύοντας 2,2% του εξωτερικού της εμπορίου. Η

³⁵ Η υποενότητα που ακολουθεί έχει βασιστεί κυρίως στο επίσημο έγγραφο: European Union - EU-India Summit (2016) "EU-India Agenda for Action-2020".

αξία των εξαγωγών της ΕΕ προς την Ινδία αυξήθηκε από 24,2 δις. το 2006 σε 37,8 το 2016 ενώ η αξία των εισαγωγών της ΕΕ από την Κίνα αυξήθηκε από 22,6 δις σε 39,3 δις κατά την ίδια περίοδο. Παράλληλα, το εμπόριο υπηρεσιών μεταξύ των δύο χωρών σχεδόν τριπλασιάστηκε την περασμένη δεκαετία. Ως εκ τούτου και λόγω της αυξανόμενης δυναμικής των εμπορικών τους σχέσεων, οι δύο πλευρές βρίσκονται σε διαπραγματεύσεις από το 2007 για την επίτευξη συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου μεταξύ τους.

Επίσης, η ΕΕ με την Ινδία από το 2004 και μετά έχουν αναπτύξει μια συνολική συνεργασία σε μια ευρεία γκάμα τομέων πολιτικής. Ειδικότερα, η ΕΕ και η Ινδία συνεργάζονται στενά σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος όπως στην ενέργεια, το περιβάλλον, την έρευνα και την ανάπτυξη, τη γεωργία, της βιοτεχνολογίες, την ψηφιακή οικονομία, την κοινωνία, τη μετανάστευση και την κινητικότητα, την εκπαίδευση κ.α. Η συνεργασία τους αυτή αντικατοπτρίζεται μέσα από τις διμερείς συμφωνίες, την συμμετοχή σε διεθνή φόρα, την πολιτική συνεργασία και τον διάλογο. Η συνεργασία αυτή, ενισχύθηκε σημαντικά από το πρόγραμμα δράσης "Ινδία –ΕΕ 2020" μέσα από το οποίο καθίσταται σαφές ότι οι δύο χώρες πρέπει να εξελίξουν την μεταξύ τους σχέση ούτως ώστε να διαδραματίσουν ενεργότερο ρόλο στην παγκόσμια οικονομία και σταθερότητα.

5.4.1 Ατζέντα δράσης ΕΕ-Ινδίας 2020

Κατά τη 13η σύνοδο κορυφής ΕΕ-Ινδίας που έλαβε χώρα στις 30 Μαρτίου 2016, οι ηγέτες επιβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους για ενίσχυση της στρατηγικής εταιρικής τους σχέσης και ενέκριναν την ατζέντα δράσης ΕΕ-Ινδίας για το 2020. Η ατζέντα δράσης ΕΕ-Ινδίας φιλοδοξεί να αποτελέσει τον χάρτη πορείας για τα επόμενα πέντε χρόνια σε μια σειρά θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος.

Πιο συγκεκριμένα, οι στρατηγικοί τομείς και οι συνακόλουθες πρωτοβουλίες της ατζέντας 2020 είναι οι έξης:

❖ Ασφάλεια και Εξωτερική πολιτική

- Ενδυνάμωση της συνεργασίας στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής σε περιοχές κοινού ενδιαφέροντος όπως η ΕΕ, η Ασία, η Αφρική και η

Μέση Ανατολή μέσα από τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων και τριγωνικής συνεργασίας.

- Ενδυνάμωση της συνεργασίας για την πυρηνική ασφάλεια και την μη διάδοση των πυρηνικών όπλων, καταπολέμηση του διεθνούς εγκλήματος, της παράνομης μετανάστευσης, της τρομοκρατίας και την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο.
- Διερεύνηση της πιθανότητας ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ της EUROPOL και των Ινδικών υπηρεσιών.

❖ **Ανθρώπινα Δικαιώματα**

- Την συνέχιση του διαλόγου για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

❖ **Εμπόριο, Οικονομία και Επενδύσεις**

- Επιβεβαίωση της δέσμευσης για συνεργασία στο πλαίσιο των G20 και την επίτευξη απτών αποτελεσμάτων στις εν εξελίξει διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ.
- Διευκόλυνση των Ευρωπαϊκών επενδύσεων στην Ινδία και χρήση των θεσμικών μηχανισμών για την επίλυση των διαφορών και την εμπάθυνση της συνεργασίας στους τομείς του εμπορίου και των επενδύσεων.
- Ανταλλαγή εμπειρίας και βέλτιστων πρακτικών σε θέματα δημόσιων διαγωνισμών, πνευματικής ιδιοκτησίας, δασμών και της πολιτικής ανταγωνισμού.
- Ενδυνάμωση του διαλόγου μεταξύ των Ευρωπαϊκών και Ινδιών επιχειρήσεων και ιδίως των ΜΜΕ.
- Ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα των φαρμακευτικών, βιοτεχνολογικών και ιατρικών προϊόντων.

➤ **Θέματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος και Διατομεακή συνεργασία**

❖ **Κλιματική αλλαγή**

- Συνεργασία για την εφαρμογή της συμφωνίας για το κλίμα του Παρισιού και για την εγκαθίδρυση τακτικού διαλόγου μεταξύ ΕΕ και Ινδίας σχετικά με την κλιματική αλλαγή.
- Ενίσχυση της συνεργασίας σε διεθνή φόρα.

❖ **Ενέργεια**

- Διεύρυνση της συνεργασίας σε θέματα ενέργειας μεταξύ των οποίων η ανανεώσιμη ενέργεια, τα αειφόρα βιοκαύσιμα, ο καθαρός άνθρακας, η ενεργειακή απόδοση, τα ευφυή δίκτυα και η σύντηξη.

❖ Περιβάλλον

- Εντατικότερη ανταλλαγή πληροφοριών για θέματα όπως ο καθαρός αέρος, τα ύδατα, τα χημικά, το έδαφος και η βιοποικιλότητα υπό το πρίσμα των πρωτοβουλιών «Καθαρός Γάγγης» και «Καθαρή Κίνα».
- Ενίσχυση της συνεργασίας για τα ύδατα και δημιουργία και εφαρμογή μιας Εταιρικής Σχέσης για τα Ύδατα μεταξύ των δύο πλευρών.
- Ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών για την προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας, τη βελτίωση της βιομηχανικής διαδικασίας και την ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή βιώσιμη ανάπτυξη.

❖ Ατζέντα για βιώσιμη ανάπτυξη έως το 2030

- Εγκαθίδρυση διαλόγου για την εφαρμογή της ατζέντας για βιώσιμη ανάπτυξη έως το 2030 αλλά και ενίσχυση της συνεργασίας σε διεθνή φόρα.

❖ Αστική ανάπτυξη

- Ενίσχυση της συνεργασίας σε θέματα αστικής ανάπτυξης όπως η ενέργεια, οι υποδομές, η εξυγίανση και η διαχείριση των υδάτων αλλά και η προώθηση των συμπράξεων σε κρατικό, τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

❖ Έρευνα και Ανάπτυξη

- Ενίσχυση της συνεργασίας στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας.
- Αμοιβαία πρόσβαση για τους ερευνητές σε προγράμματα του Ορίζοντα 2020 αλλά και σε άλλα προγράμματα υπό την αιγίδα της Ινδίας.
- Ολοκλήρωση και εφαρμογή της συμφωνίας EYPATOM-Ινδίας.

❖ Τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνίας

- Δημιουργία συνεργιών μεταξύ της πρωτοβουλία “Ψηφιακή Ινδία” και “Ψηφιακή ενιαία αγορά”.
- Ανταλλαγή εμπειρίας και βέλτιστων πρακτικών σε διάφορες εφαρμογές, όπως το διαδίκτυο των πραγμάτων (κυρίως ασύρματο), το υπολογιστικό νέφος, η πληροφορική υψηλών επιδόσεων και η ασφάλεια του κυβερνοχώρου.
- Δημιουργία ενός μηχανισμού συγχρηματοδότησης για την έρευνα και ανάπτυξη σε επιλεγμένους τομείς πληροφορικής.

❖ **Μεταφορές και Διάστημα**

- Ενίσχυση της συνεργασίας και του διαλόγου στην πολιτική μεταφορών αλλά και την πολιτική αεροπορία.
- Ενίσχυση της διαστημικής συνεργασίας και ειδικότερα στους τομείς των γεωσκοπήσεων και πλοήγησης αλλά και της παρατήρησης της γης.

❖ **Διαπροσωπικοί δεσμοί**

- Ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της μετανάστευσης και εφαρμογή της κοινής ατζέντας Κίνας-ΕΕ για την μετανάστευση και την κινητικότητα.
- Διερεύνηση των πιθανοτήτων συνεργασίας για την ανάπτυξη δεξιοτήτων στα πλαίσια της στρατηγικής των G20 με την συμμετοχή των κρατών μελών της ΕΕ.
- Ενίσχυση της συνεργασίας για την προώθηση της απασχόλησης, της κοινωνική συνοχής και την προστασία της υγείας στην εργασία.
- Ενίσχυση του διαλόγου και της συνεργασίας στους τομείς της εκπαίδευσης και του πολιτισμού.
- Προώθηση του διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών μεταξύ ΕΕ και Ινδίας αλλά και των αρχών της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Κατ’ επέκταση, η Ατζέντα συνεργασίας ΕΕ-Ινδίας αποτελεί ορόσημο για τις δύο χώρες αποδεικνύοντας ότι οι μεταξύ τους σχέσεις έχουν εξελιχθεί σε μια σειρά από τομείς πέρα από το εμπόριο. Για την πλήρωση των στόχων του εν λόγω προγράμματος θα χρησιμοποιηθούν όλοι οι διαθέσιμοι μηχανισμοί μεταξύ των οποίων οι μηχανισμοί διαλόγου, η ανταλλαγή εμπειρίας, αλλά και οι μηχανισμοί χρηματοδοτικής στήριξης της

Ευρωπαϊκής τράπεζας Επενδύσεων. Ως εκ τούτου, η επίτευξη των στόχων που θέτει η Ατζέντα ΕΕ-Ινδίας 2020 θα είναι καθοριστική για την περαιτέρω εξέλιξη των σχέσεων τους και η πρόοδος που σημειώνεται θα παρακολουθείται τακτικά στις διασκέψεις κορυφής.

Συμπεράσματα

Εν κατακλείδι, η Ινδία και η Κίνα τα τελευταία χρόνια μεταλλάσσονται συνεχώς τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο με αποτέλεσμα να συγκαταλέγονται σήμερα ανάμεσα στους σημαντικότερους διεθνείς δρώντες. Τα τελευταία χρόνια δε, έχουν επιδοθεί σε μια διαδικασία ανοίγματος της αγοράς αλλά και γενικότερης οικονομικής μεταρρύθμισης με σκοπό την σταδιακή ενσωμάτωση τους στην παγκόσμια αγορά. Γεγονός το οποίο, μπορεί να προσφέρει πολλαπλά οφέλη στην ΕΕ αν διαχειριστεί σωστά τις ευκαιρίες που προκύπτουν και αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις ενδεχόμενες προκλήσεις που συνεπάγεται η ταχύτατη ανάπτυξη τους.

Βιβλιογραφία 5^{ΟΥ} Κεφαλαίου

1. Delegation of the European Union to China (2013) *“EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation”*.
http://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/eu-china_2020_strategic_agenda_en.pdf
2. European Commission (2016) *“Elements for a new EU strategy on China”* Brussels.
http://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/joint_communication_to_the_european_parliament_and_the_council_elements_for_a_new_eu_strategy_on_china.pdf
3. The World Bank News: 2018 Press Releases *“India’s Growth Story since the 1990s Remarkably Stable and Resilient”*.
4. IMF: (2018) Press Releases Press 18/310 *“IMF Executive Board Concludes 2018 Article IV Consultation with the People’s Republic of China”*.
5. European Union - EU-China Summit joint statement (2015), *“The way forward after forty years of EU-China cooperation”*.

6. European Union - EU-India Summit (2016) *"EU-India Agenda for Action-2020"*.
7. IMF (2018) *"China's Economic Outlook in Six Charts"*.
<https://www.imf.org/en/News/Articles/2018/07/25/na072618-chinas-economic-outlook-in-six-charts>
8. The World Bank (2018) *"India Development Update: India's Growth Story"*.
9. Ghani E, *"India's great leap into services"* 09/10/2017.
(<https://www.livemint.com/Opinion/fH67wjvToxPgy7imk8J6xN/Indias-great-leap-into-services.html>)
10. Enikonomia.gr, *«Κίνα, το οικονομικό θαύμα των τελευταίων 35 ετών»* 30/06/2016
11. <http://www.worldbank.org/en/country/china/overview>
12. <https://www.worldbank.org/en/country/india/overview>
13. <https://www.tutor2u.net/economics/reference/india-economic-growth-and-development>

Τελικά Συμπεράσματα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση για περισσότερα από 50 χρόνια επέδειξε αξιοσημείωτη επιτυχία ως προς την διασφάλιση της οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας των κρατών της. Αυτό που ξεκίνησε το 1952 με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) ως μια οικονομική συνεργασία για την αποφυγή των συγκρούσεων, μετεξελίχθηκε σε μια οικονομική και πολιτική Ένωση 28 χωρών. Μέσα από αυτή την πολύχρονη πορεία η Ε.Ε κατάφερε να προάγει την ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της και να διακριθεί για το έργο της στην ειρήνη, τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, τα υψηλά επίπεδα ανεργίας, η στασιμότητα της οικονομικής ανάπτυξης, η δημοσιονομική κρίση αλλά και οι αυξανόμενες ροές μεταναστών πλήττουν την κοινωνική συνοχή και εντείνουν την ανασφάλεια για το μέλλον. Παράλληλα, η κρίση χρέους των χωρών του Ευρωπαϊκού Νότου σε συνδυασμό με την επιφυλακτικότητα του Ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος να παρέχει χρηματοδότηση οδηγούν στην έλλειψη εμπιστοσύνης στην Ευρωπαϊκή οικονομία. Χώρες όπως η Πορτογαλία, η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ισπανία έχοντας χάσει την δυνατότητα χρηματοδότησης από τις διεθνείς αγορές έρχονται αντιμέτωπες με τις δομικές αδυναμίες της οικονομίας τους, δημιουργώντας αποσταθεροποιητικές τάσεις για ολόκληρη την Ευρωζώνη. Οι ανεπιτυχείς προσπάθειες για επαναφορά τους στην τροχιά της ανάπτυξης, εντείνουν την αποσταθεροποίηση. Έτσι, ο εθνοκεντρισμός ξανακερδίζει έδαφος μεταξύ των κρατών και επανέρχεται στο προσκήνιο το δίλλημα οικονομικής αποτελεσματικότητας ή οικονομικής δικαιοσύνης.

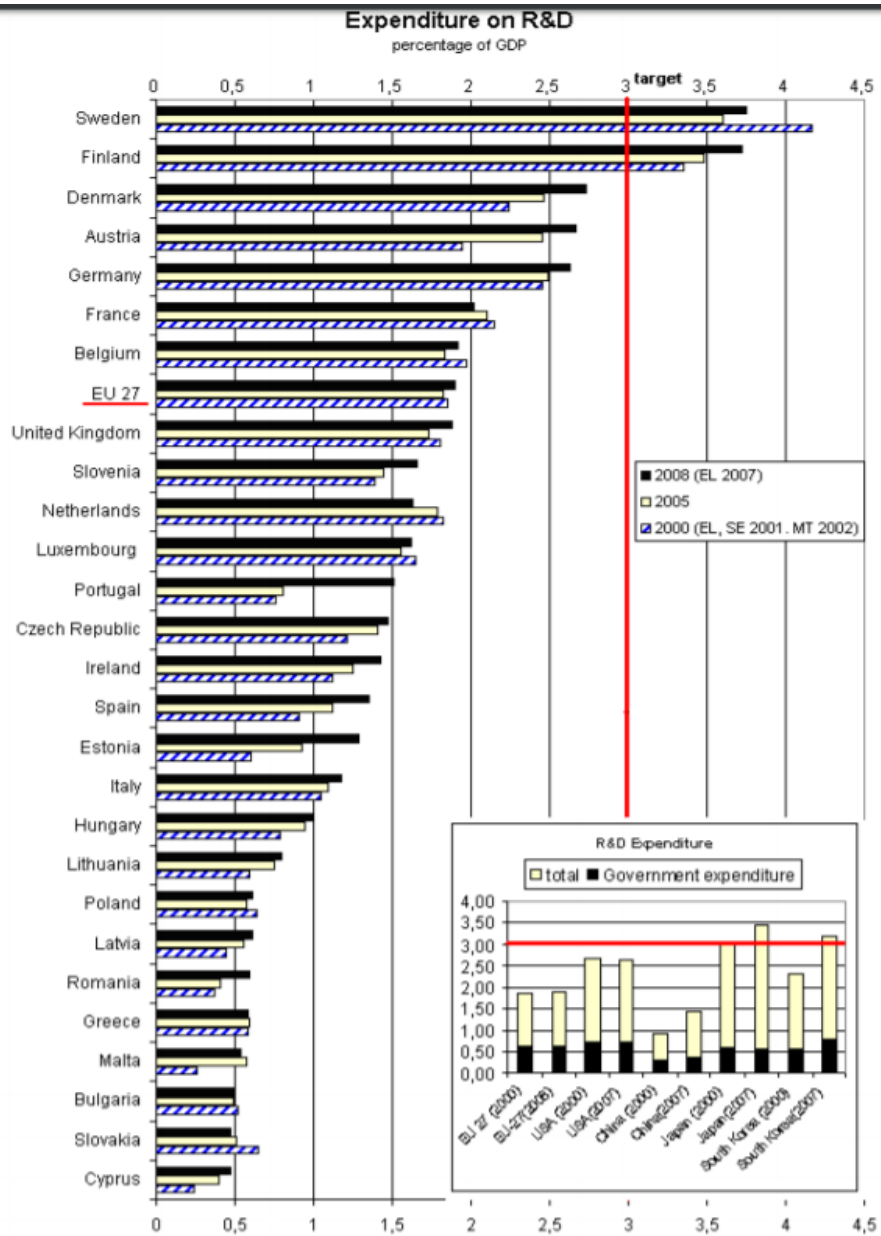
Το γεγονός αυτό έγινε αντιληπτό από τους φορείς χάραξης πολιτικής, οι οποίοι προσπάθησαν να θέσουν τα θεμέλια για να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση μια ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία. Υπό το πρίσμα αυτό εισήγαγαν το 2000 την Στρατηγική της Λισσαβόνας, η οποία αν και δεν απέδωσε τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, έθεσε τα θεμέλια για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στον Ευρωπαϊκό χώρο. Σήμερα, η ΕΕ έχει επιδοθεί σε μια πιο στοχευμένη προσπάθεια μέσω της "Στρατηγική Ευρώπη 2020" και του χρηματοδοτικού εργαλείου της Ορίζοντας 2020 που φιλοδοξούν να καλύψουν τα κενά της Συνθήκης της Λισσαβόνας και να προάγουν την αειφόρο ανάπτυξη.

Ωστόσο, εκτός από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει στο εσωτερικό της, έχει να αντιμετωπίσει και μια σειρά προκλήσεων στο εξωτερικό της περιβάλλον. Το

μεταναστευτικό ζήτημα αλλά και η ταχύτατη ανάπτυξη χωρών όπως η Ινδία και η Κίνα απαιτούν μια πιο συνεκτική και ολοκληρωμένη πολιτική από πλευράς της Ένωσης. Σε αντίθετη περίπτωση, η κατάσταση θα εξελιχθεί μη διαχειρίσιμη.

Συμπερασματικά, για να μπορέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση να επανέλθει στα πρότερα επίπεδα παραγωγικότητας, απασχόλησης και ευημερίας κρίνεται επιτακτική η λήψη δραστικών μέτρων. Η λύση βρίσκεται στην περεταίρω ενοποίηση της Ευρωπαϊκής αγοράς μέσω μεγαλύτερης σύγκλισης και συνοχής καθώς και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Ωστόσο, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή, είναι ένα σύνθετο έργο καθώς οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών δεν συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας συγκροτημένης θεώρησης του επιτεύξιμου τελικού στόχου. Ως εκ τούτου, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των μέτρων θα πρέπει να είναι συμβατός με τις ιδιαιτερότητες του κάθε κράτους μέλους.

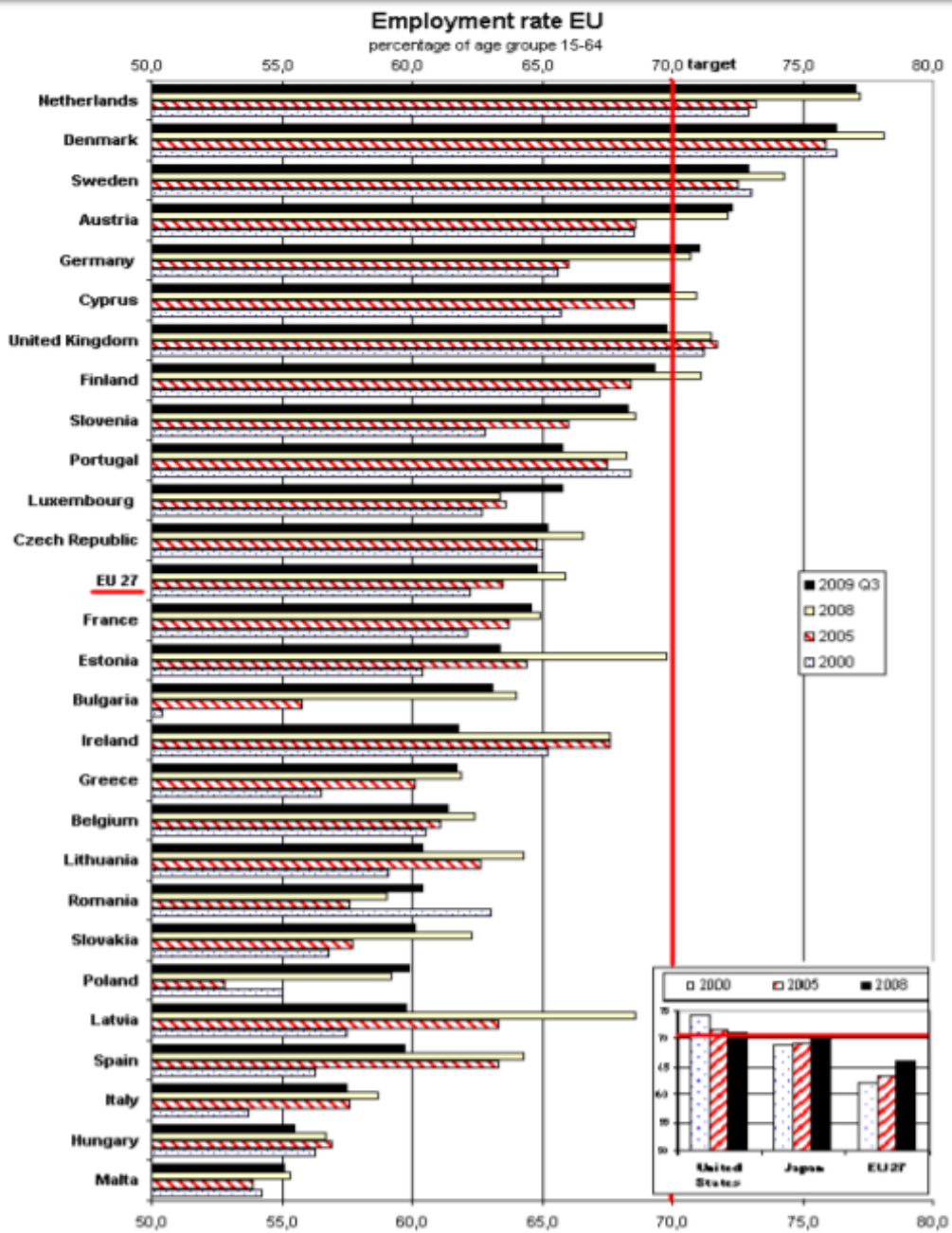
Παράρτημα

36

36

Διάγραμμα 1.1 Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ
Πηγή : European Commission (2010), Lisbon Strategy evaluation document

37

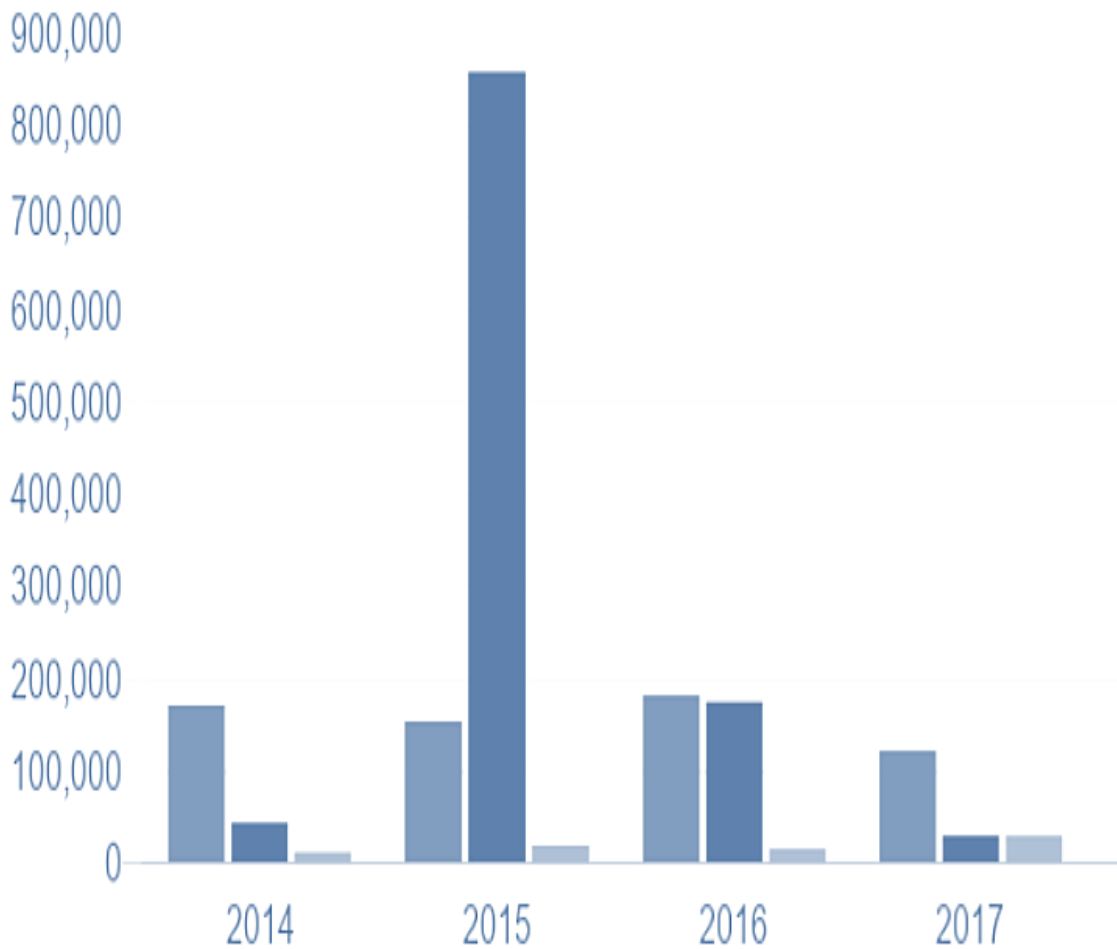
37

Διάγραμμα 1.2 Δείκτης απασχόλησης ΕΕ (Ποσοστό % ηλικιακής ομάδας 15-64)
 Πηγή : European Commission (2010), Lisbon Strategy evaluation document

Migrants and refugees

Total arrivals 2014-17

Italy Greece Spain

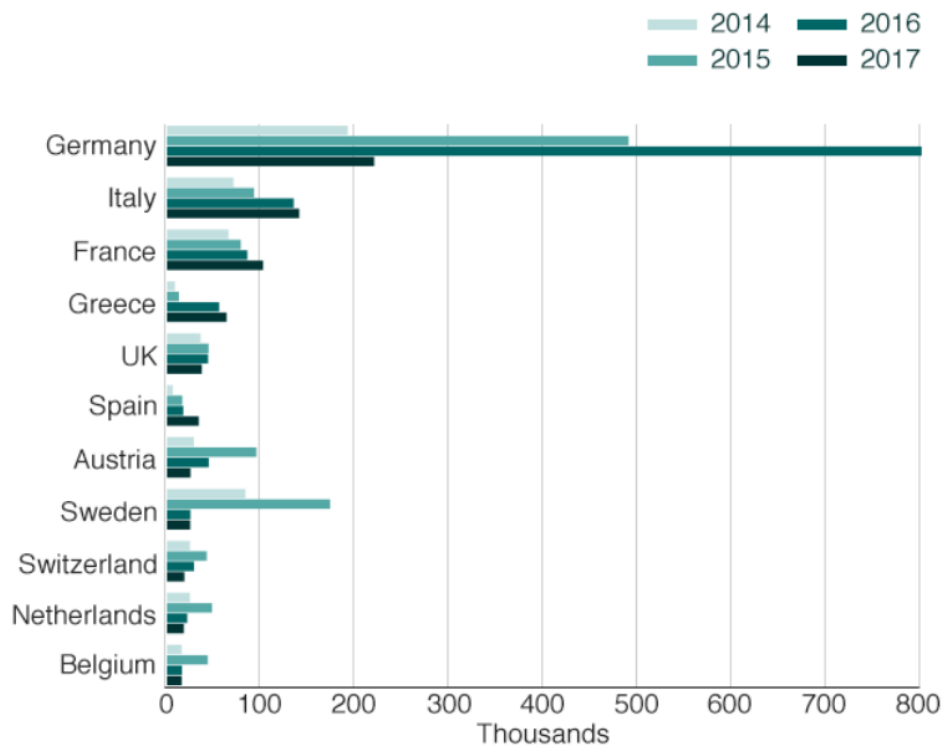
Source: UNHCR

38

³⁸ Διάγραμμα 3.1 Μετανάστες και πρόσφυγες
Πηγή : BBC NEWS (2018) Migration to Europe in charts

Top 10 EU countries for asylum applications

Source: Eurostat

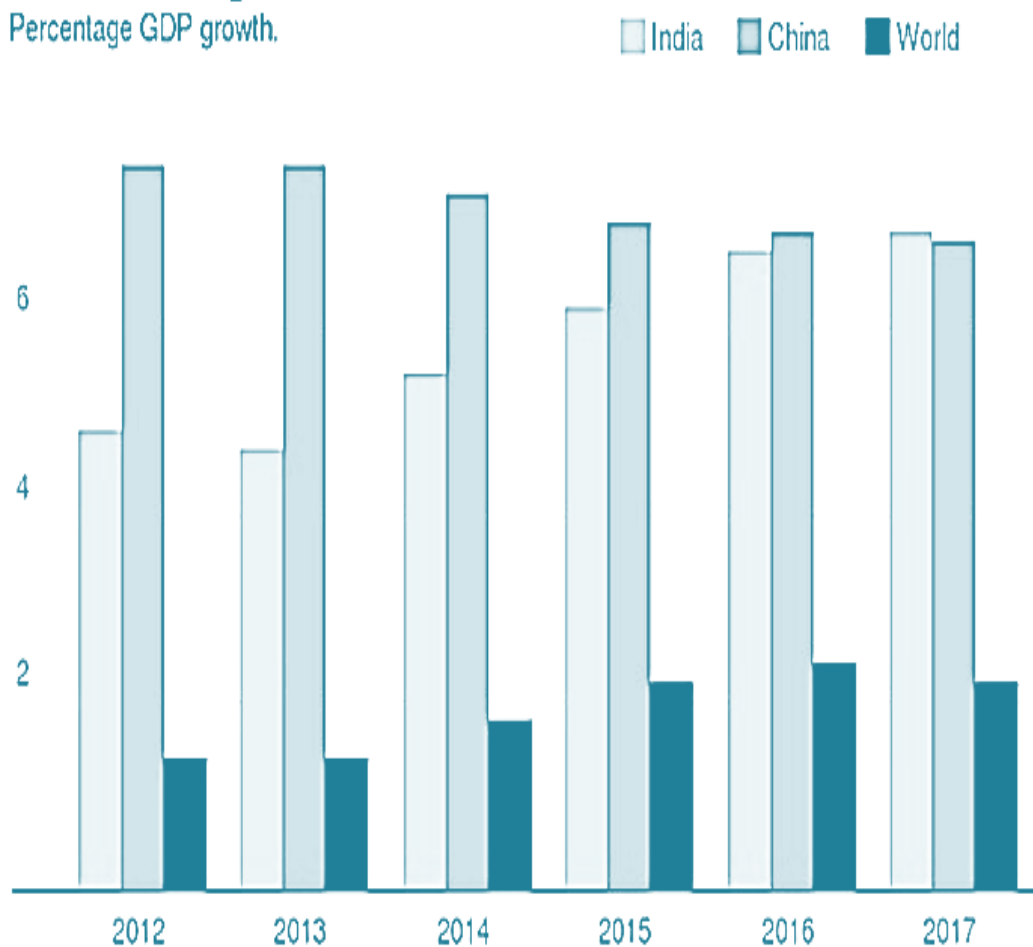
BBC

39

³⁹ Διάγραμμα 3.2 Δέκα κορυφαίες Ευρωπαϊκές χώρες για τους αιτούντες άσυλο
 Πηγή : BBC NEWS (2018) Migration to Europe in charts

India Taking the Lead

Percentage GDP growth.

Source: World Bank

THE WALL STREET JOURNAL

40

⁴⁰ Διάγραμμα 5.1 Η Ινδία αναλαμβάνει τα ηνία

Πηγή : The Wall Street Journal (2015), World Bank: India to Become Fastest-Growing Big Economy

Table 4: Rankings and Scores of EU Countries

Economy	Final Index		Subindexes															
			Information Society		Innovation and R&D		Liberalization		Network Industries		Financial Services		Enterprise Environment		Social Inclusion		Sustainable Development	
	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score
Sweden	1	5.83	1	6.20	2	5.64	1	5.55	2	6.19	1	5.93	4	5.15	3	5.42	1	6.57
Finland	2	5.72	5	5.51	1	6.12	7	5.26	8	5.96	3	5.86	2	5.27	2	5.59	3	6.19
Denmark	3	5.61	3	5.74	3	5.33	5	5.39	4	6.09	6	5.60	7	5.05	1	5.64	5	6.07
Netherlands	4	5.51	2	5.81	5	4.94	2	5.54	7	5.98	7	5.54	6	5.06	4	5.31	6	5.91
Luxembourg	5	5.43	7	5.43	12	4.17	6	5.29	5	6.08	2	5.90	1	5.43	5	5.31	7	5.87
Germany	6	5.39	9	5.27	4	5.10	4	5.39	1	6.49	9	5.36	17	4.50	9	4.85	2	6.19
Austria	7	5.39	6	5.45	8	4.65	3	5.42	6	6.08	4	5.70	10	4.79	8	4.91	4	6.14
France	8	5.22	10	5.21	9	4.62	11	5.10	3	6.17	5	5.61	12	4.78	13	4.71	9	5.54
United Kingdom	9	5.15	4	5.61	7	4.71	10	5.12	9	5.77	14	5.10	11	4.78	14	4.61	10	5.48
Belgium	10	5.15	14	4.71	6	4.78	8	5.22	11	5.76	11	5.28	8	4.88	6	5.08	11	5.46
Ireland	11	5.00	13	4.78	10	4.47	9	5.20	18	5.24	17	4.87	5	5.08	11	4.72	8	5.64
Estonia	12	4.96	8	5.33	14	3.99	14	4.84	13	5.47	10	5.33	3	5.17	16	4.47	14	5.07
Cyprus	13	4.83	16	4.44	21	3.71	13	4.91	10	5.76	12	5.28	13	4.73	7	5.03	18	4.77
Slovenia	14	4.79	12	4.84	11	4.28	18	4.49	15	5.37	19	4.75	15	4.61	15	4.56	12	5.43
Czech Republic	15	4.71	17	4.43	13	4.02	12	4.96	20	5.11	15	5.00	19	4.47	10	4.73	16	4.96
Portugal	16	4.70	15	4.64	16	3.92	19	4.47	12	5.69	16	4.97	16	4.50	17	4.18	13	5.20
Malta	17	4.58	11	5.15	23	3.50	16	4.73	16	5.30	8	5.49	23	3.99	12	4.71	27	3.80
Spain	18	4.53	20	4.21	15	3.93	15	4.73	14	5.37	13	5.10	25	3.94	21	3.92	15	5.06
Slovak Republic	19	4.45	18	4.42	25	3.46	17	4.70	23	4.64	20	4.75	9	4.81	18	3.98	17	4.86
Lithuania	20	4.39	19	4.38	20	3.76	24	4.15	19	5.11	21	4.58	18	4.49	20	3.93	19	4.73
Hungary	21	4.28	22	4.12	18	3.79	21	4.35	21	4.85	23	4.42	20	4.40	23	3.79	22	4.50
Latvia	22	4.21	21	4.15	24	3.48	22	4.21	24	4.57	26	4.27	14	4.72	26	3.61	20	4.68
Greece	23	4.18	25	3.55	17	3.81	25	4.10	17	5.25	18	4.81	26	3.62	24	3.75	21	4.54
Poland	24	4.07	26	3.50	22	3.64	20	4.44	26	4.12	22	4.46	24	3.95	19	3.96	23	4.49
Italy	25	4.03	23	3.74	19	3.78	23	4.16	22	4.81	24	4.31	27	3.54	25	3.64	24	4.28
Romania	26	3.96	27	3.48	26	3.37	26	4.04	27	4.05	25	4.30	21	4.38	22	3.89	25	4.19
Bulgaria	27	3.77	24	3.63	27	3.12	27	3.82	25	4.23	27	3.80	22	4.22	27	3.55	26	3.82
EU 27	-	4.81	-	4.73	-	4.23	-	4.80	-	5.39	-	5.05	-	4.60	-	4.51	-	5.16
United States	-	5.27	-	5.79	-	6.03	-	5.05	-	5.73	-	5.22	-	5.07	-	4.71	-	4.59
East Asia	-	5.28	-	5.56	-	5.24	-	5.10	-	6.06	-	5.41	-	5.17	-	4.93	-	4.74

The Lisbon Review 2010 © 2010 World Economic Forum

⁴¹ Πίνακας 1.1 Κατατάξεις και βαθμολογίες των χωρών της ΕΕ

Πηγή : World Economic Forum (2010), *The Lisbon Review 2010 – Towards a More Competitive Europe?*

Table 7: Rankings and Scores of Non-EU Eastern European Countries

Economy	Final Index		Subindexes															
			Information Society		Innovation and R&D		Liberalization		Network Industries		Financial Services		Enterprise Environment		Social Inclusion		Sustainable Development	
	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score
Montenegro	1	4.19	2	3.95	3	3.32	2	4.34	2	4.60	1	4.74	6	4.32	2	4.28	2	3.94
Croatia	2	4.18	1	4.04	2	3.36	5	3.85	1	5.23	3	4.34	7	4.16	7	3.72	1	4.70
Azerbaijan	3	4.02	4	3.67	4	3.26	3	4.15	6	4.16	4	4.13	2	4.68	1	4.50	4	3.57
Turkey	4	3.85	5	3.61	5	3.24	1	4.39	3	4.38	2	4.39	5	4.46	10	3.19	9	3.12
Macedonia, FYR	5	3.79	3	3.86	7	2.93	4	3.95	5	4.16	5	4.08	3	4.58	9	3.39	6	3.33
Georgia	6	3.78	6	3.35	9	2.79	6	3.82	8	3.93	7	3.69	1	5.01	6	3.77	3	3.89
Ukraine	7	3.62	9	3.04	1	3.59	10	3.48	4	4.32	11	3.22	9	4.08	4	3.89	5	3.33
Serbia	8	3.51	7	3.29	6	2.95	8	3.66	9	3.83	8	3.68	10	4.01	8	3.45	7	3.19
Armenia	9	3.50	11	2.70	8	2.82	7	3.74	7	3.94	6	3.88	8	4.15	5	3.79	10	2.98
Albania	10	3.47	8	3.13	11	2.52	9	3.65	11	3.46	9	3.41	4	4.48	3	3.94	8	3.13
Bosnia and Herzegovina	11	3.07	10	2.86	10	2.54	11	3.43	10	3.73	10	3.32	11	3.28	11	2.69	11	2.73
EU 27	-	4.81	-	4.73	-	4.23	-	4.80	-	5.39	-	5.05	-	4.60	-	4.51	-	5.16
EU 15	-	5.12	-	5.06	-	4.66	-	5.06	-	5.80	-	5.33	-	4.69	-	4.78	-	5.61
Accession 12	-	4.42	-	4.32	-	3.68	-	4.47	-	4.88	-	4.70	-	4.49	-	4.19	-	4.61

⁴² Πίνακας 1.2 Κατατάξεις και βαθμολογίες των χωρών εκτός ΕΕ (Ανατολικής και της Κεντρικής Ευρώπης)
 Πηγή : World Economic Forum (2010), The Lisbon Review 2010 – Towards a More Competitive Europe?

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών (2005) «*Συμπεράσματα της Προεδρίας, 22&23 Μαρτίου 2005*»

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 2020 τελικό «*Ευρώπη 2020: Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη*».

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 546 τελικό «*Εμβληματική πρωτοβουλία στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020 Ένωση καινοτομίας*»

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 614 τελικό «*Ολοκληρωμένη βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης : Η ανταγωνιστικότητα και η βιωσιμότητα τίθενται στο επίκεντρο*».

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 628 τελικό «*Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας: Ευρωπαϊκή συμβολή για την πλήρη απασχόληση*»

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 758 τελικό «*Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού: Ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για κοινωνική και εδαφική συνοχή*»

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011) 21 τελικό «*Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους - Εμβληματική πρωτοβουλία στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020*»

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015) 240 τελικό «*Ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για τη μετανάστευση*» Βρυξέλλες.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016) Δελτίο Τύπου «*Προς ένα βιώσιμο και δίκαιο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου*» Βρυξέλλες.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2018),Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση «*Πολιτική Ασύλου*»

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2018),Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση «*Μεταναστευτική Πολιτική*»

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας (2000), «*Συμπεράσματα της Προεδρίας, 23&24 Μαρτίου 2000*»

Ιωακείμης, Π.Κ. (2010) «*Η Συνθήκη της Λισσαβώνας: Παρουσίαση, ανάλυση αξιολόγηση* » Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα.

Ροντιέ, κ.(2016) «*Μετανάστες και Πρόσφυγες*» Εκδόσεις Εικοστού Πρώτου, Αθήνα.

Φίλης, Κ. (2017) «Πρόσφυγες, Ευρώπη, Ανασφάλεια» Εκδόσεις Παπαδόπουλος, Αθήνα.

Ξένη Βιβλιογραφία

Bea Cantillon, 2011, "The paradox of the social investment state: growth, employment and poverty in the Lisbon era" Journal of European Social Policy, Vol.21, Issue 5, pp. 432

Delegation of the European Union to China (2013) "EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation".

Enikonomia.gr, «Κίνα, το οικονομικό θαύμα των τελευταίων 35 ετών» 30/06/2016
European Commission (2014) "Horizon 2020 in brief: The EU Framework Programme for Research & Innovation" Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission (2014) "Taking stock of the Europe 2020 strategy for smart, sustainable and inclusive growth" Brussels

European Commission (2016) "Elements for a new EU strategy on China" Brussels.

European Commission (2017) "Key findings from the Horizon 2020 interim evaluation" Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission (2018) "Horizon 2020 interim evaluation: maximizing the impact of EU research and innovation" Brussels.

European Union - EU-China Summit joint statement (2015), "The way forward after forty years of EU-China cooperation".

European Union - EU-India Summit (2016) "EU-India Agenda for Action-2020".

Ghani E, "India's great leap into services" 09/10/2017.

IMF (2018) "China's Economic Outlook in Six Charts".

IMF: (2018) Press Releases Press 18/310 "IMF Executive Board Concludes 2018 Article IV Consultation with the People's Republic of China".

Kedaitis V. and Kedaitien A.(2014) External dimension of the Europe 2020 strategy *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 110,700 – 709

SEC (2010) 114, "Lisbon Strategy evaluation document"

The renewed Lisbon Growth and Jobs Strategy is working, but the EU must reform further to succeed in a globalized age, says key Commission Report. IP/07/1892, 11/Δεκεμβρίου/2007, Βρυξέλλες.

The World Bank (2018) "India Development Update: India's Growth Story".

The World Bank News: 2018 Press Releases *"India's Growth Story since the 1990s Remarkably Stable and Resilient"*.

World Economic Forum (2010): *"The Lisbon Review 2010 – Towards a More Competitive Europe?"*

Διαδίκτυο

<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/152/μεταναστευτικη-πολιτικη>

<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2010/EL/1-2010-614-EL-F1-1.Pdf>

<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/2/2010/EN/SEC-2010-114-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>

<http://ec.europa.eu/youthonthemove/>

http://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/eu-china_2020_strategic_agenda_en.pdf

http://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/joint_communication_to_the_european_parliament_and_the_council_elements_for_a_new_eu_strategy_on_china.pdf

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1620_el.htm

http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-00-900_el.htm

<http://innovation.ekt.gr/el/horizon2020>

<http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/el/#what-is-the-eu-doing>

<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/152/μεταναστευτικη-πολιτικη>

http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_4.2.2.pdf

<http://www.europarl.europa.eu/highlights/el/1001.html>

<http://www.unhcr.org/europe-emergency.html>

<http://www.worldbank.org/en/country/china/overview>

<https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-sections>

https://en.wikipedia.org/wiki/Treaty_of_Lisbon

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex%3A52010DC2020>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52010DC0682>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX%3A52010DC0758>

<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0546&from=EN>

https://www.espa.gr/elibrary/%CE%95%CE%95_2020.pdf

<https://www.imf.org/en/News/Articles/2018/07/25/na072618-chinas-economic-outlook-in-six-charts>

<https://www.livemint.com/Opinion/fH67wjvToxPqy7imk8J6xN/Indias-great-leap-into-services.html>

<https://www.unrefugees.org/emergencies/refugee-crisis-in-europe/>

<https://www.worldbank.org/en/country/india/overview>

<https://www.tutor2u.net/economics/reference/india-economic-growth-and-development>